

2
1-324

UNIVERSITY OF
TORONTO
LIBRARY

1.290

B-9902 C.D. 29-8

ELEGANCIAS ROMAN- CADAS POR EL MAESTRO ANTONIO DE NEBRIXA MVY

necessarias para introduction de la lengua latina
nueuamente corregidas y en-
mendadas.

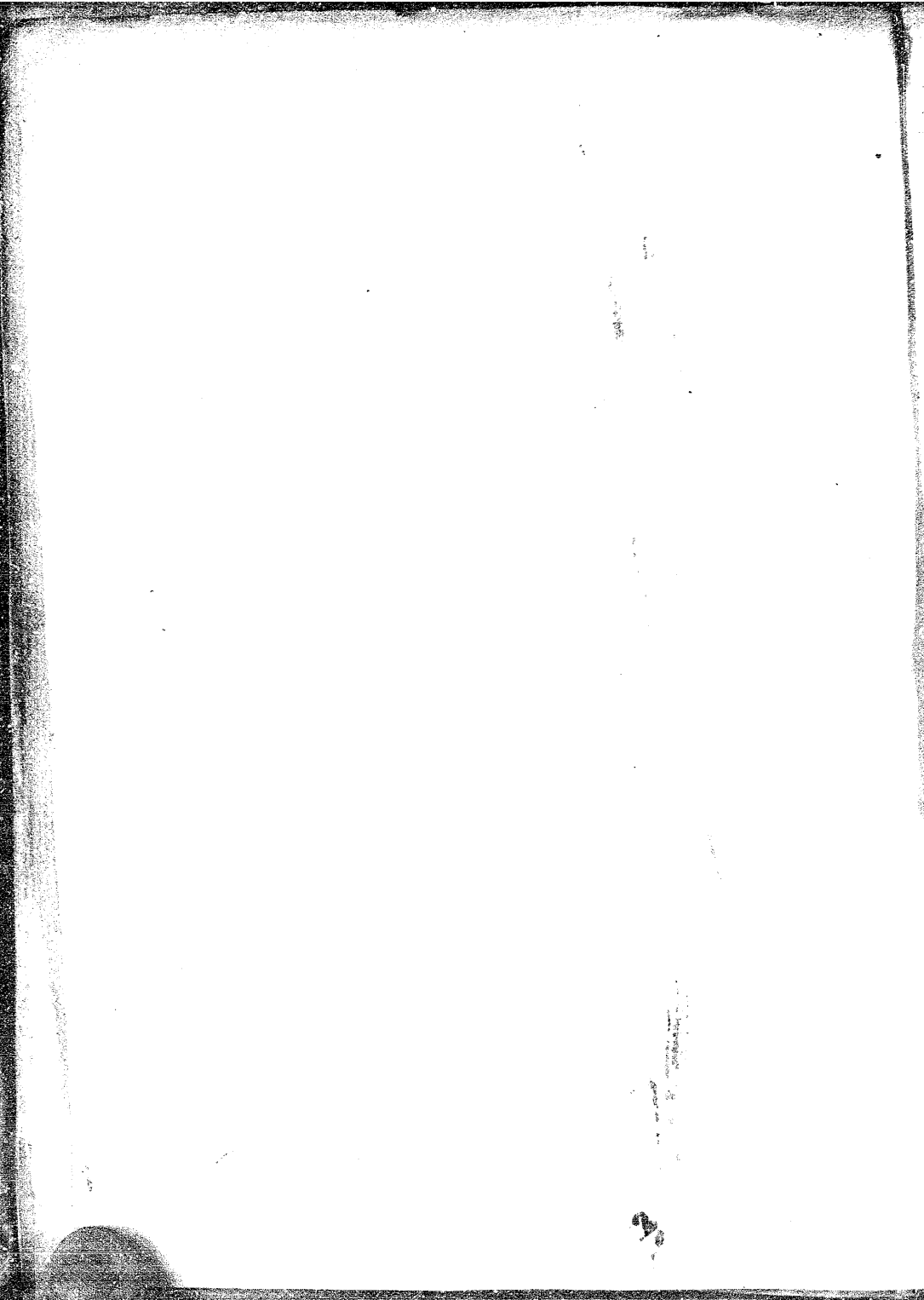
(:)

ANTIQVARIAE.

In ædibus Aelij Antonij Nebriffensis . Anno
dñi. M. D. LXXVI.

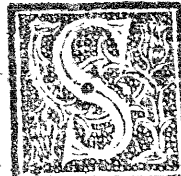

T. AELIVS ANTONIVS NEBRISSENSIS DOMINO D. R. A. G. V. Z.
Archidiacono & Salmanticae accademiae preclarissimo
Rectori S. P. D.

*

Um viderem sententiarum Stephani Elisci oratoris clarissimi variationes (quas orationum synonymia non indecenter appellari licet) non parum adolescentibus prodesse: plura sunt sapientissimi rector: quae me hortantur, ut eas imprimendas curarem. Cum avidissima iuventus, quae praeis viris hac nostra aetate iam pridem cumulari contendit, suo non defraudato incepto, vix ulli seculo cessura videatur et Latina studia, quae olim velut inuicta longaeq; intermissione extincta interierunt, nunc demum virorum ingenio: singulari qui omnem doctrina ornati tanquam in subsilio positi sunt in pristinum pubercentis florem restituuntur. Accedit ad haec: ut adolescentes: qui non longo tempore Latinis literis operam adhibuerunt: celerissime & facillime promptam & apertissimam viam si ad eloquentiam aspirant: inuenire possint. Fateor me tamen in redigendis synonymis nihil addidisse vilius: mutasse: praeterquam quod meliores venustioresq; slosculos inae decersi: & variationum sententiae vernaculae sermonem adieci. Restat igitur dignissime rector: ut tibi iuvenes qui rei laetarie incumbunt: ingentes tibi gratias agant: qui parte hac pulcherrimo opere fruuntur. Vale.

STEPHANVS ELISCVS DE SONCIO IUVENI PERTISSIMO Ioanni Melioratio ornatissimo cui Vincetino Cancellario Paduano S. D. Cuius superiora verborum synonymia tibi breviter absoluisse mihi in mentem venit ut aliquas etiam tibi variationes inscriberem: quas profecto variationes sententiarum synonymia non indecenter appellari licet. Quae vel ad coniungendas & corroborandas admodum conducerent & expedirent. Quas variationes, ut commodius & condecentius eas in intentionis partibus conuenire mihi visum est: sub istis partibus ordinavi: ut haec tibi facilius, cum illis uti velles, succederent & occurrerent. Illud consimile tibi semper affirmans: quod etiam tibi significavi: cum verborum synonymia ordinarentur: quae scilicet in rethoricae orationis parti, invocata fuerunt eandem imitando vnicuique ceterarum partium optime accommodare poteris. Addo etiam audacius cum multa ex eo experimenta per me tibi fieri visidisti. Quod si ex sententiarum synonymia diligentius inuentoria per tractaueris: epistolae exinde ac orationes quas volueris facile consequeris, cum imitatio vanae profecto vices habeat: ut vel grammaticae orationes vel singulae etiam dictiones ea ratione contorquere & contrahere possis, ut quascumque sententias velis ex ipsis orationibus sine distinctionibus in quolibet librorum voluminae consequi valeas. Sed quid ego me ostentem has tibi inuentionis & imitationis rationes inuere velle: qui eas optime perquisisti & multoties apud me ac etiam sine me commodissime pertractasti? Cum igitur pro his meis ad te commentariis ex inuentione & imitatione tibi pertractandis nulla mea indignas admonitione: non certa videris pluribus detinendus. Sed vehementissime currens ad cursum expostis velociores adhortandus. Quod cum etiam tibi minime deesse existimen, neq; defuturum confidam gaudeo hunc meum pro te laborem nequaquam incassum desumpisse. Cui meo labori quantum de tuo studio cui suffragor addideris: tantum profecto praeter hunc meum tibi futurum est haeri. Vale & te exerceat, libellum compositionis praecipientem commodae elocutionis prope diem expecta. De hinc alius imitationis verborum & sententiarum libellus consequetur.

Con licencia del muy magnifico y muy reuerendo señor Pedro de Escalona,
 Vicario en esta muy noble Ciudad de Antequera.

¶ Prohemium pro sinonimis exordiorum quæ sequuntur.

Vontiam mi studiosissime Iohannes dicendum est: hoc in primis potissimum desideramus: vt auditores se præbeant promptissimos nobis ad audiendum idq; sit si aut quibus de rebus acturi sumus eos admonerimus aut si res de quibus agemus: ostendamus: cū & magis sint & nouæ & inusitata: ita etiam sint in ipsis auditoribus & eorum affinitibus & amicis ac reipub. plurimum honorifice conducibiles ac necessaria: aut per commemorationem vel coniunctionis vel beneficiorum vel virtutum & earum rerum quæ inter utrosq; intercedere constabunt quæ omnia ad ipsam audientiam nobis comparandam plurimum valere intelligimus. Tibi ergo aliquas exordiendi rationes descripsi: quibus intercedentibus innumerabiles pene alias tuispe ex imitatione a me tibi explicata faciliter inuenire poteris.

¶ Dicta conuenientia exordio.

¶ Bios sea en nuestra ayuda.

¶ Deus nos adiuuet. Deus sit nobis adiuumento. Deus sit nobis propitius. Deus nobis res nras secundet. Deus causas nostras ex voluntate prosperet. Deus adsit nobis. Deus negocia nostra fœliciter fortunet. Deus optatis nostris benigne respondeat. Deus accessiones nostras ex sententia gubernet. Deus rationibus nostris fauere velit. Deus sit nobis secūsus vt volumus, & optamus. Deus cogitationes nostras constituat quemadmodum desideramus.

¶ Yo desseo mucho que tu me amasses tanto quanto yo te amo.

¶ Vellem ita fortuna tulisset, vt mutuo me diligeres. Optare maxime, quod datum esset desuper, vt tanti me faceres, quanti ego te facio. Vtinam ita comparatum esset, vt mutua esset inter nos beneuolentiæ coniunctio. Maxime desiderarem vt pari mihi amore corresponderes.

¶ Esto pertenesce a nuestra amistad.

¶ Hoc amoris nostri esse puto. Hoc prisca nostræ beneuolentiæ

videtur esse . Hoc nostræ vetustæ amicitiaë esse dico.
Hoc nostræ singularis amicitiaë proprium æstimo. Hoc an-
tiquæ nostræ consuetudinis interesse dijudico. Hoc aman-
tissimæ familiaritatis nostræ rectû esse animaduerto. Hoc
perfecto amantissimæ nostræ societatis debitû esse video.

Yo te amo demasiadamente.

¶ Finem nullû facio mi Cicero in te amado. Amori nostro
stro nullum perfecto finem impono. Amor noster sine fine
terminatur. Nostram benevolentiaë coniunctionem sempi-
ternam fieri cupio. Nostram amicitiaë affinitatem immor-
talitati consecrare desidero. Nostram consuetudinis fami-
liaritatem perpetuam fieri volo.

La amistad nuestra y de nuestros antecesso

res haze que nos podamos abiertamente vsar vno con
otro como consigo mismo.

¶ Antiqua nostra nostrorumq; maiorû familiaritas facit
vt officium nostrum in medium communiter adducamus.
Prisca nostra nostrorumq; superiorum benevolentiaë con-
iunctio efficit vt me totû tanquã te ipsum possidere possis. Ve-
tusta nostra inter nos amicitia me conuenit, vt alter altero
familiariter vti possit.

Vertenesce mucho a nuestra amistad hazer

seruicio vno a otro.

¶ Magnæ videtur esse nostræ vetustæ amicitiaë, vt alter alte-
rum bene afficere debeat. Hoc est nostræ antiquissimæ be-

Beneuolentiæ: vt magis inter nos officijs exaggerare debeamus. Pætica enim nostræ affinitatis coniunctio et necessitudinis hæc deponere videtur: vt vna certemus, qua ratione alter alterum beneficijs superare possit, vt officiũ nostrũ cõmuniter in mediũ adducamus, vt me totũ tãquam teipsum possidere possis: vt alter altero familiariter vti possit.

Tu no me declaras nada de nueuo en dezir
que me amas.

¶ Nouum profecto nihil mihi nuncias, cũ me plurimũ à te amari mihi significas. Nihil mihi inusitatũ declaras, cũ tuã mihi amoris charitatẽ demonstras. Nihil enim fictũ in tua erga me familiaritate & cõiunctiõne puro nõ esse inusitatũ.

De Dìos vno que fuissimos amigos.

¶ Diuino quasi consilio factum est, vt me tibi beneuolentia coniungerem. Cælesti arbitror auspicio esse confectum, vt tuã me familiaritati addicerem. Fœlici quodam augurio tuam mihi amicitiam copulaui.

Yo tengo antigua amistad con Caton.

¶ Vetus est mihi amicitia cum Catone. Beneuolentiæ coniunctio quæ mihi cum Catone a teneris annis initium cepit. Amicitia quæ mihi cum Catone amoris vinculum est. Nulla est sanctior amicitia, quam ea quæ mihi cum Catone. Amicitia quæ mihi cum Catone intercedit, est mihi sanctissime excolenda.

Yo se bien que tu me amas mucho.

¶ Mihi optime persuasi, me tibi charissimū esse. Haec enim ducor opinione, me a te plurimum ad amari. Hoc equidem mihi induxi, maximo me a te amore complecti.

Tu hazes cosa digna de nuestra amistad en comendandome tus negocios.

¶ Quod mihi causam tuam commendas: facis quidem quod nostram decet amicitiam. Quod me mones, ut negotium tuum curare debeam, facis quod nostrae summæ beneuolentiæ coniunctionis interest. Id est, magis quod optima nostra amicitia postulat, quod a me petis, ut rationibus tuis inserviā.

Yo trabajo de conseruar tu amistad entera.

¶ De operam quotidie, ut ne quid de meo erga te amore perdere existimes. Inuigilo assidue, ne quid meæ erga te beneuolentiæ diminutum esse credas, vel, dies noctesq; ne quid de nostra coniunctione remissam esse factum putres. Ago sedulo, ne optimam meam erga te voluntatem aliqua ex parte refrigeratam esse suspiceris.

Ninguna distancia de lugar podria disminuir el nuestro amor.

¶ Nulla enim locorum longinquitas aut distantia posset
emorem nostrum immutare. Nulla temporis interpollatio
amicitiã nostram immutatam reddere posset. Nulla con-
suetudinis intermissio nostram familiaritatem interrumpere
posset. Nulla quidem visitationis insolentia ab opti-
ma nostræ beneuolentiæ coniunctione nos abalienare
posset.

**Yo hare por publico por amor de ti aun que
me tiene offendido.**

¶ Lambertũ, de quo mihi scribis, si ab eo læssus essem, amo-
re tuo ordinandum suscipiam. Scabium quidem mihi con-
mendas, tamen si nõ paruis ab eo sim affectus iniurijs, tamẽ
quod ita vis, sibi plurimum inseruiam. Silustium, de quo
egisti mecum, quamquam me sibi aduersarium constitue-
ram: tamen a te rogatus meis officijs exaggerandum susci-
piam.

**El amor entre nosotros luengamente con-
seruado y crescido haze que yo pueda dezir te abi erta-
mente mi parecer.**

¶ Amor enim noster, quem a puericia susceptum non so-
lum seruauimus: sed etiam auxili: facit, vt te familiariter monere
hortariq; possim. Optima enim nostræ beneuolentiæ con-
iunctio, quam ab ineũte ætate in vita indies magis stabili-
mus, me hortatur, vt tecum apertissime agere debeã. Ama-
bilissima nostri amoris necessitas vsq; a teneris annis con-
stituta mihi audatiã dat, vt tibi audacter præcipere valeã.

Yo te

Yo te amo cada día mas

¶ Habeo enim mi Cicero te indies mihi chariorem. Nemo est profecto, quem maiori quam te benevolentia complectar. Familiaritas enim tua mihi est indies acceptior. Nemo enim quidem est, qui magis quam tu à me diligatur. Nemo est, quem plus apud me quam teipsum valere velim

Yo he prouado como tu eres mi amigo.

¶ Tuam erga me benevolentiam expertus sum. Tuam erga me gratificandi volúntatem recte cognitá habeo. Tuam erga me amorem optime exploratum teneo.

La memoria de la nuestra antigua amistad es muy alegre ami.

¶ Commemoratio tuæ nostræ antiquæ benevolentiaë maximam mihi læticiam attulit. Quæ de prisca nostræ benevolentiaë coniunctione mihi renouasti, fuerunt mihi iucundissima. Memoria tua nostræ vetustæ familiaritatis summam mihi voluptatem confert.

El tu amor me da cada día mayor contento

¶ Amor enim tuus maiorem indies affert voluptatem. Tua quidem amicitia indies maiori me afficit iucunditate. Ex tua enim erga me benevolentiaë coniunctione ampliorem indies recipio delectationem. Tua profecto erga me familiaritatis affinitas maiorem in diés efficit oblectationem.

La tu buena voluntad haze que yo dessee
mucho la tu compañía.

¶ Quoniam voluntatem tuam bonam semper esse prospexi, tuam mihi familiaritatem coniungere desidero. Sententia tua, quam ego simplicem & apertam esse cognoui, facit, ut plurimum adoptem vna tecum amore coniungi. Cum opinionem tuam dexteram & ingenuam expertus sum, tuam consuetudini libenter adhaereo

Quasi adueniendo la nuestra aduenidera a-
mistad yo me he siempre forçado de hazerte plazer.

¶ Quasi diuinarem, aliquando nos futuros beneuolentia magna coniunctos, tibi libenter inseruire cupiebam. Quasi praenosticaret aliquando fore debere, ut amantissima esset nostra familiaritas: idcirco tuis rationibus cumulatissime inseruiebam. Quasi vaticinaret summam nostram futuram esse coniunctionis necessitudinem, ego me tibi totum accommodabam.

Yo he amado a pedro desde niño por su vir-
tud.

¶ Petrum nostrum omni virtute praeditum usque, ab adolescentia maximopere dilexi. Petrus omni nobilitate insignitus multis de causis a me sumopere diligitur. Petrum omnibus officijs refertum maxima semper sum beneuolentia complexus.

Yo he recebido dos plazerres de tus cartas

¶ Dupli

¶ Dupliciter delectatus sum tuis literis. Tuæ quidem literæ duplicem lætitiã mihi attulerunt. Ex tuis ad me literis duplici quidem gaudio affectus sum. Multipliciter me affecterunt tuæ literæ.

Adira lo que hazes, que a penas no puedo auer de ti cartas.

¶ Ironice.

¶ Vide quid agis, vix epistolas tuas referam in volumina. Fac respicias, ne nimium in scribendo defatigeris. Consulta valitudini, ne te nimium in scribendo lassēs.

Ley tus cartas semejantes a tu virtud, humanas, graciosas, amables, virtuosas.

¶ Amoris demonstratio.

¶ Literas tuas legi simillimas tuæ virtuti: humanas, graciosas: amabiles: officiosas. Literæ tuæ mihi delatæ sunt tuæ vitæ institutionis confinales, plenas prudentiæ, consilij: prouidentia: sapientiæ. Tuas epistolas contemplatus sum tui bonitati accommodatas, honestas, liberales, fidas, cómodas, religiosas.

La prolixidad de tus cartas me haze ser largo en escriuir.

¶ Prolixitas tuarum literarum me quoq; longiorem in scribendo facit. Prolixæ enim tuæ ad me literæ, faciunt, vt ego etiam ad te respondendo prolixior esse debeam. Copiosissimæ tuæ literæ me admonere videntur, vt meas etiam ad te prolixas assignare curem.

**La breuedad de tus cartas me haze ansí
mi smo ser breue.**

¶ Breuitas enim tuarum ad me literarum me admonet, vt ego quoq; in scribendo breuior esse debeam. Breues. n. tuæ ad me literæ quodammodo significare videntur: vt breuius etiam tibi respondeam. Cû te in scribendo breuem esse videâ: breuiorem esse me, quam solébâ debere cõstitui.

**La bontinuaciõ de tus cartas me muestra
la tu diligencia.**

¶ Diligentia significatio.

¶ Crebræ tuæ ad me literæ tuam mihi diligentiam demonstrant. Tuarum. n. ad me literarum diligens visitatio tuâ erga me memoriam significant. Tuæ. n. literæ, quæ ad me frequenter deferuntur, satis magnum tuæ vigilantia argumentum declarant.

**Yo respondere principalmente a la cabeza
de tus cartas.**

¶ Quod caput fuit epistolæ ad id potissimum respondebo. Quæ summa est literarum tuarum ad eam præsertim responsionem accommodabo. Quod potissimum tuæ orationis argumentum esse videtur: ad illud præsertim rationes meæ defensionis applicabo.

**Esriptas ya y dadas mis cartas las tuyas
me fueron presentadas.**

¶ Dili-

¶ Scriptis iam & obſignatis meis ad te literis, tuæ mihi de
lata fuerunt. Abſolutis iam & tabellario commiſſis meis ti
bi literis tuas mihi Lentulus dedit. Expeditis iam & miſſis,
literis meis, tuas quam primum recepi.

La amiſtad que fue ſiempre con nueſtros

parientes paſſados haze que yo te deua fauoreſcer.

¶ Neceſſitudo, quæ cum noſtris ſuperioribus affinibus ma
gna ſemper conſtituta fuit, facit, vt tibi fauere debeam. A
mor enim noſter à iuuentute inter noſtros amantiſſimè
conſtitutus me mouet, vt tibi liberaliter inſeruiam. Familia
ritas tam diu inter nos officijs confirmata potiſſima cauſa
eſt, vt in nullo tibi deſim.

No me conſintio la imitacion de Znllo que

te eſcriuiſſe ſiempre de vna manera.

¶ Si mihi per imitationem liceret, eodem exemplo aliquã
do literas tibi mitterem. Si mihi per Ciceronis præcepta cõ
cederetur: epistolæ formam ſemper imitarer. formam,
Non ſinit me Ciceronis imitatio eandem ad te literarum
obſeruare.

Las tus cartas me hã ſido muy graciosas.

¶ Iucundiſſimæ mihi fuerunt tuæ literæ. Amantiſſimæ
tuæ literæ amplum mihi gaudij cumulum attulerunt. Ex
tuis literis magnam ſuſcepi conſolationem. Magnam pro
fecto voluptatem ex tuis literis habui.

Recebi vuestras cartas con grande pla-
zer.

¶ Literas quidem tuas incredibili alacritate complexus sum. Sum. n. tuas literas maxiã cum amœnitate osculatus. Suauissimas semper tuas accipio literas. Tuæ literæ mihi graues elegantesq; vitæ sũt.

Yo he recebido tus cartas.

¶ Tuas recepi literas. Tuæ mihi literæ delatæ fuerunt. Tuæ mihi literæ per Stephanum fuerunt assignatæ. Redditæ fuerunt mihi tuæ literæ. Stephanus tuam mihi epistolam ob-signauit.

Yo he sabido por tus cartas.

¶ Diligentie denotatio.

¶ Ex tuis literis intellexi, accepi: cognoui: suspicatus sum: didici: animaduerti: comprehendit: iudicauit. Ex tuis literis doctus, admonitus: adhortatus sum. Ex tuis literis doctior: certior: prudentior factus sum. Tuæ mihi literæ declararunt: innuerunt: significauerunt. Tuæ quidem literæ me admonuerunt, admonitum fecerunt, docuerunt: crudierunt: incitauerunt: certiozem reddiderunt.

La buena voluntad que me tienes me haze

que te quiera como a mi mismo.

¶ Mutua erga me voluntas iuxta demerita est: vt te me al-
terum

rum esse velim. Idem tuus mecum aliorum consensus meri-
to deponit ut omnes res meas tecum communes esse
patiar. Consimile sententiarum iudicium tantam vim ha-
bet, vt, idem tibi deme, quod de te, prestare possis.

La humanidad tuya acerca de mi, y la bue-

na voluntad que tengo contigo me da esta osadía que
te pueda requerir familiarmente.

¶ Amoris significatio.

¶ Sumpsi ego pro summa tua erga me humanitate, et mea
inte obseruantia, vt à te familiariter omnia petere possim.
Induxi enim mihi pro singulari tua in me benignitate, &
perpetua tua animi inductione, vt omnia tua mecum dice-
rem esse communia. Persuasi enim mihi pro maxima tua
in me charitate & optima mea erga te fide, vt rebus tuis
non minus quam meis familiariter vti valeam.

La tu diligencia me es tan agradable que

procede de buena vòluntad.

¶ Iucundior est mihi diligencia tua, quam voluntariam in-
telligo. Grator est mihi tua familiaritas, quæ mihi offi-
ciosissima est. Acceptor est mihi tua liberalitas, quam
spontaneam esse video. Amabilior est mihi tua virtus, quæ
prudentissima est.

La diligencia que has tomado por tu volun-

tad me da buena esperança de poder conseguir mi
causa.

¶ Diligentia tua: qua sine meis admonitionibus vltus es, maximam mihi spem affert, vt causam meam obtinere posse confidam. Studium tuum, quod sine vlla mea rogationis significatione sponte tua in negotium meum declarasti: facit: vt causæ meæ optime confidam. Vigilantia tua, qua sine literis meis certus es, me hortatur: vt de rationibus meis bene sperare debeam.

Tu te has fatigado tanto por mí: que yo de

uo hazer lo semeiante por ti.

¶ Molitus enim pro me tantopere semper fuisti, vt ego quoq; pro te maximopere conari debeam. Non enim me præterit pro commodis meis te semper elaborasse: vt ego etiam pro tuis ornamentis teneat vehementer insudare. Satis mihi constat, quod te pro rebus meis studiosissime exercueris: quæ res merito me adducit, vt tibi etiam ex voto vigilantissimum præstare debeam.

Tu te has mostrado verdadero amigo

mi pues por mi honra has sufrido muchos trabajos.

¶ Verum enim te mihi amicum præstitisti, cum multorum tibi odium ac malevolentiam pro mea dignitate sustinendam suscepisti. Quod honoris mei studiosissimus extiteris, contentiones, maledicta, atq; interminationes, quas pro me passus fuisti, satis apertissime profitentur. Quo me semper amore complexus fueris ex hoc faciliter intelligo, quod exostulationes, inimicitias atq; malam hominum

gra-

gratiam pro mea fama conferenda sustinuisti.

Yo te doy muchas gracias.

¶ Magnas tibi gratias dico . Ampliſſimas tibi gratias habeo. Immortales tibi gratias ago . Condignas tibi gratias refero.

Yo no te puedo dar las gracias que mereces.

¶ Non habeo quas meritas tibi gratias reddere poſſim . Non . n . reperio , quibus rebus parem tibi gratiam referre queam . Non eſt idonea mihi conceſſa facultas ; vt merita gratificari valeam . Ea enim eſt mihi denegata poteſtas , ex qua me tibi beneficiorum memorem demonſtrare poſſim . Nulla ſatis commoda eſt mihi oblata opportunitas , vt virum me tibi officioſiſſimum præſtare queam .

Yo he verguença auer te de ſatisfa-

zer con palabra deſſeando tus mereſcimientos ſatisfacion por obra.

¶ Ago tibi gratias cum pudore , cum tua ſumma in me officia rem potius quam verba deſiderent . Non enim libenter tibi gratias verbis ago , cum præfertim ampliſſima tua benemerita in me rerum effectum : non gratiarum actionem depoſcant . Corripior verecundia tam vili verborum munere tibi gratias agere , cum immortalia tua in me benemerita rem ipſam demereantur . Jam

B 5 non

non ago tibi gratias: cum enim res non possim referre, hinc verbis non patitur res satisfieri.

Yo no puedo hazer que no te aya mucho de agradecer.

¶ Non possum abduci, quin tibi plurimum gratificer. Vehementer adducor, vt tibi maximopere congratulari de beam. Compellunt me tuæ virtutes, vt tecum maxime lætari velim.

Yo tengo en merced a Tulio que me ha

dado occasion de amarte.

¶ Magnam habeo Ciceroni gratiam, qui mihi causam dedit te amandi. Lentulo nostro summas teneor gratias agere, qui mihi initium aperuit me tibi coniungendi. Volutio magnam debeo gratiam referre, qui familiaritatem consequendi tuam materiam mihi obtulit.

Las tus cartas me han dado grandissima consolacion.

¶ Summum me ducem tuæ literæ reddiderunt. Tuæ profecto literæ ad summam me lætitiã adduxerunt. Tuarum enim literarum consolatio ad amplissimam futuræ commodatis spem hortatæ sunt.

Yo recibí de grado a Laton el qual vino a mi de tu parte.

Catonem tuo ad me nomine profectum vidi libentissime. Lentulo, qui est mihi verbis tuis commendatus, libenter inscriui. Ciceronis rationes per te mihi commendatas facili animo defendendas suscepi.

Yo no pudiera ver mas de grado a Caton
de quanto lo vi.

Ciceronem libentius quam vidi videre non potuissem. Lamiam gratius quam suscepi suscipere non valuissem. Torquatum constantius quam defendi defendere non potuissem. Curionem amantis quam tractavi tractare non potuissem.

La diligencia de Tulio me ha dado gran
fructo.

Diligentia quidem Ciceronis maximum nobis fructum attulit. Vigilans enim cura nostri Ciceronis amplissimo nobis fuit adiumento. Studium n. Lucilli maximum nobis confecit emolumentum. Incredibilem commoditatem peperit rei publicæ. Accurata Vatinij prudentia magnam communi saluti vtilitatem comparauit.

Yo te quiero hazer faber aquellas cosas que
son acaescidas.

Quæ acciderunt, existimaui te scire oportere. Quæ apud nos exorta sunt, volui tibi nota esse. Quæ nuper confecta sunt

sunt, tibi esse aperienda putavi. Quæ sunt hic constituta, du-
xi tibi esse declaranda.

En qual estado nosotros estemos tu lo sa-

bras por estas cartas.

¶ Quem statum retineamus, ex his literis cognosces. Quæ
sit nostrarum rerum conditio, hæc tibi literæ declarabunt.
Quo statu simus, ex his literis poteris intelligere. Quomo-
do res nostræ se habeant, per has literas certior fiet dili-
genter.

Yo he gran desseo que nosotros ayamos

buena paz.

¶ Cupio maxime, vt aliquando ociosa libertate fruamur,
Desidero vehementissime, vt tranquillam pacem possidea-
mus. Expecto enim summo desidetio: vt à tantis molestijs.
in quibus quotidie versamur, aliquando liberemur.

Finalmente aquello me vino que yo siem-
pre he deseado.

¶ Illud tandem mihi venit, quod semper maxime fuit opta-
tum. Illud mihi tandem oblatum est, quod semper adopta-
ui. Quod diu vehementissime desideravi, id mihi hodierna
die foelix fortuna detulit.

Apenas yo te pude escreuir estando mucho
occupado.

¶ Vix potui tibi scribere summis occupationibus impe-
ditus

ditus. Tandem tibi scripsi, paulisper maximo labore suble-
natus. Tandem tati otij nactus sum: vt tibi aliquid literarũ
dederim. Vix potui otij tantulum mihi suppeditare, vt hæc
tibi significarem.

Las cosas que te tengo de dezir te son tan

prouechosas que luego las deues hazer.
¶ Quæ tibi exploraturus sum, ita cõmoda sunt & vtilia, vt
maxime debeas ea tibi velle cõparare. Quæ te sum admo-
nitorus: ita sunt rationibus tuis suffragantia atq; oportuna,
quod ea obseruare debes. Quæ tibi significare constitui, of-
ficiofa sunt & ita conducibilia, quod ea sunt tibi maximo-
pere complectendã.

Yo siempre fauoreſci a fauoreſcere a tu hõra

¶ Honori enim tuo nunquã defui neq; defuturus sum. Au-
toritati tuæ semper quidem fauere constitui. Laudibus e-
nim tuis, quantũ in me fuerit, semper inſeruiam. Dignitatẽ
enim tuam dies noctesq; studiosissime tueor.

Si tu eres tan buen amigo como solias tra

baja por me defender.

¶ Si pristinã in amicis defendendis beneuolentiã retines
te rogo, vt me suscipias defendendũ. Si idem patronus es in
amicis conſeruandis, qui esse soles: me tibi totũ trado tua
fide complectendũ. Si talis es amicorũ defensor, qui consue-
uisti, me tua virtute suscipe protegendum.

Yo ansí como deuo hãre de grado aquello

que-

que tu me encomiendas.

¶ Mandatum tuum curabo, vt debeo, diligenter. Tuum negocium agam, sicut tenor, studiosissime. Causam, quemadmodum es demeritus, ad me recipio defendendam. Omnes rationes tuas, cum mihi onus incumbit, omnibus viribus subsinebo.

Yo no te saltare jamas.

¶ Studium. n. meum nunquam est tibi defuturum. Opera. n. mea erit tibi semper paratissima. Ego nullum tibi vnquam officium denegabo. Mea enim fides nullo tibi loco deficiet.

Yo soy continuamente sollicito de hazer tus hechos.

¶ Sum quotidie curiosus in rebus tuis. Non cesso sciscitari, quis tibi fortunæ status maneat. Dies enim ac noctes diligens sum ad inuestigandum quam rerum conditionem possideas.

Tu no pudieras auer hecho mas sabiamente que hiziste.

Non potuisti sapientius facere quam egisti. Causa enim nostra non potuisset commodius transigi quam cōfecta est. Quæ perfecti sti accuratiori quidem ratione curari non potuissent. Quæ fecisti omni profus reprehensione carere videtur.

Yo quiero que tu seas participante de mis bienes.

¶ Participem meorum bonorum te esse volo. Socium meorum

rum

rum accessionum te fieri cupio. Comitem meæ fortunæ
te mihi recipio.

yo deuo ser siempre pregonero de tus loo-

res.

¶ Amplissimus tuarum laudum præco merito esse debeo.
Assiduus enim tuæ existimationis imitator existam decet.
Perpetuus equidem tuarum virtutum prædicator esse vo-
lo. Ardentissimum tuæ gloriæ amplificatorem me semper
futurum esse constitui.

yo tengo grandissima amistad con Caton.

¶ Omnia mihi cum Catone iura necessitudinis intercedunt.
Omnis enim vis optimi amoris mihi est cum Sulpicio cō-
stituta. Omnes benevolentiae accessiones sunt mihi cum
Catonē stabilitæ. Omnia quidem cognitionis mihi sunt
cum Cicerone corroborata.

Pedro te dira todo mi estado.

¶ Omnem conditionem status mei tibi declarabit Horté-
sius. Totam enim rationem gubernationis meæ tibi expli-
cabit Oratius. Totam enim summam consilij mei redocce-
bit Opimacus.

Todos los tuyos te diran quanto he sido

diligente en tus negocios.

¶ Quæto studio càm tuâ omnibus in locis defenderim: oēs
tui tibi declarabunt. Quætã enim vigilantiã pro ditã te tua
vbiq;

whiq; defendenda adhibuerim, ex tuis omnibus certior fieri potes. Quo. n. animo : qua cura : qua diligentia : quane contentione rationes tuas in omni re tutatus sum, omnes tuos ad te scripsisse arbitror.

Yo creo que tu sabes quanto soy diligente por tu salud.

¶ De meo studio erga salutē tuā credo te cognoscere. Quae sit mea pro tua voluntate vigilantia, existimo te intelligere. Quantū pro te seruando laborē desumpserim arbitror te non ignorare.

Yo no dero de hazer ninguna cosa por ti.

¶ Ego nullū locū prættermitto te laudandi. Ego nullū laborē subterfugio te iuuandi. Nullā periculū expauesco te conseruandi. Ego nullū causā declinare debeo te amandi. Ego nullā debeo recusare fortunā te ornandi.

Lo mas presto que yo he podido hize por ti toda cosa de grado.

¶ Quā primū facultatē nactus sum te adiuuādi, omnia pro te augendo libentissime suscepi. Vt primum sum potestātē consecutus te ornandi, nullum pro te exaggerendo laborē fugi. Vt primum mihi oblata est inseruendi oportunitas, nihil profecto prættermisi.

Todas mis cosas estan siépre a tu volūdad.

¶ Quaecumq; in me bona sint, constat tibi semper paratissima.

ma. Quantum enim in me est: tantum de me polliceri potes. Quæcunq; facultas est, ea arbitrato tuo libenter exponetur.

Yo te he aparejado aq̃llo q̃ te he prometido

¶ Quod tibi pollicitus sum, data opera paravi. Quod tibi promisi, diligen- ter absolui. Quod pro te facere significavi, mea sponte curavi.

Tu puedes ver ligeramente quãto te amo.

¶ Facile enim prospicere potes, quam mihi charus sis. Potes enim quam faciliter intelligere, quantum te mihi gratissimum habeam. Non est tibi difficile cognoscere posse, quam mihi sis acceptissimus.

Yo conozco claramente que tu me amas.

¶ Facile intelligo me a te plurimi fieri. Optime mihi exploratũ est, te mihi plurimũ attribuere. Quanti me facias, possum quam faciliter conspicere.

Crees tu que yo sea tan desconoscido que

no te ame quanto tu ainas am?

¶ Existimasne, me ita inurbanũ, vt te mutuo non diligere? Adeo me ingratum arbitraris, vt paribus tibi officijs non responderem? Putasne me adeo esse iniustum, vt consimile officij vicissitudinem tibi non attribuere? Adeo me inhumanum esse iudicas, vt eandem diligentia retributionem tibi non prestarem?

**Yo te quiero tanto bien que a ninguno quie
ro mas que a ti.**

¶ *T*ua insigne est mea erga te voluntatis iudiciū: vt nemi
nē te maiorem faciam. Tanta est erga te amoris magnitu
tudo, vt in te amando tibi neminem anteponam. Tam exi
mia mea erga te beneuolentia est: vt neminem tibi amo
re comparem.

Adira quanto te precio.

¶ *V*ide quanti apud me sis. Vide quanti te facio. Vide quā
tum tibi attribuo.

Yo te tengo singular amor.

¶ *V*nico enim te amore prosequor. Summo enim te amo
re complector. Incredibilis est mea erga te amoris coniun
ctio. Immortalis est nostræ coniunctionis affinitas.

**En todo lugar a donde me hallo yo te ala
bo mucho.**

¶ *I*n omnibus locis, vbi me esse contigerit, maximis te lau
dibus extollo. Ego te quotidie cōmendare non desisto. Nō
cesso dies noctesq; amplissimis te laudibus illustrare.

**Yo fauorezco tanto la tu dignidad que yo
hago toda cosa por ella.**

¶ *D*ignitati enim tuæ ita faueo, quod omnē operā, curā, la
borē, studiū, vigiliantiā ad amplitudinē tuā cōfero. Virtutes

n. tuas ita diligo, quod tibi sū libéter inferuiturus. Omné. n. tui status conditionē ita charissimā habeo, vt omnia pro tua salute sim libenter expositurus.

Sepas que yo hago tanto por Caton quã to la su virtud merece.

¶ Scias Catonē tãti a me fieri, quãtū ipsius virtus depostulat. Catonē equidē tãti facio, quãtū eius officia demerētur. Ego. n. Catoni tãtū attribuo, quãtū eius merita vidēt exigere

Tu me has rogado que te escriua de las cosas que a ti pertenescen.

¶ Admonuisti me, vt si quid esset, quod ad te pertinere arbitrarer, tibi significarē. Constituisti mecū, vt, quæ te attingerent, tibi aperirē. Iussisti, vt de his, quæ ad te pertinerent, te certiorcm facerem.

Si tener que te escreuir cosa de nueuo no

he dexado ninguno de nros amigos yr a ti sin mi carta. ¶ Et si nihil haberē, quod scriberē: tamē volui amico ad te eūti aliquid literarū dare. Quãquã quid potissimū tibi scriberē nō haberē: curauī tamē has literas ad te ferendas. Tametsi nihil noui, quod tibi declararē, mihi in mentē venit: tamen volui potius meas literas inanes quã nullas esse.

Yo trabajo mucho que la nuestra republica sea salua.

¶ Quod potissimū curo est, vt nostram républicam saluam

perme esse velim. Quod summopere desidero est, vt. com-
munē salutē illāsam conseruare cupiā. Quod in primis exo-
pto est, vt rationibus publicis rectē consulatur.

Como todos seamos obligados a la repu

blica no menos quiero yo hazer lo que a ella cumple.

¶ Cum omnes reipublicæ rectē consulere debeamus: idcir-
co, quod sibi conducere mihi visum est, in mediū adducā.
Cū mihi etiā incūbat, vt républicā saluam esse desiderem
ideo, quod sibi vñi. euenire existimo, bono quidē animo a-
periri. Res enim publica omnium nostrorum optima parens,
vñsibi fauca m, iure demeretur.

El amor q̄ tienes cō la republica me agrada

¶ Charitas, qua erga meam patriā afficeris, est mihi iucun-
dissima. Pietas, qua rempublicā complecteris, accedit mihi
suauissima. Fides enim, qua patriam comūne semper exco-
luisti, est mihi quam gratissima.

Yo no me arrepentire jamas de auer traba jado por la republica

Nunquā mihi displicebit pro republica plurimū elaborasse
Nunquā me poenitebit patriā meā defendisse. Nunquā me
dolebit, pro cōmuni salute vehementer insudasse.

Yo he plazer q̄ tu ayas buena opiniō de mi.

¶ Gaudeo plurimū te de me rectē sentire. Lætor maxime
meam viuendi rationem tibi probabilem videri. Maxima
afficio iucunditate, ea quæ facio tibi placere.

La liberalidad de Caton es grande.

¶ Vide quanta fuerit Catonis liberalitas. Vide quantum sit Cato officiosissimus. Vide quanta sit Cato benignitate reffectus. Vide qua munificencia sit Cato omnibus peritissimis.

Plauto enamorado de tus virtudes procura de te complazer.

¶ Plautus clarissimis tuis virtutibus incensus tibi seruire desiderat. Plautus clarissima tua voluntate concitatus cupit virtutes immortales reddere. Plautus celebritate tuæ famæ perpetuam affinitatis coniunctionem tecum expectat congelare.

Joan me ha siempre honrado.

¶ Ioannes me semper plurimū obseruauit. Ioannes summo erga me officio semper vsus est. Ioannes se mihi semper facillimum præstitit. Ioannes meæ semper voluntati contentauerat. Ioannes se mi semper obsequentissimū obtulit.

Los tus grandes seruicios acerca de mí, me hazen yo me deua recordar de ti.

¶ Facit enim perpetua tuorum erga me beneficiorum magnitudo, vt sedulo tui memor esse debeam. Amplissima tua in me officia efficiunt, vt omnia, quæ tibi grata sunt, pro te perficere debeam. Immortalia tua in me benemerita non sinunt me aliud quicquam nisi de tuis commodis & orna-

mentis cogitare. Sum dies noctesq; sedulo in hoc occupa-
tus, vt pro tuis in me officijs perpetuo commemorandis ti-
bi satisfacere studeam. Cum tua in me officia summa esse
constet: omnia sunt mihi pro te merito ac diligēter agēda.

Yo deuo hazer toda cosa por ti.

¶ Quantum enim consequi possum, tantum pro te expone-
re debeo. Quantum in me est, id omne pro tuis ornamen-
tis profundere teneor. Quantas mihi bonorum accessio-
nes comparare potero omnes pro tuis commodis libenter
in medium adducam.

Quunque yo no dessee otra cosa sino mostrar

me a ti grato, mas. &c.

¶ Et si gratius nihil accideret, quam vt rem tibi gratissi-
mam efficere possem, tamen &c. Tametsi mihi nihil gra-
tius accidere posset, quam vt virum me tibi beneficiorum
memorem præstare valeam, tamen. &c. Quancquam mihi
nihil optabilius contingere posset, quam vt tuis rationi-
bus me accommodare possem tamen. &c. Et si ex omnibus
mihi optatis illud esset in supremis, vt quo animo erga te
sim re ipsa cognosceres, tamen. &c.

El amor me haze hazer aquello por ti que

non haria por mi.

¶ Amor ea me iubet pro te efficere, quæ pro me ipso non fa-
cerem. Sum enim beneuolentia compulsus, vt ea cūrem pro
tua dignitate, quæ pro rebus meis non curarem. Non

enim possem adduci ea pro me agere, quæ pro te facere amor me cogit.

Conosciendo yo los beneficios que tu me

has hecho yo soy obligado hazer todas las cosas que te sean prouechosas.

¶ Cum tuam erga me beneuolentiam considerem omnia sum libentissime perfecturus, dum tibi auxilio esse possim. Cum animaduertam, quanta fuerit tuorum erga me officiorum magnitudo, omnia diligentissime procurabo, ut morem tibi geram. Cum mihi in mentem uenit, quibus, quâtis quamque magnis me beneficijs exornaueris: omnia sum pro te perpeffurus, dum tuam dignitatem tueri possim. Cû tua in me demerita ex memoria repeto, omnia constituito llerare debere: dum rationibus tuis consulere debeam.

Autendo tu hecho toda cosa por mi salud

yo ansi mesmo deuo hazer por ti.

¶ Cum id semper curaueris, ut me saluuû esse uolueris: mea interesse uidetur, ut omnia pro te merito efficere debeam. Cum me inuolumé semper esse studueris: mea partis erit, ut tibi nil denegare debeam. Cum omnes fortunas meas integerrimas conseruare nixus fueris, meum erit onus, ut omnia pro te sustinere debeam.

Yo forçado por amor de deseo de hazer toda

cosa util.

¶ Ego beneuolentia impulsus quero quotidie qua ratione

me tibi accommodare possim. Ego beneficijs adiutus que-
ro aliquid, quod tibi conducat, pro te perficere. Ego virtuti-
bus adhortatus omnem meam facultatem polliceor. Ego
affinitate commonitus me tibi totum expono.

Buscando yo que te escriuiesse me vino a la
memoria de incitar te al estudio, o a la virtud.

¶ Quærenti mihi, quid ad te potissimum scriberem: illud
in mentem venit, vt ad virtutes te plurimū adhortarer. Con-
sideranti mihi, quid tibi literis significare deberem, illud ac-
currebat, vt ad studia bonarum artium te vehementer inci-
tarem. Cogitanti mihi, quid per me tibi scribendum esset,
illa ratio apparebat, vt te ad gloriam tuorum maiorum in-
uitarem. Perscrutanti mihi, quo te genere literarum visita-
rem: illud scribendi genus accidebat, vt viros virtutibus ce-
leberrimos imitari deberes.

Dios es testigo que yo a ninguno quiero
mas que a ti.

¶ Deos hominesq; testor, nihil te mihi charius accidere
posse. Deorum hominumq; fidem obtestor, nihil esse mi-
hi antiquius dignitate tua. Deos hominesq; testes implo-
ro honorem tuum non mihi minori esse curæ quam
meum proprium. Deus, qui omnia recte videt optimus te-
stis esse potest, nullius alius beneuolentiam quam tuam ac-
cidere mihi optatiorem. Omnes homines mihi testes ad-
duco, menihil aliud magis quam feclicitatem tuam
adoptare.

**Porque tu me has siempre ayudado yo de
uo satisfazerte.**

¶ Quoniam in omnibus rebus meis maximo mihi præsidio semper esse voluisti: idcirco parem tibi gratiam referre studeo. Quoniam in omnibus meis agendis summum mihi tuum adiuuamen præstitisti: ideo eandem suffragationis vicem præstare debeo. Quoniam in omnibus meis rationibus te semper libentissime accommodasti: nitor retribuere.

**La grande utilidad la qual yo he pensado
se te sigue me haze te aya de escreuir.**

¶ Magna rei utilitas, quam pro te excogitauit, me ad scribendum incitauit. Amplissima commoditatis utilitas, quæ rationibus tuis plurimum incumbere videtur, me compulit, vt tibi scriberem. Facultas rerum, quam maxime tibi vni futuram esse video, me adduxit, vt per meas ad te literas te admonerem.

**Aquello que yo he pensado por ti te sera
muy prouechofo.**

¶ Quod pro te excogitauit, magnum est tibi lucrum allaturum. Quod mihi pro te in mentem venit, eximium utilitatis emolumentum est tibi comparaturum. Quod pro te ago quotidie, ad maximum tuæ dignitatis incrementum plurimum attinere videtur. Quod pro te studeo perficere, amplissimis tuis rationibus facultatem accessionis adijciet.

**Porque yo te he siempre tratado a mi que-
rer tu puedes hazer lo semejante de mi.**

¶ Quoniam arbitrato meote semper expertus sum, eadem profecto ratione de me statuere potes. Quoniam voluntatem tuam cum meo iudicio semper coniungere voluisti: meū etiam consensum opinioni tuæ sum libenter accommodaturus. Quoniam arbitrato meo rebus tuis omnibus sicuti meis usus fui: pari quidem iure res omnes meas possidere potes.

Toda vez que yo he andado menester de ti

yo te he hallado tãto gracioso q̃ yo te soy muy obligado

¶ Quoties auxilio tuo mihi opus fuit, a deote facilem, dulcē & humanum expertus sum, vt maximopere me tibi debere dijudicem. Quoties tuum præsidium expetiui, ita retractabilem semper esse cognoui: vt nihil, quod à me velis, tibi denegare debeam.

El tu buen testimonio dira la tu diligencia.

¶ Studium tuū honori meo nunquam defuisse status meus ex te conseruatus optimus testis esse potest. Diligentiam tuam pro commodis meis semper extitisse amplissimam, omnibus semper libentissime prædicabo. Auxilium enim tuum mihi semper fuisse paratissimum, optime memoria teneo, et, dum viuam, recordabor.

Las grandes honras que tu me has hecho

no mereſcen que tu me ruegues queriendo alguna coſa de mi.

¶ Ampliſſima tua erga me liberalitas non patitur, vt vlla quidem ratione me ores, cum omnia ſpote mea pro te perficere debeam. Preces enim in amicitia noſtra ſublata: eſſe debent; cum in me tuã beneficia optimè demerita ſint: vt omnia, quæ in me ſunt, pro tuis commodis in medium teneor exponere. Non enim opus eſt, vt à me quicquam rogando contendas: quoniam immortalis tua in me beneficiorum magnitudo perpetuo me tibi deuinctum efficit.

Yo trabaxare por tornar te el cambio de los

beneficios que tu me has hecho.

¶ Omnes enim rationes perſcrutor, vt pro tuis in me meritis merito tibi gratificari poſſim: Omnes enim vias percuntor, vt pro tuis in me officijs virum me beneficiorum memorem cognoscere poſſis. Nullum profecto locum prætermitto, vt pro ſumma tua in me liberalitate parè tibi beneficiorum gratiam referre valeam.

Por el amor que Yo te deuo pienſo ha-
zer todas las coſas que a ti ſeran prouechoſas.

¶ Quoniam incredibilem quendam amorem tibi debeo: dies, ac noctes de ornamentis ac cõmodis tuis excogitare nõ deſino: Quia ſingulari in te ſtudio teneor, illas quotidie rationes perſcrutor, ex quibus tibi merito ſatisfacere poſſim.

Quo

Quoniam omnia quæuis maxime tibi debere profiteor,
illud semper curo, vt tibi prodesse possim.

Los que hazen por nosotros merecê que

hagamos lo semejante por ellos.

¶ Qui nobis se præstant paratos vehementer, pronos, faciles, officiosos, iure ipso demereri videntur, vt nos etiã sibi vigilantes, bonos & optimos declarare debeamus. Cum tu mihi obsequentissimus extiteris, me tibi omnibus in rebus contentientem expecta. Cum tu mansuetus atq; tractabilis meis omnibus esse voluisti: ego etiam accurabo, vt me tuis bonum, gratum atq; acceptum dijudices.

Aquellos que suffren peligro por nosotros

merecen el semejante de nosotros.

¶ Qui pro nobis incõmoda sustinuerunt, iure demerentur vt parem iacturæ vicem tolerare debeamus. Simultates, iurgia, conuicia, offensiones atq; incõmoda, quæ pro æstimatione mea perpeti non denegasti, satis me admoner, vt ego nullum in cõmoditatis genus pro te debeam subterfugere. Cum tu pro incolumitate mea detrimenta atq; supplicia nõ effugisti, ego etiã pro salute tua afflictiones, æstatem, famem, calamitatem atq; interitum nequaquam euitarem.

Como sea cosa indigna no auer memoria de

los seruicios yo no olvidar jamas los tuyos.

¶ Cum sit turpissimũ beneficia non meminisse, certe hoc sum animo, quod a te officiũ recepisse meminero semper
& præ-

& prædicabo libenter. Quæ tu in me beneficia contulisti, nulla unquam mea delebit obliuio. Maxima mihi esset infamia, nisi, quæ a te officia recepi, memoria complecterer sempiterna. Quibus a te officijs affectu sum, ea nulla unquam delere poterit futura ætas. Quæ in me benemerita declarasti, omnis mea complectetur posteritas. Quod me semper lautissime pertractasti, ex mea memoria nunquam decidet. Immortalia tua in me officia perpetuo meo quidem animo incident. Nunquã enim obliuiscar, maxima & amplissima me tibi beneficia debere. Tuorũ erga me meritorũ diligentissime semper memoro.

La tu gracia, o liberalidad, o dignidad, la
qual no me fallecio jamas me ha a ti siempre obligado
¶ Tuã gratia, quæ mihi nunquã deficit, me tibi deuinctum efficit. Tua summa liberalitas, quam mihi semper paratissimam esse cognoui: me tibi semper obsequentissimum reddit. Tua amplissima dignitas, quæ mihi semper opitulata est, me tibi totum vindicauit.

Aunque yo fuesse contêto de tus seruicios
passados no menos yo tomo gran plazer veyendo multiplicar cerca de mi la tu liberalidad.

¶ Si contentus erã tuis maximis in me benemeritis, summa tamen afficior lætitia tua in me officia indies accumulari. Quanquã ex amplissima tuorũ in me beneficiorũ magnitudine cumulate mihi satisfactũ arbitrabar, gaudeo tamẽ sumopere maioribus indies a te officijs exornari. Nã &

si superioribus tuis in me meritis satis me tibi deuinctum existimabam, laetor tamē quotidie in me fieri beneficentem.

Los tus servicios me son muy gratiosos.

¶ Quæ pro me egisti, gratissima mihi fuerunt. Quæ pro nobis curasti, toti nostræ familiæ fuerunt probatissima. Quæ pro meis commodis molitus es, iucundissima mihi acciderunt. Quæ pro meis rationibus pertractasti, fuerunt mihi acceptissima.

Queria mucho que conosciesses en quanto tengo lo que por mi has hecho.

¶ Exopto illam mihi dari facultatē: vt in te pietatē beneficiorū magnitudinē recte cognitā habeas. Desidero maximo, vt ea mihi fortuna contingat, ex qua incredibile meam in te voluntatē re ipsa maxime cōprobare possis. Vtinā eā rerū facultatem aliquando sortiri possim, ex qua officiorū crebritate me tui amantissimum iudices.

El grande amor que yo tengo me fuerza

hazer todas las cosas por ti.

¶ Maximum meū erga te amoris indicium me plurimum ad hortatur, vt omnibus in rebus me tibi accommodare debeam. Sūma mea erga te beneuolentia me cōpellit, vt nihil pro te debeam recusare. Perpetua mea in te obseruātia non finit me aliud quā de tuis ornamentis & commodis cogitare.

Quando yo he menester algo de ti sin empacho

pacho lo pido mas mucho mas de grado te satisfacere.

¶ Cum præsidio mihi opus est tuo, id libenter à te peto, sed multo libētius in me officijs tibi gratias ugo. Tuū mihi auxiliū libenter expeto: sed libentius parē tibi gratiā refero. Ego libenter meis te rationibus adiungo: sed libentius meū tibi officium præsto.

Todas tus cosas me son graciosas y mas

me son graciosos los seruicios que has hecho a Pedro.

¶ Cum multū mihi gratissima sint, quæ tu in me contuleris: tamen hoc gratius, quod te Petro libentissimū præstitisti. Cū omnia tua mihi optatissima sint, hoc tamen desideratius, quod affinibus meis attribuisti.

Quiendo todos los tuyos hecho me gran

des seruicios yo deuo curar de satisfazerte.

¶ Cū omnes maximis me officijs semper profecuti fuerint illud sedulo excogitare debeo, ne tam amplissima liberalitatis immemor esse debeā. Cū omnes tui me semper liberalissime cōplexi sint: nihil est quod ego tuorū amicorum causa prætermittere debeā. Cū omnes tui se totos mihi semper patefecerint: illud mihi onus restare videtur, vt paribus sibi officijs correfpondeam.

El amistad nuestra la qual con grandes be

neficios es confirmada merece que las nuestras cosas sean entre nosotros comunes.

¶ Amicitia nostra, quæ summis officijs ab utroq; culta est, hoc

hoc demeretur, vt omnia nostra inter nos cōmunia esse de
beant. Nostra hæc beneuolentiæ coniunctio, quã nostrorū
vterq; sanctissime confirmauit, hoc merito assequi posse vi
detur, vt rebus nostris vterq; cōmuniter vtatur. Colligatio
nostræ societatis, quæ maiores indies vires suscepit, pro suo
iure merito deponat, vt nihil inter nos denegari possit.

La memoria de la tu buena voluntad me es

tan graciosa que yo querria que durasse perpetuamēte.
¶ Memoria enim amantiſsimæ tuæ erga me voluntatis ita
mihi gratissima est, vt maxime desiderē, eam perpetuo re
ferues. Cōmemoratio tuæ erga me voluntatis ita mihi acce
ptissima est, vt cupiā eam sempiternè conseruari. Significa
tio tuæ erga me beneuolentiæ ita mihi iucundissima est, vt
nihil magis gestia, quã quod ita facis, vt me tempor diligas.

Las tus grãdes virtudes, y la nuestra per

fecta amistad me hara hazer toda cosa por ti.
¶ Summus enim tuarū virtutū splendor & perpetuū meū
de nostræ amicitie coniunctioe iudiciū facit, vt omnia pro
te perficere debeā. Insignis enim tuæ probitatis excellētia
& incredibilis meus erga te amor efficit, vt omnia pro tuis
cōmodis teneat sustinere. Maxima tuorū studiorum æsti
matio & perpetua nostræ beneuolentiæ coniunctio facit,
vt tibi omnibus in rebus me totum parofaciam.

Tulio me ha dicho q tu te acuerdas de mí.

¶ Cicero mihi significauit, vt putē, te non immemorē esse
mei

mei. Gicero ita me coegit, vt existimare possim, quod nequaquam es oblitus mei. Ex Ciceronis oratione percepi, quod me memoria teneas.

La tu dulce cõdiciõ haze q̃yo te ame mucho

¶ Suauitas ingenij tui facit, vt te mihi charissimũ habeã. Per spicacia tuã prudentiã facit, vt te habeã in optatis. Accurata tui consilij sapientia facit, vt te mihi præcipuũ retineã.

El tu discreto consejo me induze a ser de tu voluntad.

¶ Accurata tuã prudentiã sentẽtia in eandẽ me quoq; voluntatẽ inducit. Grauitas tuã sapientiã facit, vt in deliberãdo consilio tibi obtemperare debeam. Subtilis tuã deliberationis consolatio in tuam me sententiam adduxit.

La abundãcia de tus virtudes haze que yo

te aya de seguir.

¶ Vbertas atq; copia virtutuũ, quibus te celeberrime exundare video, me plurimũ adhortatur, vt te velim imitari. Fortunã meã, quã ex tuis plurimũ adauctã sunt atq; reseruatã me admonent, vt perpetuo tibi astrictus esse debeã. Fruitus, quos ego ex virtutibus tuis capio quam vberimos, mihi suadent, vt a latere tuo nunquam discedere debeam.

Veendo Tullio mucho de lexos las cosas

por venir a el pertenece proueer el estado d̃la republica

¶ Cum. M. Cicero sit ita prudentissimus vt lõge in posterũ prospiciat, suum erit onus reipublicã debere bene cõsulere

D

Cum

Cum tu pro singulari tua prudentia omnia longe prospicias: tuum erit officium communi salutis optime providere. Cum Viriatus perspicacissimo eius ingenij acumine tanquam ex aliquo speculo futura prospiciat: optimum esse videtur, ut reipublice gubernationi praeficiamus. Cum Lentulus communi salutis possit plus providere, quam quis nostrum, esset rerum omnium administrationi praeficiendus.

Adira en quanto te tengo.

¶ Vide quantum tibi tribuam. Vide quanto opere te astringam. Vide quanti faciam.

Yo siempre te tuve por sabio en todo consejo

¶ Semper te consilijs capiendis virum summa prudentia praeditum existimaui. Semper te in consilijs administrandis optima fide ac religione insignitum iudicaui. Semper te in omni recta ratione viuendi singulari providentia apparatus esse cognoui.

Siempre tuve en mucho tu saber.

¶ Gratissimum ego semper iudicium de tua sapientia feci. Maxima ego semper existimatione de virtutibus tuis mihi concepi.

¿Aunque yo te aya conosciendo siempre sabio,
no menos yo lo prueuo cada dia mas.

¶ Et si consilium tuum unquam mihi fuit cognitum, tamen id magis perspicio quotidie. Quamquam prudentiam tuam singularem fuisse cognouerim: tamen eam quotidie accuratorem esse video.

video. Tametsi sapientiam tuam mihi semper exploratam habuerim, indies maiorem constare experior.

Yo veo finalmente que tu eres sabio.

¶ Nunc demum intelligo te sapere. Nunc tandem video te intelligere. Nunc postremo mihi constat te virum magna prudentia præditum.

La tu condicion moderada haze que yo des

see que tu gouiernes mis consejos.

¶ Natura tua temperans & modesta facit, vt te consiliorum meorum moderatorem habere velim. Animus enim tuus simplex & excelsus me adhortatur, vt te meæ voluntatis ac sententiarum socium mihi eligere debeam. Familiaritas enim tua omnium bonarum virtutum amantissima me vehementer adducit, vt mearum omnium actionum te mihi comitem adiungere debeam. Couersatio tua, quæ cum omnibus, tum etiam mihi gratissima est, admonet me: vt omnes partes vitæ meæ tibi gubernandas deferam.

No veo cõsejo de ninguno mejo: q̃ el tuyo

¶ Non enim video vllius consilium tuo anteponi debere. Non satis intelligo cuiuspiam prudentiam esse tua superiorem. Non possum iudicare vllius sapientiam esse tuæ prudentiæ præponendam.

Las tus insignes virtudes merecen mas

loor que incitacion.

¶ Insignes virtutes tuæ gratulationē magis, quam hortationē desiderant. Eximia clarissimarū tuarū virtutum amplitudo summis potius laudibus videtur celebrari debere, quam incitationē desiderare. Excellens virtutum tuarū præstantia magis exigit: vt clarissima omnium voce extollatur, quam ad maiorem accessionem inflammetur.

Porque tu eres muy virtuoso querria mucho que fuesse gobernador de la nuestra republica.

¶ Quoniā summis te virtutibus primariū esse video: cupio maxime, vt nostræ reipublicæ gubernator præsis. Quoniā in agenda virtute te primarium esse constituo: vehemēter desidero, vt nostræ societatis moderator sis. Quoniā te virum amplissima virtute præcipuū esse concerno: exopto summopere te omibus meis rationibus adiungere. Quoniā te hominem virtutibus antistitem esse constat, libentissime vellem tuæ familiaritatis particeps fieri.

La tu linda cōdicion a todo hōbre agrada.

¶ Præstās ingeniū tuū oēm populū delectari videtur. Mirifica tui ingenij præstantia maximā apud oēs laudē adepta est. Approbatū enim cōsiliū tuū sūmā apud ciues tuos gratiā cōparauit. Cōmoda atq; officiosa tuæ vitæ institutio incredibilē apud bonos nominis existimationē concitauit.

La excellencia de saber te deuria incitar a entender siempre en estudiar.

¶ Honor enim, qui ex scientijs celebribus comparatur, te
plu

plurimū adhortari debet, vt eas maxime cōplectaris. Laus equidem cōmendationis, quæ ex bonis artium disciplinis amplissima solet exoriri: te debet vehementer incitare, vt illas dies noctesq; consequi velis. Dignitas enim, quā solēt studia sciētiarum omnibus afferre: maximū tibi debet esse incitamentum, vt diligentissimā ipsis studijs operam adhibeas. Splendor enim probitatis, qui solet ex virtutibus elucere, te plurimum debet incitare: vt eas velis virtutes quā diligenter excolere. Gloria quidē amplitudinis, qua homines propter scientias diuinis laudibus celebrantur, te vehementer adducere debet, vt virtutū disciplinis totum te velis accommodare. Præstantia virtutis, qua homines illustrari solent, & cæteris hominibus excellentiores haberi: te summo opere compellere debent, vt clarissimis virtutibus te totum exponas.

Porque tu has siempre amado la virtud yo

te tengo en mucho.

¶ Quia intellexi, virtutes a te semper plurimum adamari: idcirco tibi maxime attribuo. Quonia accepi, ornamenta virtutum summo opere tibi semper placuisse: non iniuria te magnifico. Cum animaduernerem, te studiorum disciplinis plurimū excelluisse, merito te primariū meū existimo. Cū mihi semper constiterit, rectam viuendi rationē te semper egisse, non sine causa te cæteris antepono. Cum mihi exploratum habuerim, virtutes in precio apud te semper extitisse: ideo summis te laudibus efferre non desino. Quoniam ad virtutes comparandas flagrantissimum te semper

pernotauit: idcirco summa te obseruantia colo. Cum semper clarissime perspexerim, te omnibus disciplinis atq; exhortationibus libenter adhæsisse, non immerito adducor, si tibi magis quam cæteris me adhærere constituerim.

La grandeza de tus virtudes haze que. &c.

¶ Magnitudo virtutum, quibus te optimū exornare video, facit, vt &c. Multitudo benefactorum, quibus te præditum esse concerno, me vehementer adducunt. &c. Vis optimi inter nos amoris merito me impellit, &c. Altitudo ingenij tui, quo te pulcherrime insignitum esse constat, ipso iure mihi suadere videtur, &c. Splendor tuæ rectissimæ vitæ, quæ te semper illustratum reddidit, me facilliter admonet, vt &c.

El consejo tuyo me parece ansi sabio que

me fuerça hazer lo que mandas.

¶ Admonitio tua ita mihi prudens esse videtur: quod ea me familiariter impellere possit, vt id sequar, quod tu optimum putes. Tantum enim tibi attribuo, quod tuis admonitionibus me facilliter accommodare patior. Consilium enim tuum tanti facio, vt a præceptis tuis non discedam.

La tu paciencia muestra bié claro que eres

magnanimo.

¶ Patientia enim tua satis aperte declarare videtur, quam fortem geras animum. Excellentia animi tui te magnanimum

mum esse declarat. Virilitas perseverantiae tuae nobis suadere videtur, quantum in omnibus horrendis rebus constans esse debeas.

Si la temperancia ha de ser loada nos podemos juzgar a Caton por modestissimo.

¶ Si temperantiae laus est attribuenda, modestissimum profecto Catonem iudicare possumus. Si virtus est in administrandis rebus, ordine & moderatione uti maximam equidem Catoni frugalitatis commendationem attribuemus. Si in gubernandis magistratibus castitas & abstinencia desideranda; certe Catoni, qui verecundia ac parsimonia compositus est, magistratus gerendos commitemus.

La justicia que tienes con todo hombre haze

que que pueda yo tener buena esperanza de ti.

¶ Iustitia qua semper apud omnes usus es, facit: ut optime de te sperare possim. Benignitas, qua amicos complecti solitus es, maximam spem tuae facultatis praebet omnibus. Liberalitas enim tua apud omnes te gratissimum facit. Veritas, quam semper excoluisti, mihi suadet, ut fidem tibi integerrimam existimem.

La loable governacion de tu vida haze

que yo te tenga por hombre justo y bueno.

¶ Honorifica enim atque laudabilis tuae vitae gubernatio facit,

vt virum te bonū & iustum esse existimē. Proba & officio-
sa tua gubernationis institutio facit: vt te virum rectū, sim-
plicē, & apertum arbitrari possim. Integra enim atq; opti-
ma viuendi ratio facit: vt hominē te purum, syncerum, æqu-
um & innocentem iudicare valeam.

No solo tu que eres letrado mas añ todos

otros conofcen las virtudes de Tullio.

¶ Non modo tibi, qui literarum studia colis: sed etiā cæte-
ris arbitror Ciceronis virtutes esse notas. Non solum qui
egregias bonarum artium disciplinas persequuntur, sed om-
nibus etiā rudibus probabile Catonis vitam cognitā esse
existimo. Non modo tibi, qui virtutes imitaris, sed etiam
cæteris, qui rectis viuendi rationibus carent, officioſā Sul-
picij studiorum crebritatem esse credo:

Dizen cada dia acerca de nosotros de las

tus increíbles virtudes.

¶ Multi quotidie ad nos deferant, incredibiles esse tuas
in omni genere virtutes. Nunciatur quotidie, summam esse
tuarum virtutum amplitudinem. Abs duo enim sermone
apud nos perfertur, singularem esse tuam in omni genere
officij virtutum præstantiam.

Yo me maravillo porque tus virtudes son

singulares & diuinas.

¶ Miror equidem, facile nescio, quid tuis virtutibus esse da-
tum. Non enim excogitare possum, quid sit quod virtutes

tua.

ma potius diuinæ quã humana videatur. Multoties enim
re lum demiratus, tanquam hominem ex ipso cælo delap-
sum, te virum diuinã quadam virtute præditum intuentur.

**Las virtudes de Tullio sobrepusan toda
victoria & triumpho.**

¶ Est enim Ciceronis virtus omni victoriã feclicheror, Præstã
tissima quidem virtus Cætonis omnium fortunis præstan-
tior facile iudicatur. Suprema Maronis virtutum elegancia
omnium felicitatem excedit.

**Todos los tus consejos me parescen pru-
dentes y sabios.**

¶ Omnia tua consilia videntur plena prudentiæ. Omnes
tuæ deliberationes summa sapientia refertæ videntur. Om-
nia tua instituta constat magna industria esse apparatus.

**Todas las tus cosas me deleytan especial-
mente tu sabia virtud.**

¶ Omnia me tua delectant, sed maxime tua summa fides:
humanitas: prudẽtia: consilium & liberalitas. Omnes enim
tuæ vitæ rationes mihi placet maximopere: sed potissimũ
societas: studiũ religio: benignitas. Omnia tua mihi grata
sunt, præsertim animi magnitudo: virilitas, ordo, moderatio.

**No fue tan gran hecho tomar a Cartagena
quanto es esto que tu has hecho con la virtud.**

¶ Non fuit tanti Cartaginem vincere, quãti hoc est, quod

nuper tuo consilio gesseris. Non tanti fuit officij Athenas superare, quanti hoc esse constat, quod modo tua sapientia consecutus es. Non enim tanti facio Scipionem Numantiam substulisse, quanti illud aestimo, quod ex tua virtute profectum est.

Tullio desde niño ha sido virtuoso &c.

¶ Cicero ea est adolescens (virtute duce) consecutus, quae non nisi longo tempore solent homines comparare. Cicero aetate tenera ceteros ingenio superauit. Cicero à teneris iam annis fuit industria praestantior.

La eloquencia de Tullio muy deseada fue de los latinos.

¶ Ciceronis eloquentia à latinis magno tractu expectata est. Magna est Ciceronis virtutum apud omnes expectatio. Amplissima est de Ciceronis virtutibus existimatio.

Tu has adquirido gran loor por fama.

¶ Maximam es, ex fama laudem consecutus. Summam ex opinione existimationem adeptus. Amplissima profecto ex constanti hominum celebratione est tibi virtutum laus attributa. Tui quidem nominis existimatio ex hominum commendatione apud plurimos celeberrima est.

La grandissima nombrada de tus grandes hechos.

¶ Iucundissimum nunciū de rebus nuper à te gestis. O gratissimi-

issimum rumore de fama tuæ salutis. O desideratissimū
rumorem de fama tuæ salutis. O desideratissimam famam
de tuarum virtutum existimatione . O acceptissimas lite-
ras de filio tuo ad nos redditas.

Ninguna cosa mas chara a todo hombre
que la virtud.

¶ Nihil vnquā gratius quā omnibus est tua virtus. Nihil op-
tatius est vniuersæ ciuitati tua prudētia. Nihil acceptabilius
est reipublicæ tua diligētia. Nihil vnquam opportuniu sto-
ti populo tua prudētia. Nihil post hominū memoriam cō-
modius accidere vidi quam sapientissimum consiliū tuum.

Yo me alegro mucho por la fama d tu virtud

¶ Ego celebratione tuarum virtutum plurimū gaudeo. Præ-
dicatio tuæ probitatis maxima me læticia afficit. Ego com-
mendatione tuæ æstimationis maximopere lætor.

Yo veo por experiencia ser verdad aquello
que se dize de la tu virtud.

¶ Quod omnes de tua probitate existimauerūt, id ego re ip-
sa clarissime cōstare perspicio. Quas de te homines, virtu-
tes, celebrant, ego diuinas esse exploravi. Quā de te homi-
nes, celebratē, prædicāt, ego eā amplissimā expertus sum.

Yo se bien quanto te precio.

¶ Sum mihi ipse cōsciū, quātū te facio. Nō enim sū nesciū
quantū tibi tribuā . Ego. n. recte senio quanti te ponderē:

Yo he

**Yo he gran plazer que tu ayas alcanzado
honra de tu officio.**

☞ Gaudeo plurimum, maximam ex magistratu tuo te laudem adeptum esse. Lætor maxime, amplissimam te rerum gestarū gloriā de tuo magistratu deportasse. Gaudeo maxime opere, summam te ex virtutibus tuis æstimationem fuisse consecutum. Lætor enim vehementer, magnum te ex officijs tuis fructum cepisse.

Yo tomo gran plazer de tu officio.

☞ Ex magistratu tuo magnam capio voluptatem. Acceptio tui magistratus summā mihi affert oblectationē. Successus bonorum tuorum magnā mihi quondā accedit voluptatē. Amplificatio tuæ dignitatis est mihi plurimū iucūditissima.

Yo me alegro de la tu prosperidad.

☞ Gratulor fortunæ tuæ. Gratulor perspicaciæ ingenij tui. Gratulor magnitudini animi tui. Gratulor felicitati tuæ. Virtus enim tua me cogit, vt tibi plurimū gratuler. Virtutibus enim tuis adducor, me tecū plurimū gratificari debere.

El amor que tu me tienes me es muy caro.

☞ Declaratio animi tui, quam erga me habere dicis, est mihi mirum in modum optatissima. Coniunctio tuæ optimæ erga me voluntatis mihi suauitatem affecti: quod me amas, est mihi vehementer pergratissimum. Familiaritatis affinitas, quam mecum officiosissime conglascisti: maximæ mihi

voluptati accedit.

La tu prosperidad me es mas graciosa que a ninguno otro.

¶ Nemini cōcedā vt tua prosperitas fuerit iucūdiōr quā mihi. Nulli quidē assentior tuas cōmoditatis rationes euenire chariores quā mihi. Nulla quidē rōne tolerarē, vt tuæ bonorū accessiones cuiquā gratiores cōtingere possēt quā mihi.

Si tu no conosciesses la virtud de Pedro yo te informaria mas largamente.

¶ Nisi Sēpronij virtutes tibi notas esse arbitrarer de eo multa tibi narrarē. Nisi tibi exploratū esset, quibus sit Plautus virtutibus exornatus, de hoc pluribus tecū agerem. Si Catonis virtutes tibi ignotas existimarē de ipsis te certiorē redderē.

Mucho plazer he que mis seruicios os son agradables.

¶ Gaudeo plurimum, mea tibi seruicia accidisse gratissima. Lator maximopere, quā quæ p̄ te facio tibi accepta sint. Est mihi iucundissimū, quæ p̄ te gesserim, tibi videri p̄babilia. Magna afficior voluptate, erga te meā tibi operā placuisse.

La buena voluntad que me tienes me es a mi muy graciosa.

¶ Nihil est mihi amabilius tua erga me volūtate. Nihil est mihi gratius tuo in me officio. Nihil est mihi optatius tua in me diligentia. Nihil est mihi magis in optatis quam tua beneficiorum cognitio.

Yo he auido buenas nueuas sabiendo que
tu estas bueno.

¶ Acceptatissimum nuncium accepi, cum te recte agētem intellexi. Optatius mihi nihil accidere potuisset, quā quod de florente statu tuo est mihi nunciatum. Res mihi iucundior significari non potuisset, quam quod de bono statu tuo certior factus sum.

Quero que sepas que cada día tengo mas
en cuydado tus cosas.

¶ Scito mihi in dies esse curæ dignitatem tuam. Tibi velim persuadeas, res tuas mihi in dies esse chariores. Hoc tibi velim persuadeas, me pro rebus tuis quotidie fieri diligentio- rem. Hoc tibi velim statuas, omnia tua in dies mihi accidere iucundiora.

Porque tu eres benigno acerca de todos
no es de marauillar si todos te quieren en todas sus ne-
cessidades.

¶ Quoniam liberalitas tua omnibus planissima est: non igitur mireris, si homines in eorum negotijs benignitatem tuam expetunt. Cū tua benignitas nemini vnquā defuerit: nihil est igitur quod mireris, si eam plurimi in eorum cau- sis sibi alsistant. Quia tua apud omnes beneficia nota sunt, nulla igitur te moueat admiratio, si multi se tibi commen- dāt. Cū te omnes liberalissimū cognoscāt, nō est quod ali- qua tenearis admiratione, si omnes tuū officiū requirant.

**Yo me alegro mucho de la conseruacion de
de tu fama.**

¶ Lator plurimum, fama te incolumem conseruasse. Non parua afficior lætitia, tui nominis existimationem integram defendisse. Non dici posset, quantum gaudeam, te honorem tuum illa sum conseruasse.

**Yo he gran consolacion que tu eres torna
do a nosotros sano.**

¶ Gaudeo maximo per te ad nos recte valente recepisse. Plurimum (vt debeo) lætor, te ad nos saluum contulisse. Est enim mihi magna voluptati, te ad nos tutum redijisse.

Yo desseo mucho de poder estar en vno.

¶ Optarem vt multis ex causis vnà esse possemus. Desiderarem vehementissime vt pluribus de rebus præsentiam nostram colere possemus. Quam vellem, vt de magnis ac multis rerum accessionibus ad vtriusq; nostram pertinentibus conuenire valeremus.

Si aprouecharse dessear los prudentes hō-

bres yo querria fuesse, siempre en mis consejos.

¶ Si mihi facultas optabilis data esset homines optimates eligendi, tu in primis mihi esses in meis consilijs eligendus. Si te arbitrati meo possidere possem, nunquã a tuis consilijs dissidere. Si ex sententiã mea te frui valerẽ, tu esses omnium meorum consiliorum moderator. Si ex voto mihi data ei-

let

set tui possidendi facultas: omnia mea consilia tibi gubernanda committerem.

Yo he gran plazer de la nuestra compañía.

¶ Maxima afficior voluptate ex nostra affinitate. Non parua afficior utilitate ex consilio tuo.

Yo oyédo hablar a Catõ me parece oyr a ti

¶ Cum Catonem loquentem audio, te audire videor. Cũ Catonem tuo ad me nomine venientem video: te videre existimo. Quoties Fabricius tuas mihi literas obsignat, toties tecum sermonem me habere videor.

No puedo dezir quanto, &c.

¶ Non possum dicere quantũ desiderem reipublicæ salutem. Non possum verbis explicare quantopere reipublicæ faueam. Non possum ratione explicare, quanta amoris charitate rempublicam cõplectar. Non possum aliquo nutu exprimere, quantum rempublicam charissimam semper habuerim. Non possum aliqua significatione describere, quam verus cõmunis salutis patronus atq; defensor extiterim.

Yo me alegro mucho de la salud de los buenos.

¶ Ego salute bonorum magnorere lætor Ego officiosorum hominum incolumitatis vehemētissime cupidus sum. Ego fœlicitatis iustorum sedulo sum curiosus.

Tullio

Tullio no podra aver estado mas diligente para tu loor que ha estado.

¶ Cicero diligentior esse tuis laudibus non potuit quam fuit. Cato grauior dignitati tuæ, quã extitit, esse nõ potuisset. Milo cõstãtior tuæ causæ nõ esse valuisset, quã fuit. Lẽtu lus amicitior rationibus tuis esse nõ potuisset, quã extitit.

La tu dignidad haze, sean mucho notadas todas tus cosas.

¶ Tua dignitas facit, vt animaduertatur quicquid facias. Clarissima tuæ auctoritatis excellentia efficit, vt quicquid agas vehementer denotetur. Tuarum virtutum splendor homines cõmouet, vt quæcunq; facias ponderent.

Tullio no sera engañado en aquellas cosas que se pueden proueer.

¶ Cicero in his, quæ prouideri possunt, non falletur. Sulpicius in rebus illis, quæ humano ingenio euitari possunt, nõ decipietur. Cato in his, quæ aliquo consilio refelli possunt, non capiatur. Marcellus in illis negocijs, quæ in vltu hominum euenire solent, non poterit defraudari.

Yo tengo continuamente en el coraçon la tu dignidad.

¶ Dignitas enim tua sedulo est mihi curæ. Honor equidem tuus perpetuo mihi animo residet. Negocia enim tua quotidie mihi sunt infixæ memoria.

**Yo conozco en toda parte el amor que tu
me tienes.**

¶ Quoquo me uerto, tui amoris uestigia concerno. Quanto magis mecum animaduerto, tanto tuam erga me beneuolentiam maiorem esse uideo. Quo magis mecum excogito, eò tuam erga me amoris coniunctione magis in dies augeri sentio.

La vida de los buenos me da siépre alegría

¶ Bonorú uita me semper plurimú delectauit. Ciues enim de re sua publica recte sentientes à me semper uince aduati fuerunt. Qui officio suam uiuendi constitutionem immutant: summo a me amore complectuntur.

Toda mi esperanza es en ti confirmada.

¶ Omnis mea spes in te posita est. Scito, spem meam totam in vno te esse sitam. In te profecto summopere confido. In nullo enim alio quam in te spem uolui habere. Omnem enim spem meam in te fixi ac locaui.

Si yo no uuiesse conosciendo la tu lealtad no

seria osado dezirte mis secretos.

¶ Nisi fides tua mihi probata esset, non auderem mea tibi consilia declarare. Nisi tua mihi beneuolentia esset explorata: nequaquam considerem mea tibi constitutione aperire. Nisi tuae uitae ratio optime mihi cognita esset, non auderem mea tibi secreta committere.

¶ Si

Si yo dudasse de la tu voluntad rogaria te
con mayor instancia que tu me fauorelciesses.

¶ Si de tua erga me voluntate dubitarem, pluribus verbis ad te scripsissem, vt rationibus meis inferuires. Nisi rectam de te mihi fidem tenerem, pluribus tecum agerem: vt causæ meæ fauere deberes. Si de nostra amoris coniunctione suspicarer: longiori quidem oratione à te contenderem, vt te mihi accommodares.

Yo espero que mediante la tu prudencia alcançare toda cosa que quisiere.

¶ Spero enim tua prudentia fretus, quod opto, consequi posse, Cōfido enim, tua sapiētia intercedente, quod cupio, faciliter possidere. Mihi enim optime persuadeo opera cōsilio tuo adiuuante, quod desidero, posse faciliter impetrare.

Yo querria auera quella prosperidad la qual yo merezco.

¶ Vellem, vt meritis sum, ita fœlix essem. Optarem eum vitæ statum obtinere, quem mea demerita postularent. Vtinam ea mihi status conditio data esset, quæ conuenire mihi contingeret.

Tullio siempre aproueço a su tierra.

¶ Cicero est de communi salute benemeritus. Ciceronem de republica puto optime meritum. Ciceronem de republica semper recte sentire cognoui.

Mi natural inclinacion me inclina a la paz.

¶ Mea vero natura me trahit ad pacem. Mea autem consuetudo me ducit ad studia bonarum artium. Mea autem voluntas me trahit ad libertatem.

Yo he sido hasta aqui mas vergonzoso a de

mandar te ayuda que no lo requiere nuestra amistad.

¶ Verecundior adhuc, cum alloqui te vellem, fui, quam per tuam erga me benevolentiam liceret. Pudor quidem subrusticus multoties me detinuit, cum aliquid a te contendere vellem. Pudiusculus nimis ad huc erga te fui, cum operam tuam expetere vellem.

Yo amo la verguenza y mas la desembol

tura del hablar.

¶ Amo verecundiam, sed potius libertatem loquendi. Chara enim mihi est modestia: sed mihi charior est viuendi libertas, libenter obseruo pudorem: sed libentius desidero agendi licentiam.

Antonio fue siempre hombre agradecido.

¶ Vaticinius semper fuit beneficiorum diligentissime memor. Vaticinius vir semper gratissimus extitit. Vaticinius semper curauit, ne ingratitude vicio vnquam criminari posset. Vaticinius solet amicis mutua beneficiorum vicissitudine respondere. Vaticinius consuevit

suert eandem officiorum gratiam referre.

Yo no he conosciado ninguno mas prudente que Tullio.

¶ Prudentierem adhuc neminem nostro Cicerone cognoui. Accuratioꝛ adhuc nemo mihi visus est quã noster Marcus Cato. Callidiori consilio præditum neminem expertus sum quam Sulpicium.

Yo oyo cada dia muchas cosas las quales querria que fuesſen verdaderas.

¶ Multa audio quotidie, quã cupio esse vera. Multa mihi quotidie nunciantur, quã vrinam vera sint. Magna ad nos quotidie deferuntur, quã ita, vt dicuntur, constare cupio.

En el grande enojo yo vso de aquesta consolucion, que aquello que yo he hecho no se puede reprehender.

¶ In maxima animi acerbitate hac vtor cõsolatione: quod quã feci omni culpa carent. In maximo dolore hac vtor consolatione, quod. sum mihi conscius, omnia æquissimo animo fecisse. In summis molestijs hac fruor recreatione, quod nil à me sine ratione cõmissum est.

Del negocio de la paz la cosa va como tu lo desseas.

¶ De pace est, vt optasti. De studijs nostris ita esse cõstat, vt maxime cupis. De statu reipublicæ ita fore videbis, vt desi-

deras. De magistratu Ciceronis ita erit vt volumus. De dignitate Catonis ita est vt speramus. De salute nostrorum ita est vt fingebamus.

Yo he visto tus cartas semcñates ala tu mal

dad, iniurias, iniquas, soberuiofas, mentirofas.

¶ Literas tuas vidi fimilimas tuæ nequitia contumeliosas, perfidas, iniquas: & mendaces. Tuas mihi literas detulit Popilius plenas discordia: temeritatis: superbia: crudelitatis. Tuam legi epistolam deliratem: iniuriosam: molestantem: illiberalem: facinorosam.

Yo he recebido tus cartas desconcertada

mente escriptas.

¶ Epistola tua vacillantibus literis mihi delata est. Literæ tuæ inconstanter loquentes mihi reddita sunt. Tuas recepi literas variè defluentes. Epistolam tuam fluctuantibus literis perlegi.

Las guerras y fatigas nos han dado gran

de enojo aunque no mucho tiempo.

¶ Non diu sed acriter tuæ nos suspitiones cohercuerunt. Non longe quidem sed teterrime nobis infederunt bellorum interminationes. Non longo tempore sed acerbissima malorum calamitate oppressi sumus & confecti.

Jason esta espantado por la tu carta.

¶ Exanimatus est Iason tuis literis. Pertimuit valde Dionysius

fuis ex mandato senatus. Perterrefactus est acriter Lepidus exercitus aduentu contra Mellinua. Percussus est misere Lentulus literis Ciceronis.

Yo no he osado dar mis cartas a Pedro.

Non ausus fui literas meas Appio committere. Non mihi visum est singulis recte literas assignare posse. Non existimaui literas meas Lepido esse tuto committendas. Nolui meas literas Palioni temere consignari.

No has verguenza de no responder a ninguna de mis cartas?

Nonne huius te suppudet, ut cū iam ex me literarum fasciculos receperis, nihil mihi remiseris? An ullaverecundia commoueris, non te multitudini literarum à me missarum mihi quiequam respondere? Itane pudore afficeris aliquo, nihil tuarum ad me literarum remittere?

La libertad es oprimida por la iniquidad de los malos.

¶ Sceleribus malorum oppressa est bonorū libertas. Iniquitate perfidorū status bonorum turpiter est infectus. Improbitate perditorū afflictus est bonorū benè viuendi cursus.

Yo creo que tu conosci la malicia de nuestros enemigos.

¶ Sceleritatem inimicorū nostrorū tibi notā esse arbitror. Improbitatē inimicorū nostrorū inuidorū credo te iā co-

gnouisse. Quanta sit nostrorum inimicorum iniquitas, minime te fugere existimo. Non enim te præterit, quanta sit improborum malignitas.

No te maravilles si yo he reñido con a Dio.

¶ Noli mirari, si Apio acriter succenseam. Nulla mouearis admiratione, si in Popilium incandescam. Non est quod mireris, si in Papinium indignor.

Dios de mal año a Papilio hombre iniquissimo.

¶ Deus Papilio malefaciat homini omnium nequissimo. Deus Optimaco maleuertat homini sceleratissimo. Deus Papinium perdat hominem ingratisimum.

Es alguna vez necessario de refrenar la maldad de los embidiosos.

¶ Malorum improbitatem aliquando retundivtile est. Perfidor im iniquitatē minui necessarium est. Inuidorū detractionibus pari iure respondere licitū est. Fraudulentā iniurijs eandem vicissitudinem retribuere necessitas postulat.

Los hombres no tienen razon alguna de empecer me.

¶ Quod homines mihi nocere debeant, causam non habent. Quod quisquam mihi detrahere debeat, nulla quidē iusta causa oblata est. Quod me homines iniurijs prosequantur, id profecto sine causa facere videntur.

Los hó

Los hombres inuidiosos no cessan de dezir cada dia mal de mi.

¶ Homines inuidiam non cessant quotidie nostram aestimationem labefacere. Homines maleuolentia suffusi assidue nobis detrahere student. Homines natura maledici rectam viuendi rationem coinquinare machinantur.

La malicia de los hombres haze que muchas cosas se toman de otra manera que ellas se hazen.

¶ Perfidia hominum facit, vt non ea ratione, qua ab hominibus facta sint, accipiantur. Inuidia hominum facit, vt non nulla durius, quam dicta sint, proferantur. Maleuolentia hominum facit, vt pleraque obscurius, quam a te acta sint, interpretentur.

Desar me ya de la inconstancia de mis palabras si no fuesse por defecto de otros.

¶ Dolerem inconstantiam meorum verborum, nisi ex aliorum peccato penderet. Extenuarem ea quae legisti me frustra tibi scripsisse, nisi aliorum crimine hoc factum esset. Puderet me inconstantiam mearum literarum, si non ex aliena leuitate pederet. Non possem perpeti fidem, quam de me tibi dedi, frustratam esse, nisi fortuna sustineret.

Si q̄ no dizen jamas sino mal de nosotros.

¶ Itane praeter detractiones aliarum de me tibi deferuntur? Itane praeter maledicta de actionibus nostris tibi deferuntur?

Itane præter malam nominis existimationẽ tibi affertur.
Itane præter res mendaces de nobis tibi refertur.

No fue Nero en tâto odio a los Romanos

quanto fue a nosotros Antonio.

Nunquam Nero tam fuit odio Romanis: quam nobis est Antonius. Nunquam Dionysius tantum fuit inuisus Syraculis, quantum nobis est Cabrinus. Nunquam ferus Alexander tantum fuit exosus Proconensibus, quantum nobis est Facinus.

Yo oyo cada dia muchas cosas las quales

querria que fuessen falsas.

¶ Multa audio quotidie, quæ cupio esse falsa. Varia in dies intelligo, quæ utinam inania sint. Magna indies cogor audire, quæ vana esse cupio. Non possum abduci, cum quotidie varia percipiam: sed ficta esse omnia libenter exopto.

El mal tiempo me ha vedado que yo no soy

ydo para ti.

¶ Maxima aëris perturbatio ad huc prohibuit, ne ad te accederem. Imbres & venti causa fuerunt, ne tabellarios tibi mittere potuerim. Magnitudo hyemis ab hac usq; die vetuit, ut, quid ageremus intelligere posses.

Yo aun no he visto ninguno para menos

que Antonio.

¶ Ineptiorem profecto Marco Scarampano neminem esse

esse vidi. Nescio, quis Traditio ignauior reperiri pos-
sit. Insanior exteris hominibus mihi videtur esse Lam-
bertanus.

Yo he gran melanconia de la aduersa for- tuna.

¶ Incredibili sum de tua aduersa valetudine solitudine
confectus. Sollicitat me vehementer tua aduersa valetudo.
Excruciat me nimium tuorum infortuniorum calamitas,

¶ Narratio.

Prohemium Synonimorum narrationum.

¶ Cum nostræ mentis conceptum aperire & quæ nos ad-
flicendum moueant explicare volumus, mi, Ioannes, illud
diligenter obseruare debemus, vt narratio à nobis habita
idonea & cõmoda constet. Nam ipsa narratio debet expli-
cari, vt ab auditoribus facillime comprehēdatur. Conueniet
etiam, quod breuiter dilucide aperiatur: vt ab auditoribus
clarissime intelligatur. Oportet præterea, quod verifimili-
ter declaretur: vt ipsa fidē possit auditoribus probabilē effi-
cere. De quibus narrationibus aliqua principia hic tibi de-
notātur. Quæ si fortasse nimis pauca videbuntur: hac profe-
cto narratione excusari debent, quod vnusquisq; , cui enar-
rare aliquid contingat, satis clarissime intelliget, quid si,
illud & cuius extat quod planum facere voluerit. Quod eū
recte nouerit, facilis erit sibi defatigatio: id ipsum dilucide
denotare & in medium apertissime demonstrare.

En Tullio son aqueitas virtudes.

In Ci-

¶ In Cicerone sunt virtutes: iustus: fortis: temperatus. In Ci-
cerone poteris hæc cognoscere, industriam: consilium: sa-
piētiam: humanitatem: liberalitatē: modestiā. In Cicerone
hæc esse constant, bonitatem: pietatem: fidem: charitatem.

En Clodio son aquestos vicios.

¶ In Clodio hæc omnia videmus, inscitiam, seccordiam: te-
meritatem, confusionem: præposterationē. In Clodio hæc
esse constant, iniquitatem: superbiā: crudelitatem: audaciā:
incōstantiā. In Clodio hæc omnia experti sumus: deceptio-
nes: calumnias, violentiam: iracundiam: implicationem.

Del principio hasta la fin assaz larga seria

la narracion.

¶ A principio. n. totius causæ vsq; ad finem longa nimis est
set enarratio. Ab initio quidem totius negocij vsq; ad extre-
mum proluxa nimis esset dicendi ratio; Ab exordio enim
totius accessions vsq; ad calcem diffusa esset nimis com-
mentandi ratiocinatio.

Cumple por muchas razones entender en

las sciencias, lo primero porque hazen los hombres ser
virtuosos.

¶ Oportet maximopere mi Lamberte te compluribus ex
caulis bonarum artium disciplinis operam adhibere. Pri-
mum quod ipsæ scientiarum virtutes hominū ingenijs ma-
xime conueniant, hoc primū sequitur illud, quod opportu-
nissimæ sunt in omnibus hominum rebus siue secūdis siue
aduersis

aduenis, deinde nihil est ab ipso deo, excepta anima, homi-
nibus datum ipsis scientiarum virtutibus praestantius, et il-
lud adiungo, quod neq; oppida neq; ciuitates, neq; provin-
tia: aut deniq; vllæ nationes absq; scientiarum præceptis gu-
beruari possunt, nec hoc tacebo, quod nisi ipsæ bonarum
artium doctrinæ apud humanum genus colerentur: homi-
nes profecto eorû vitâ tanquã animalia bruta agere cona-
rentur, addo etiã, quod ipsæ virtutes homini viuo nunquã
eripi possent, hinc item accidit, quod ipsi etiã homini mor-
tuo sempiternam laudis æstimationem comparant, acci-
dit eodem, quod hæc virtutes homines præstantiores effi-
ciunt, & eorum animas reddunt illustriores, præterea nihil
est scientiarum cognitione præstantius. Et hæc etiam addes,
quod quæ illis adhærēt, eorû vitam florentiorē efficere pos-
sunt, et illud rursus addendū esse, tràquillis in rebus maximã
afferunt hominibus oblectationē, tristibus vero & calami-
tosis temporū conditionibus salutē important. Postremo
quod caput est, sp̄. n. scientiarū facultates talē, tâquã amplif-
simã cōmoditatis opportunitatē secum afferunt: vt & si ho-
mines cæteras omnes res amiserint, ipsæ tamen insi-
gnes bonarum disciplinarum virtutes ipsorum hominum
vitam commodissime sustentare possunt.

Quãdo te veo me parece q̄ veo a mi mismo

¶ Cum te video, me alterum videre videor. Cũ te intueor
intimos amicos mihi videre existimo. Cum te complector,
præstantissimos inspicere videor.

Leyêdo tus cartas me parece hablar cõrigo

Cum

¶ Cum tuas literas lego, tecū videor colloqui. Literas tuas
cō templans tecum sermonem habere videor. Quoties epi
stolas tuas contraſto: toties videor te habere.

Yo tengo a ninguno sino a ti en el qual yo
pueda conoſcer la ymagen de nueſtra antigua bien que
rencia.

¶ Neminem reliquū habeo, in quo poſſim imaginem anti
quæ beneuolentiæ cognoſcere. Alium neminem cognoſco,
in quo præſtantis noſtræ coniunctionis colligationem cō
ſpicere valeā. Neminem aliū ſuperēſſe video, in quo priſti
nam illam noſtram amoris ſocietatē repreſentare poſſim.

El primero dia que te vi yo comēce a amar

te no penſando ſer amado de ti.

¶ Quo die te cognoui, te amare cœpi, non exiſtimans ama
ri a te. Cum primum te vidi, magnum feci initium futu
ræ noſtræ augendæ beneuolentiæ, cum tamen non putarē
vt me amare deberes. Vt primum te audiui: in te amando
exarſi, minime tamen reputans vt mutuo mihi amore re
ſponderes.

La primera vez q̄ yo te vi me enamoꝛe de ti

¶ Ego quā primū te vidi, in amicitia tuam exarſi. Quo tem
pore mihi cognitus fuiſti, eodem mirifice te diligere cœpi
Quam primum tecum allocutus ſum, in amorem tuum ma
gnopere commotus fui

En la mi nueva amistad con Caton el primer comienço fue por la virtud.

¶ In mea noua amicitia cū Catone primus aditus fuit per virtutem. In prima amoris coniunctione, quam ego cum Scipione cōtraxi, amicitiaē fores pro suo in me officio apertae sunt. In prima beneuolentiae coniunctione, quae mihi cum Tibullo colligata est: caput amoris fuit insignis familiaritatis affinitas.

Yo te comence de amar desde la iuuentud.

¶ Ego vsq; ab adolescentia te amare cœpi. Vsq; à teneris annis te plurimum dilexi. Vsq; a puero magna sum te beneuolentia complexus. Vsq; ab infantia te mihi amore coniunxi. Vsq; ab incunabulis te charissimum habui. Vsq; ab incūte ætate tibi libenter inferuiui. Vsq; a primis; temporibus nostrae ætatis, de quibus memoriam accepimus, summa fui te beneuolentia prosecutus.

Esto pertenesee mucho a nosotros ambos.

¶ Vtriusq; nostrum magis interest. Magni vtriusq; nostrū interesse puto. Hoc vtriq; nostrum incumbit maximopere. Hoc equidem ad rationes vtriusq; nostrum vehementissime pertinere videtur.

Adira lo que he pensado.

¶ Vide quid mihi sumpsi. Vide quid mihi persuasi. Vide quid mihi constitui. Vide quid animaduerti. Vide quid mi

hi conieci. Vide quid mecum cogitauit.

yo te dire aquello que espero!

¶ Quid autē sperē, tibi dicam. Quid autē confidam, tibi de-
clarabo. Quid autem coniectem, tibi aperiam. Quid nunc
exploratum habeam, tibi denudabo. Quid autem sentiam,
tibi significabo.

**Alla te embio a Joan el qual auras mucho
por encomendado.**

¶ Mitto ad te Balbum tuis beneficijs exornandum. Lentu-
lus ad te venit tua libertate complectendus. Crassus ad te
proficiscitur tua benignitate collustrandus.

**A la ora valio mucho la nuestra amistad e
los feruorios.**

¶ Hoc multum valuit tum vetus nostra amicitia: tum bene-
ficiorum magnitudo. Hoc valde profuit tum pristina bene-
uolentia: tum summa nostra liberalitas. Hoc plurimum
conduxit tum nostrae familiaritatis coniunctio: tum etiam
nostra benignitas.

Pedro siempre me auras por buen amigo.

¶ Marcellus omnibus in rebus me sibi semper habebit affi-
xum. Marcellus me sibi semper amantissimum esse cognos-
cet. Marcellus est me semper sibi in omnibus eius actioni-
bus obsequentissimum habiturus.

Alo que tu te escusas por ocupación no me

¶ O rem miseram. O incōmoditatem inauditam. O tempora calamitosa. O consiliū perditum. O vitam vituperandā. O detrimentū inperatū. O disciplinā præposteram.

De soberuia no oyda.

¶ O superbiam inauditam. O perfidiā intolerabilē. O versuciam dolosā. O cogitationē pæstiferā. O mores barbaros.

Yo tengo al presente occasion de hazer lo.

¶ Nūc nactus sum occasionē agēdi. Nūc sum tractādi facultatē cōsecutus, Nūc perficiēdi sum opportunitatē adeptus.

Yo he conosciado esto. &c.

¶ Sum hæc consecutus. Hæc videor perfecisse. Hæc enim complexus sum. Rem eo loco perduxi. Hoc egi.

A questo es de hazer.

¶ Illud enim agendum est. Istud enim ordinandum est. Est enim istud prouidendū. Hoc enim minime negligendum. hoc nequaquam est prætermittendum.

Haze se de gran diligencia.

¶ Agitur diligēter. Laboratur vehemēter. Curatur diligētissime. Inuigilatur quotidie. Nihil præmittitur. Sedulo fit.

Tullio con su estudio ha esclarescido a toda Italia.

¶ Cicero ex eius studio hoc est cōsecutus, quod Italiā totā

cuius

eius virtutibus illustrauit. Cicero eius eloquentia oēs Itali-
cas prouincias adornauit. Cicero eius bonarum arrium di-
sciplinis amplissimā Italiae attulit splendoris ornamentū.

**Pompeyo ha hecho aquellas cosas que son
muy prouechosas a nuestra ciudad.&c.**

¶ Pompeius eas res gessit, quæ ad rempublicam plurimum
conducent. Pompeius est ea cōsuetus, quæ uicibus statum
stabilierunt. Pompeius eas res perfecit, quæ rationes ciuita-
tis reformatunt.

**Caton me ha prometido de poner gran di-
ligencia en mis cosas.**

¶ Cato mihi pollicitus est mirificum genus diligentia. Ca-
to mihi restatus est, incredibilem le meis rebus curam præ-
stiturum. Cato hoc mihi pollicitus, se diligentissimè pro-
meis rationibus inuigilaturum.

A questo sería muy prouechoso.

¶ Hoc magno tibi erit adiumento. Hoc amplissimo tibi e-
rit emolumento. Hoc tibi plurimum est expediēs. Hoc est
tibi summopere conducibile. Hoc est tibi admodum op-
portunum. Hoc maxime tibi conducere videtur.

Tornado de la prouincia luego te escreui.

¶ Tantum ex prouincia redieram, cum has tibi literas scri-
psi. Tantūmodo ex magistratu remeaueram, cum hanc ti-
bi epistolam obsignandam cōmisi. Illo tuñc domū nouiter

me explicaueram, quando his te literis uisitaui.

Yo tenia voluntad de lo hazer.

¶ Mihi erat in animo uelle facere. Animaduenteram uelle curare. Excogitaueram agere debere. Deliberaui oportere perficere.

Layda de Zullio para uos, me haze ser bre

ue en esereuir.

¶ Profectio Ciceronis ad te est mihi ad breuitatem accomodata. Aduetus Ciceronis mihi aptus est ad breuitatem in scribendo. Ciceronis ad te uisitatio, meam scribendi breuitatem excusabit.

Yo he respondido a una epistola, y respon

dere a la otra.

¶ Vni epistola respondi, uenio ad alteram. Primæ epistolæ satis feci, nunc ad alteram accedo. Primis tuis literis rescripsi, ad alteras uenio.

Rescebidas tus cartas, comence a tractar

tus cosas.

¶ Ego post tuas literas mihi datas, causam tuam quamprimum curare cœpi. Ego postquam recepi tuas literas, primum quod ego feci, dignitatem tuam defendi. Ego lectis tuis literis, statim de rationibus tuis cogitaui.

Yo he mucho agradescido a Laton.

Pluribus

¶ Pluribus verbis Catoni gratias dixi. Multo sermone Catoni gratulatus sum. Longa oratione Catoni gratias egi. Magno quidem beneficio Catoni gratias dedi.

Sirue diligentemente ala republica.

¶ Fac in rempublicam omni cura ac cogitatione incumbas. Fac, omnibus viribus comuni saluti inferuias. Fac, omni studio publicis rationibus faueas.

Nosotros auemos menester la tu autoridad.

¶ Autoritate tua nobis opus est. Consilio enim tuo indigemus. Gratia tua est nobis omnino necessaria. Virtus enim tua est nobis plurimum opportuna.

Yo he tractado bien la republica.

¶ Sum enim complexus omnes rationes reipublicæ. Omnia quæ ad rempublicam attinent feci. Sum omnia consecutus, vt respublica recte gubernetur. Omnia perscrutatus sum, quæ ad rempublicam pertinere videntur. Nihil, quod ad rempublicam pertineat, prætermisi. Nullo loco defui, vt respublica optime gereretur.

Esto sera a grande honoz.

¶ Hoc magno tibi erit honori. Hoc summo tibi erit ornamento. Hoc erit dignitari tuæ plurimum cõducibile. Hoc tuæ dignitati admodum erit expediens. Hoc tuæ existimationi quam maxime futurum est cõmodum.

Ay grande opinion de ti y de tus virtudes

¶ Magna est enim opinio de te. Magna est de te cōmenda-
tio. Magna est memoria tuarum rerum gestarum. Maxima
est de virtutibus tuis existimatio. Summa scimus esse in ex-
pectatione nomen tuum atq; virtutem. Omnia enim illa
a te expectantur, quæ à viro summo ingenio, summaq; vir-
tute prædito expectari solent.

Todo hombre aguarda a Tullio.

¶ Omnes pendent ab ore Ciceronis. Omnium oculi in Ci-
ceronem coniecti sunt. Omnes enim animaduertunt quid
Cicero faciat.

Rogando me tu que yo te ayudasse me pa

relcio cosa digna.

¶ Cum mecum egeris, vt te iuuaré, digna mihi res visa est.
Cum me rogaueris, vt honorem tuum defenderé, æquum
esse existimaui quod, &c. Cum apud me institeris, vt me tibi
accommodarem, rectum esse duxi vt, &c. Cum à me pe-
tieris, vt dignitati tuæ faueré, iniquum esse putaui nisi, &c.
Cum me efflagitaueris, vt affines tuos complecti deberem
beneuolentiæ nostræ conueniens existimaui, vt, &c.

Pertenescce alnoble hombre de mostrarse

gracioso.

¶ Est enim ingenui animi virum se præstare quam gratif-
simum. Est hominis officiosi beneficiorum se memorem
demon-

demonstrare. Est enim boni hominis parem meritorum gratiam referre. Est enim hominis grati ad munus officij respondere debere.

Quando Gonzalo me vee me da gracias

por lo que por el hiziste.

¶ Quotiescunq; Crebonius me videt, maximas pro tuis in se officijs mihi gratias agit. Quoties Crebonius fit mihi obuiam, pro amplissima tua in se libertate mihi gratificatur. Quotidie Crebonius in ea est voluntate constitutus, vt ex tuo in se beneficio mecum plurimum congratuletur.

El hablar de Tullio me fue muy alegre.

¶ Lucunda mihi Ciceronis oratio fuit. Ciceronem libentissime loquentem audiui. Adeo mihi gratissimus fuit sermo Ciceronis, vt neminem audiam libentius.

Seyendo me grata tu voluntad, yo cōsien

to estotro que. &c.

¶ Hoc tuū iudicium cum mihi gratissimū esse dicā: sequitur illud, vt. &c. Hanc tuā sententiam cum mihi aptissimā esse profitear, illud etiam adiungo, quod. &c. Hęc volūtas cum mihi probabilis esse videatur, hoc etiam accidit. &c.

Yo he trabajado por satisfacer a tu volūdad

¶ Omnia feci, vt voluntate tuā obtineres. Omnia tibi à me petenti libentissimè recepi, vt quod velles, cōsequi posses. Omnia curavi, vt tuo esset satisfactum desiderio.

Los Samozanos han deliberado antes de morir que someter se a la seruidumbre.

¶ Hoc animo scito omnes Numantinos, vt mortem seruituti anteponan. Numantini nec dici nec superesse Cartagini volunt. Hoc enim est propositum Numantinis, vt fidem Carthagini datam omnibus fortunis antiquiorem existiment.

Tullio es aun cōstante en el bué proposito.

¶ Cicero adhuc est in officio constans. Cicero in eadem re cōta est voluntate, qua solet optime esse constitutus. Cicero eandem virtutis consciētiam obseruat: quam adhuc obseruari. Cicero eadem sentit, quæ sentire consuevit.

El negocio va bien.

¶ Res bene gesta est. Res enim bene se habet. Res enim felicem exitum cōsecuta est. Res equidem optatum portum adeptam est. Res feliciter acta est.

El negocio se haze como lo queremos.

Res enim ex sententia gesta est. Factum equidem ex voluntate actum est. Sententia profecto ex optatis meis lata est. Negotium enim ex desiderio meo factum est. Causa enim ex voto tractata est. Vt optaui ita est. Fortuna successit, vt volui & optaui. Sors enim cecidit quemadmodum volui. Actio bonorum mihi contigit arbitrato meo. Res enim est more meo constituta.

Yo deseo mucho que tu alcanzes grã looz
de las tus virtudes.

¶ Exopto vehementer, vt tuarum virtutum aliquod lumen
eluceat. Tu fac in agendo gloria te vincat. Tu fac ad sum-
mam gloriam contendas. Da operam, vt in virtutum exce-
llentia nemini concedas.

Yo querria oportunidad de poder estudiar.

¶ Vellem accidisset tempus, vt studio inuigilare possem.
Optarem, illam mihi oblatam facultatem, vt sciencia pos-
sem excellere. Vtinam illa esset mihi oblata potestas, vt e-
gregias bonarum disciplinas pertractare valerem. Vellem
iam mihi opportunitatem contigisse, vt literarum studijs
me totum exponere possem.

Yo quisiera que en los años passados tu
tu me vuieras combidado al estudio.

¶ Vellem superioribus annis me ad studia bonarum artium
inuitasses. Optare anterioribus annis me tibi scienciarum co-
mitem adiunxisse. Vtinam ante hoc ad disciplinam virtu-
tum me tecum conuenisses.

Yo querria de ti aquello que espero de al-
cançar.

¶ Vellem id a te, quod obtinere spero. Optarem id a virtu-
te tua, quod facile impetrare confido. Cupio id a tuo ma-
gistratu, quod obtinere credo.

Apenas yo me puedo detener que no vi-
niessi luego para ti.

¶ Ego vix teneor, quin ad te cócurrerem. Ego pene me con-
tineo, quin ad te aduoléc. Ego vix atrahor, quin ad te quam
primum transferam me.

Quãto auria reydo si ouiesse estado córigo.

¶ Quos ego risus excitassem, si affuissem. Nō abduci potuiss-
sem, quin, si vna tecum exitissem, in maximos risus incidis-
sem. Si te coram affuissem in risus maximos adissem.

Por la gracia de Dios nosotros somos fue-
ra del peligro.

¶ Dei benignitate periculorum calamitatē subterfugimus
Deo concedente sospites conualuimus. Superis volentibus
incolumes euasimus. Diuina clementia intercedente inté-
gros nos conseruauimus.

Yo he grandissimo desseo de conseruar la re-
publica.

¶ Ardeo cupiditate incredibili rempublicam stabilire. Ma-
xima afficio voluptate statū ciuitatis cófirmare. Incredib-
le est non desiderium omnem salutem excogitare velle.
Eximia cómoueor auiditate patriā illā sām seruare posse.

La cosa hecha se espera.

¶ Gesta enim res expectatur. Expectamus iam quod ge-
stum

~~sum est. Acta iam tunc operimur.~~

Tiberio me dico la paz, la qual cosa me ha
mucho plazido.

¶ Tiberius, quod magnæ mihi letitiæ fuit, nūciavit pacem firmari debere. Auianus, quod libenter audiui, dixit tempora nobis futura esse tranquilliora. Bitinicus, quod gratissimum fuit, mihi nūciavit, tranquillo nos ocio prope diem uti debere. Dicitur mihi pacem cōmodè tractari. Declaratur mihi cōcordiam pacis agitari. Affirmatur mihi bellum propediem terminari.

De la guerra de Italia nosotros somos avi-
sados por cartas y por mensajeros.

¶ De bello Persico nos fama, rumore, nuncijs, tabellarijs, litteris cetiores facti sumus. De exercitu & classe Mitridatis per nostra nauigia inde redēpta apertissimè cognouimus.

Yo he sabido por tus cartas aquello que a-
uia sabido por la otra de ante.

¶ Intellego idem in his literis, quod in superioribus intellexi. Id postremæ tuæ literæ declarauit, quod anteriores significarunt. Non magis ex tuis visis epistolis admonitus sum, quam ex prioribus cognoueram.

El restante es tal.

¶ Cætera sunt huiusmodi. Reliqua sunt eodem modo. Reliqua pertinent ad rempublicam.

Quando

Quando yo estuui ere en Bolonia estudiar

¶ **Quandiu Bononiae furo, ad studium me conferam. Quo ad me Bononiae commorari contigerit, non desinam literas pertractare. Tandiu scientiarum disciplinis me dedam quandiu Bononiae commorabor.**

Estudiando yo las obras de Tullio.

¶ **Cum apud Ciceronem studerem. Cum studio Ciceronis operam ad hiberem. Cum multa Ciceronis volumina peruoluerem. Cum me plurimas Ciceronis sententias pertractare contingeret.**

Quanto yo me puedo recordar.

¶ **Quantum possum recordari. Quantum memoria praeterita repetere possum. Quantum valeo cogitatione perplecti. Quantum humano ingenio possum excogitare. Quantum ex lege longissima memoria possum intueri.**

Esperando yo tus cartas Tullio me dixo

que no me podias escreuir cosa alguna.

¶ **Expectanti mihi tuas literas Cicero nuciauit, te nihil scribere posse. Cupienti mihi tuas videre epistolas Cicero significauit te literarum nihil mittere constituisse.**

Buscádo yo que te escriuiesse Antonio nue

stro amigo me dio materia de escreuirte.

¶ **Dubitanti mihi, quid ad te scriberem, Létul', noster materia**

teriam

geriam scribendi aperuit. Querēti mihi, quid tibi literis de
clararem, Pomponius idoneam mihi ad te scribendi occa-
sionem obtulit.

Yo quiero que tu sepas.

¶ Volo scias. Nolo te ignorare. Cupio vt certior fias. Volo
exploratum habeas.

Despues que Tullio me diro.

¶ Postquam mihi Cicero nūcīauit. Postquam Cicero mi-
hi retulit. Postquā vero Cicero mihi significauit. Qui post-
quam me admonuit. Postquam me certiozem reddidit.

Despues que Bruto vino a mi y yo hablé con el.

¶ Postquam Brutus me conuenit, & ego cū eo locutus sum.
Postquam Brutus ad me adijt & ego sermonē habui. Post-
quam Brutus ad me accessit, & ego sermonē cum eo com-
mutaui.

Siendo venido Varro a mi.

¶ Cum Varro ad me uenisset. Cum Varro ad me profectus
fuisse. Cum Varro me admonuisset. Cum Varro me con-
uenisset.

No era aun assaz manifesto.

¶ Nondū satis constabat. Nondū clarè apparebat. Nondū
erat auditū. Nondū erat planū. Nondū satis erat exploratū

Si tu

Si tu mudares las costumbres, haras lo bien.

¶ Si mores correxeris, bene facies. Si vitam emendaueris, melius tibi confules. Si meliores viuendi rationes susceperis, rem ages te magis dignam. Si te virtutibus assuefeceris in virum præstantiorem euades.

Tu juzgas la cosa como es.

¶ Tu enim certo sensu quod verum est iudicās. Tu quidem vere existimas. Tu enim, vt res se habet, arbitraris. Tu profecto ita sentis, vt res ipsa futura est.

Yo he hecho siempre que mi obra fuesse loada.

¶ Ego id semper peregi, vt opera probari posset. Ego illud semper curauī, ne quid agerem, quod merito posset reprehendi. Ego id semper exoptauī, vt mea vitæ ratio probabilis haberetur.

Yo pense conmigo mesmo.

¶ Collegi ipse mecum. Mecum locutus sum. Mecum consilium adhibui.

En que estado esten nuestras cosas tu lo podras saber por aquesta carta.

¶ Res nostræ in quo statu sint ex his literis cognoscere poteris. Hæc negotia quomodo se habeant Cicero tibi declarabit.

rabit. Nostra respublica quam status conditionem possideat, ex hoc intelliges.

Nosotros estamos en aquesta opinion.

¶ Nos in hac sententia sumus. Nos hoc sentimus. Nos hac ducimur opinione. Nos hac sumus in voluntate constituti. Hoc enim nostrum est propositum. Hac nostra est consilij deliberatio.

Del estado de nuestros amigos yo siento

todo aquello de que he plazer.

¶ De statu nostrorum amicorum quotidie audio quæ volo. De statu rerum eorum indies quæ placet intelligo. De rationibus rerum nostrarum audio sedulo quæ grata sunt.

De tu causa yo no he podido hazer nada,

o cosa alguna.

¶ De causa tua adhuc nihil perficere potui. De negotio tuo sum quotidie, ita curiosus, ut nil aliud curem. De rebus tuis optimum me spero finem consecuturum.

Ha acaescido vn caso marauilloso.

¶ Calus enim mirificus interuenit. Accessio rerum est varie constituta. Fortuna enim diuersa interuenit. Sors equidem insperato interuenit.

A. xvj. de Junio yo suy a la prouincia.

¶ Ad. xv. Calendas Iulij in prouinciã profectus sum. Ad. vj.

Nonas

naas Iulij ex prouincia egressus sum. Ad viij. Idus Octo-
bris in Lombardiam veni.

Entonces en aquel tiempo.

¶ Eo autem tempore. Illo tunc. Tunc temporis.

Yo torno al principio.

¶ Redeo ad prima. Verum ad suprema reuertor. Cæterum
ad caput ipsum regredior.

**Por manera de dezir si yo declarasse el ne-
gocio.**

¶ Et vt dicendi gratia rem tibi narrarem. Et vt docēdi gra-
tia causam tibi demonstrarem. Atq; vt docendi causa hu-
ius rei causam tibi declararem. Et vt exempli causa nego-
cium tibi explicem. Et vt exempli gratia calum tibi ape-
riam. Et vt verbi gratia factum tibi ostendam.

Siendo yo ocioso en Toledo.

¶ Cum essem ociosus Toleti. Cum essem negocijs vacuus
Cremonæ. Cum essem aliquantulum laboribus subleuatus
Cum essem paulisper occupationibus relaxatus.

Esto me venia ala memoria.

¶ Mihi hæc veniunt in mentem. Hæc mihi occurrunt. Hæc
me exagitant. Hæc me cōmonent. Hæc me adhortantur.
Hæc me impellunt. Hæc me suadere videntur.

Del qual tiempo me acuerdo.

¶ Quo quidem ex tempore memoria teneo, quæ profecto tempora memoria mihi insident, quidem temporum conditiones memoriam mihi refricare videntur.

Yo me acuerdo venir algunos a milos quales.&c.

¶ Ad me adire quosdã memini, quidã ad me profecti sunt. Quidã me adierunt, qui &c. quidã me conuenerunt, qui. &c.

Aun yo vi aquellas cosas.

¶ Idem etiam illa vidi. Idem etiam illa curauit. Idem etiam illa dixi. Idem etiam illa feci.

Yo pienso la cosa como es.

¶ Existimo, id quod est. Puto, quod res ipsa cõstat. Animaduerto, rem ipsam ita esse, vt se habet.

Los dias me hazen mudar las costumbres

¶ Aetate ingrauescẽte ad horrores alios viuendi mores inire. Aetas ingrauescens me monet, vt viuendi formã immutẽ. Aetatis maturitas me compellit, vt alios viuendi mores subsequar. Etas præcipitans mihi videtur innuere, vt aliã agendi constitutionẽ ingrediar. Aetas iam de cursa me monet cogitare ætate confecta alia iam desidero.

Yo he deliberado ha gran tiempo.

G Mihi

¶ Mihi consilium captum iamdiu est. Iamdudum mecum institui. Iam pridem mecum constitui. Iamdudum mecum deliberaui. Satis iamdiu mecum statutum est. Iam antea mecum decretum est. Hoc mihi iamdiu certum est. Iamdudum mecum quid acturus stabiliui.

Bien me yría si yo pudiesse estudiar.

¶ Præclare esset mecum actum, si studendi ocium mihi comparare possem. Optime quidem nobiscum ageretur: si, ut optavi, contemplandi facultatem consequi possemus. Commodissime profecto mecum & cum Stephano ageretur, si solitam pertractandorum studiorum libertatem complecti valeremus.

Tu no quieres que yo diga mi parecer.

¶ Negas me sententiam meam dicere. Negas me vero debere, quod probo, explicare. Noles me, quæ video, libere posse declarare. Non probas, quæ recta sunt, aperte in medium adducere debere.

Es habla escura y cubierta.

¶ Sermo verbis tectus. Oratio verbis simulata. Sententia circumlocutione prolata. Effectus alienis verbis cœpertus.

Antonio me dixo de la guerra, lo qual me ha mucho pesado.

¶ Appius, quod mihi magnæ molestiæ fuit, nunciauit, magnam bellorum irruptionem expectari. Appius, quod inui-

rus audiui, nunciauit, nos magno in periculo esse futuros. Appius, quod mihi uehementer displicet, significauit, magnas discordiæ futuras esse calamitates.

Han me dicho q̄ se apareja vna grã guerra

¶ Dicitur nobis magnas inimicorum copias parari. Nunciatur nobis magnum inimicorum exercitum congregari. Significatur nobis amplissimas hostium congregationes coadunari.

La ropa es metida a saco mano, o a robo.

¶ Res sunt positæ directioni & incēdijs. Res sine iudicibus nephandis sceleribus expositæ sunt. Res arbitrio imperritæ multitudinis vexantur. Res neglectis legibus malorum voluntati positæ sunt.

El imperio es diminuido.

¶ Imperiū est diminutū. Omnes prouinciæ cōquassatæ sūt. Res publica maximū accepit detimentū. Omnes ciuitates sūt perturbatæ. Omnes reipublicæ rationes cōmutatæ sūt.

Restaua que buscastemos manera de seguramente biuir.

¶ Relinquebatur difficilis illa deliberatio prouidendi. Restabat illa laboriosa protractio confidendi. Cæterum erat: vt inueniremus rationem recte tuteq; viuendi.

Aun me fallece aq̄nello que yo esperaua ser principal ayuda.

¶ Illud etiā mihi deficiebat, quod præcipuū mihi præfidiū-

fore sperabam. His etiam rebus carebam, quibus me potissime sustentabam. His etiam priuatus sum, quæ meis rationibus vitæ maxime conducebant. Eram prætere aullis amicis orbatus, qui mihi fauere solebant.

Yo no auria alguna esperanza

¶ Quoniam nullam spem haberem. Quod primum promitterem non reperiebam. Quod mihi fortuna sperarem non occurrebat.

Quelle hecho injuria a Tullio.

¶ Mihi enim videtur indigne detractatum esse Cicërem. Videtur mihi Sempronium a Petilio sine causa lætus. Constat enim. Lentulū indignis iniurijs a Pōpeio affectum esse.

Apio por cada pequeña cosa muda su voluntad.

¶ Appius enim ad singulos nuncios consilia mutat. Appius equidem ad vnanquamq; persuasionem deliberadi rationes conuertit Appius ad quemlibet rumorem agendi constitutionem renouat.

Yo me acuerdo que tu estauas en tal error

que loauas los vicios mas que la virtud.

¶ Memini te errare, quod vicia potius quā virtutes cōprobare. Recordor, quod vacillabas, quoniam ineptas volūates rectis & commodis cōsilijs præponeres, Teneo memoria, quod delirare solebas: quia scelera probitari aneponebas.

Tu vees q̄ la libertad de los hōbres fallece

¶ Vides enim exaruisse hominum libertatē. Non te fugit hominum benignitatem nimis factam esse remissam. Satis enim exploratum habes hominum charitatem esse vehementer extenuatam.

Besto me dolia mucho.

¶ Erat enim hoc mihi dolendum. Erat equidem hæc iniuria mihi plurimum permolesta. Erat mihi enim hoc deplorandum. Erat profecto mihi acriter contristandum.

**Yo estoy tan ocupado que no te puedo es-
creuir a mi voluntad.**

¶ Tantis enim impediō occupationibus, vt ad te scribendi arbitrato meo facultas nulla detur. Sum adeo dies noctesq; rebus implicatus, vt tibi ex sententia literas scribere non possim. Tantæ profecto me obruunt occupationes, vt quemadmodum desidero, epistolis te visitare non queā.

**Acontesce a mi aquello que a muchos suele
acontescer.**

¶ Accidit mihi, quod multis euenire solet. Mihi enim id cōtigit, in quod recti homines sæpenumero incidere solent. Solco equidem in illos fortunæ casus incurrere, quos etiā subeunt quamplurimum.

**Bruto ha trabajado de hazer fuerza a la re-
publica.**

¶ **B**etilius conatus fuit in rempublicam impetum facere. Melius tentauit bonis ciuibus litem intrédere. Tiberius molitus est rempublicam turpiter impedire. Carbo adnifus est causam reipublicæ calumniari. Sylla non cessauit rempublicam perturbare. Catilina machinatus est comuné salutem vsurpare. Cæsar persecutus est rempublicam dissipare.

Tu me dizes de Tullio y de aquellos tiempos passados.

¶ Cicronem mihi narras et illa tempora. Priscam Romanam rempublicam mihi commemoras & illa præclara negotia. Quintilianum mihi comprobas & illa celeberrima priscorum studia. Christum mihi declaras & illos sanctos mundum illuminantes.

Terencio es tan enseñado que el sabe contrahazer los gestos de los hombres.

¶ Terentius est ita perdoctus, vt omnium vultus nouerit exprimere. Terentius est summus orator, vt omnium hominum gestus faciliter sciat effingere. Terentius ita mores hominum perdidicit, vt omnium voces effingat.

Yo me maravillo mucho desto.

¶ Illud vehementissime admiror. Illud maximam me in admirationem adducit. Illud non paruam mihi affert admirationem. Ex hoc non parua moueor admiratione. Illud soleo plurimū demirati. Ex illo in maxima sum admiratione constitutus. Illud mihi permirum accidit. Illa enim me tenet

ratio

ratio. In illam soleo admirationem incidere.

Tu me demandas en summa que opinionem
tengo de la republica.

¶ Ad summam quæris quid de republica sentiam. Caput scilicet reuis, qui sit reipublicæ status. Effectum petis, quæ mea sit de republica voluntas.

Nos binamos bien si Cesar no nos turbasse

¶ Præclare vixeramus, nisi Caesar ociû nobis perturbasset. Optimè nobis agebatur, nisi Sylla nobis tranquillitatem in commode vexasset. Fœliciter agebamus, nisi Mitridates nobis molestus insurrexisset.

Nosotros soliamos tener buen estado ago

ra lo tenemos captiuo.

¶ Solebamus habere pacem: nunc bello afficimur. Solebamus libertatem possidere: nunc turpissima seruitute cõprimimur. Solebamus veritatem libere possidere: nunc cogimur debere mendacijs assentiri.

Oratio.

Leydas tus cartas todos vueron gran
plazer.

¶ Lectis tuis literis, magna omnium congratulatio consecuta est. Literis tuis auditis, amplissima est bonorum approbatio subsecuta. Explicata literarum sententiæ, incredibilis est omnium officiosorum lætitiæ plausus exortus.

¶ *Prohemium pro synonymis diuisionum, quae sequuntur.*

diuisiones rerum explicandarum (aliquoties ut exuperior) quot die ad dicendum maxime necesse videntur. Nam haec profecto diuisiones tum auditores dociles efficiunt, tum etiam eosdem ita attentos & admonitos reddunt, ut, quae necesse rationes & argumentationes consequatur, equiori animo audire cōstituant, & eas alacrius intelligant. Earum igitur diuisionum inuentiones quasdam ex grammaticae partibus orationibus ordinatis deductis hic breuiter sum complexus: quas et si paucas viles fortasse putabis.

Desir te he quales en tu negocio son fieles,
quales traydores, quales promptos, quales negligentes,
quales amigos, y quales contrarios.

¶ Explicaturus igitur sum, qui in tuo negocio fuerunt fideles, qui perfidi: qui studiosi: qui negligentes: qui amici: & qui aduersarij.

Agorá yo quiera guardar la paz, o hazer guerra, o hazer otra cosa, soy obligado vsar de virtud.

¶ Siue enim pacem seruare volumus: siue bellum exercere desideremus: siue res alias curare studeamus: virtute vtendum est.

Si nosotros hazemos esto alcançaremos
prouecho y honra.

¶ Quod si effecerimus, & honorem comparabimus & commoditatem consequemur: & voluntati nostrae satis faciemus:

¶ *Partitio per nomen substantiuum.*

Yo os mostrare quanto prouecho quãta de
lecta

lectacion quãta tranquilidad cõseguiremos por la paz.
¶ Ostendam vobis igitur, quantam commoditatem, quan-
tam oblectationem, quantamq; tranquillitatem ex pace
sumus consecuturi.

Yo vos mostrare quantos daños, quãtos
peligros, quantos miedos, quantas destruiciones naci-
cen por la guerra.

¶ In medium igitur adducam, quanta incõmoda: quanta
pericula: quantos terrores, quantas destruiciones: quantas
malorum calamitates bella secum apportant.

Los vereis quales son buenos ciudadanos
quales negligetes, quales auarietos, quales reboluedores
¶ Cognoscetis igitur, qui boni ciues fuerunt, qui fuerunt ne-
gligentes, qui fuerunt sordidi, qui fuerunt seditiosi.

Si nosotros amamos la republica, la hon-
ra, la dignidad, la vtilidad & gloria, deuenos trabajar
mucho en esto.

¶ Si rempublicã adamamus, si honorem desideramus, si re-
nobis gratissimam cupimus, si ciuium salutem charam ha-
bemus, si commoditatem appetimus, si dignitatis gloriam
adoptamus, in hoc plurimum elaborare debemus.

No te fallesee para estudiar sino la volũtad.

¶ Ad studium enim bonarum artium complectendum
præter voluntatem nihil deesse video, neq; ingenium, neq;
præ-

praeceptores, neq; aetatem, neq; facultatem, neq; alias res
vllas necessarias.

Algunos aman la sciencia, algunos las ri-
quezas, algunos los fechos de armas.

¶ Apud alios virtus literarum excolitur, apud alios copia
diuitiarum adamat, apud alios exercitiuū disciplina exer
cetur.

O que sea Emperador, o que sea Duque, o
que sea principe, o sea señor, o sea de otra generacion ha
menester sabiduria.

¶ Aut enim sit imperator, aut rex, aut dux, aut Princeps, aut
dominus, aut cuiusmodi generis existat, sapientia indiget.

¶ Participium per nomen substantiuum.

Los hombres mudan su voluntad por mu-
chas cosas.

¶ Homines enim voluntate immutatur, alij beneficijs, alij
honore, alij amore, alij iniurijs, alij aetate, alij suspitione, alij
fortuna.

Los quales por odio, o por inuidia, o por
ignorancia, o por soberuia: siépre dizē mal de nosotros.

¶ Qui vel ex odio, vel ex inuidia, vel ex ignorantia, vel ex ar
rogancia, vel ex procacitate, vel ex iniquitate, semper no
bis detrahere nituntur.

De las quales sciencias la inuencion: la in-
du-

Industria: la raxon el saber el consejo: la doctrina: la honra: la dignidad: el valor: el loor: la fama: la gloria: te deuria incitar a estudiar.

¶ *Quarum quidem scientiarum, inuentio: industria: ratio, sapientia: consilium, eruditio, honor, dignitas, praestantia, laus, fama, gloria, te ad eas celebrandas vehementissime incitare debent.*

Yo dire quatro cosas, de la prudencia, de la justicia, fortaleza, temperança del nuestro illustrissimo Principe.

¶ *Dicá igitur de quatuor rebus: de prudentia, de iustitia, de fortitudine, de temperancia nostri illustrissimi principis.*

¶ *Partitio per nomen substantiuum.*

Dos cosas me induzen a te auer de amar.

¶ *Dux enim res sunt, quæ me ad te amandum impellunt. Tria enim esse constat, quæ me admonent, vt te mihi charissimum habeã. Quatuor enim causas esse, video, quæ merito adducunt, vt tibi fauere debeam. Hæc omnia me plurimum adhortantur, vt tuis rationibus inferuiam.*

Yo respondere a dos cartas tuyas.

¶ *Duabus epistolis tuis respondebo. Tribus tamen sententijs nõ assentior. Quatuor opinionibus tuis acquiesco. Multa in tuis epistolis vera esse confirmo.*

Dos cosas me hazen escreuir breue.

¶ *Breuiorem me duæ res faciunt. Verum tres causæ ne longus*

gus

gus sim me commouent. Sed condiciones quatuor, ne rescribere potuerim, me retardarunt.

Yo te mando dos cosas señaladamente.

¶ Sed duo particulatim peto. Sed tria nominatim rogo, quatuor sigillatim exopto.

Yo mostrare que el arte oratoria es muy
util, honorable, & necessaria.

¶ Ostendam igitur, oratoriam facultatem esse plurimum utilem, honorificam, atq; necessariam.

Yo prouare que Tullio con su eloquentia

hizo grandes prouechos a la republica & gran utilidad a toda la humana generaci6n, y alcãço perpetua gloria.

¶ Probaturus igitur sum. M. Ciceronem ex eius eloquentia magnam suæ reipublicæ commoditatem attulisse, amplissimam omnibus posteris emolumentum oportunitatem reliquisse: et immortalem sibi laudis gloriam comparasse.

Yo vos prouare en aqueste hecho malo a

uer sido muchos enemigos, muchos dañadores, muchos culpantes, & muchos consentientes.

¶ Planum igitur vobis faciam, in hoc maleficio multos fuisse inimicos: multos corruptores: multos nocetes: multosq; consentientes.

Yo lo querria por muchas cosas.

Multis de causis vellem. Pluribus ex rebus exoptare; his omnibus rationibus, quæ tibi dicam, cuperem.

En la hora yo pense muchas cosas,

Hic ego multa simul cogitavi. Tunc ego varia mecum pertractavi. Tunc ego diuersis cogitationibus animo distrahebatur. Tunc ego multa excogitare coactus sum.

Muchas cosas estan en tu carta dignas de reprehension.

Multa enim sunt in tuis epistolis irridenda. Plerumque enim sunt inania a te dicta. Complura sunt in tuis literis reprehendenda.

Muchas cosas en este hecho me vienen a la memoria.

In hac causa multa mihi veniunt in mentem. In his enim rebus multa animum meum exagitant. In hoc enim negotio cogor exagitari. In hac enim controuersia varia mihi cogitanti succedunt.

Yo veo ser cõtraria la opiniõ de los hõbres.

Ciuium enim Romanorum varias esse opiniones intelligo. Omnium senatorum voluntates multiplices esse conspicio. Omnium doctorum diuersas sententias esse video.

¶ Partitio per nomen adiectiuum.

Tullio dice a questo en muchas palabras.

Cice

¶ Cicero hoc longo sermone pertractauit. Cicero hoc multiplici contentione disputauit. Cicero hoc magna propugnatione consecutus est.

Ay muchas razones para conserua nuestro amor.

¶ In nostro amore colendo habeo causas plurimas. In nostra beneuolentia conseruanda rationes complures intercedunt. In nostra familiaritate complectenda per multae sunt conditiones.

De las quales cosas muchas pertenescen a nos, muchas a la republica, & muchas a los otros todos.

¶ De quibus multa ad nos ipsos, multa ad republicam, multa etiam ad ceteros omnes pertinent.

¶ *Partitio per nomen adiectiuum.*

Nosotros parte por las tus virtudes, parte por el amor que nos tienes, & parte por los tus merecimientos te amamos mucho.

¶ Nos enim tum propter insignes virtutes, tum propter exitium tuum erga nos amorem: tum etiam propter maxima tua in nos officia te mirifice diligimus.

Los quales parte por alcanzar honra & virtud, y parte por apartar la verguēça no deué rehusar esto

¶ Qui partim p honore cōparāda, partim p virtute celebrāda, p tim etiā pro ignominia euitāda hocrefutare nō debēt

Los

Los quales enemigos parte por pocas
fuerças, parte por poco coraçon, y parte por miedo no
quieren tentar nos, o acometer nos.

¶ Qui profecto inimici partim imbecillitate: partim igna-
uia, partim timore nos tentare non audent.

¶ *Partitio per nomen substantiuum.*

Ninguna destas cosas me plaze.

¶ Harum enim rationum nulli prorsus assentior. Harum
enim causarum nullavidetur esse consentanea. Harum triũ
sententiarum nullam approbabo.

Es menester que yo haga vna destas cosas

¶ Horum enim tuorum negociorum alterum vt faciam ne
cesse est Harum trium causarum vnam penitus sustineam
oportet. Horũ omnium vnum eligam necessitas postulat.

En este hecho es vn cierto remedio.

¶ In hac nostra controuersia est quoddam certum, vt. &c.
In hac nostra causa alia est agendi ratio subeunda. In hac
re nostra alia est cõsilij deliberatio suscipienda. In hoc no-
stro negocio aliud est excogitandum.

De los quales ninguno veo ser fiel.

¶ Quorum nemo est nobis constans. Quorum neminem
nobis fidelem amicum esse video, quorum nemine recta
fide vti possum.

Yo no

**Yo no veo de aquestas cosas qual me sea
mas grata.**

¶ Horum, vtrum mihi sit acceptius non decerno. Horum
vtrius potius abundare velim non facile dixerim. Horum
vtri magis attribuam non dijudico. Horum vtrum potius
velim mihi incertum est. Horum vtrorum potius deside-
rem non facilis est mihi deliberatio.

Yo no se qual de aquestos me desplaze mas

¶ Horum quis mihi magis sit exosus, satis aperte non con-
stat. Horum cuius vicia maiora sint, clarissime intelligen-
dum. Horu que magis imitari debeamus, satis viderimus.
Horu quem maiori odio persequamur, liqui de patet. Horu
a quo magis abhorreere debeamus, manifeste monemur.

**Qual de aquestos sea virtuoso y qual sea vi-
cioso bien se puede conoser.**

¶ Horum enim quis virtute sit præditus, & quis vicijs volu-
ptatis, satis intelligi potest. Horum cuius consilium sit offi-
ciosum, & cuius sit perniciosum, clarissimum est. Horum
cui recta sit fides adhibenda, & cui nihil sit credendum,
non dubium est. Horum quem magis sequi, & quem effu-
gere debeamus, nobis est notum. Horum autem quo vti,
& quo carere nobis liceat: nostri consilij est.

**De los quales el vno ha de ser mucho loa-
do, el otro ha de ser mucho vituperado.**

¶ Quo

¶ Quorum autem alter plurimum laudandus est, alter vehementissime vituperandus. Quorum alterius maxima est prudentia, alterius autem maxima ignorantia & iniusticia. Quorum alteri summa est iustitiæ laus attribuenda, alteri summa iniquitas & vituperatio impingitur. Quorum alterum laude maxima prosequimur, alterum summa ignominia infectamur.

¶ Partitio per nomen participium.

De los quales el vno nos quiere bien y el otro mal.

¶ Quorum ab altero diligimur, ab altero acriter odimur. Horum vnus vituperandus est, alius vero summis laudibus excolendus: horum vnus virtutes desiderandæ sunt, alterius vero scelera sunt effugienda. horum vni apertissime suffragari debemus, alteri liquide inimicari. hoc vnum semper odio habere debemus: alterum colere monemur. Horum vno quotidie lætari adhortamur, alio vero nunquam vti licet.

Estos son dignos que al vno hagas Consul y al otro Senador.

¶ Hic profecto digni sunt, quorum alteri consulatum, alteri senatum plebis commitas. hi vero satis valent, quorum alteri prætura, alteri exercitus credi possit.

Estos no son dignos de gouernar alguna cosa

¶ Hi profecto indigni sunt, quorum alteri diuerticulum,
H alte-

alteri taberna committatur. hi quidem nullo modo valent,
quorum alteri balnea, alteri tenebrarum custodia permit-
tatur.

De los quales ninguno es nuestro amigo.

¶ Quorum neuter est nobis beneuolus. Quorum neutrius
nunquam sum futurus amicus. Quorum neutri me familia-
rem adiungam. Quorum neutrum nobis fidum esse video.
Quorum neutro vsurus sum.

De los quales ninguno estudia.

¶ Quorum nullus virtutum studijs inuigilat. Quorum nullius
video in studendo diligentiam. quorum nulli studijs inuigi-
lanti non adhærere possum. Quorum nullum operam stu-
dio adhibentem conspicio. quorum nullo egregijs bonarum
artium studijs præditovi possum.

Si ello fuesse a escoger yo querria mas el ser que el parescer.

¶ Quorum si alterutrorum eligendum, malo esse quam vide-
ri. Quorū si alterius copia sit habenda, virtutē potius quam
fortunam eligerem. Quorum si alterutri adhærendum sit, of-
ficiosus potius quam inertibus me adiungam. Quorum si al-
terutrum sequi debeamus, pacem potius quam bella sequa-
mur. Quorum si alterutro vti necesse sit, libertas potius
quam incerta fortuna eligenda est.

De los quales cada vno me deleyta mucho.

Quo

¶ Quorum vterq; plurimum me delectat. Quorum vtriulq; virtutem admodum semper amaui. Quorum vtriq; libenter adhæreo. Quorum vtrumq; libentissime sequor. Quorum vtroq; vtor sæpe numero.

Estas dos cosas pertenescen a mi de hazer por ti.

¶ Vtrumq; meum esse puto, vt ab his rebus te tueri debeam, & quid pro me feceris defendam. Vtrumq; meum esse dixi, vt quid agere deberes monerem, & quid constitueres sustinerem. Vtrumq; meum esse existimo, vt & te vnice diligam, & mutuis tibi beneficijs correspondeam.

Si yo no mostrare pedro ser culpante por la vida: por los testimonios, por el manifesto maleficio, yo quiero llevar toda la pena.

¶ Nisi Clodij nocentem vitam demonstraui, nisi apertissima delicti maleficia declarauero, nisi testes probatissimos adduxero, nisi apertissime maleficium patefecero, o maium maxime pœnæ me subijcio.

Los otros pues entenderéis Lucio Catilina

auer empecido a muchos. Auér dicho mal de muchos. Auér auído inuidia de muchos y auer engañado a muchos.

¶ Clarissime igitur intelligetis, Lucium Catilinam multis no-
cuisse, multis inuidisse, multis fidem præstitam fregisse.

En este hecho yo he oydo, yo he entédido,

yo he visto yo he comprehendido: yo he palpado muchas cosas las quales yo vos dire

¶ Quo in genere multa audiui, multa intellexi, multa vidi, multa cõprehendi, multa cognoui, multa palpauì, quæ vobis declarabo.

¶ Partitio per verbum.

Tu veras que cosas son hechas en la ciudad

quales son hechas de fuera y que constitucion se ha ordenado para la deuer guardar.

¶ Percipies igitur, quæ sunt in vrbe gesta, quæ foris sunt administrata, quod senatus consultum sit constitutum obseruandam.

Pues yo escriuire en summa.

¶ Scribam ergo summatim. Dicam ergo particulatim. Narrabo compendiose.

Yo respondere por orden a tus cartas como

la cosa lo requiere.

¶ Literis tuis, vt res postulat, ordine respondebo. Orationi tuæ, vt causa requirit, particulatim rescribam. Disputationi tuæ, vt argumentorum ratio deposcit, opinionem meam declarabo.

¶ Partitio per participium & aduerbium.

Primeramente tengo de dezir de la paz, y
despues del estudio, despues de las costumbres y junto de la republica.

¶ Primo de pace dicturus sum, deinde de studijs, deinceps de

¶ Nihil enim à te fieri potuit iucundius. Nihil tua diligentia accidit amabilius. Res enim maiori amore à te curari non potuisset. Maiorem enim beneuolentiam in agenda causa mea mihi præstare non potuisses. Non potuisset causa mea à te agi beneuolentius. Nihil enim fieri potuit iucundius.

No me podria venir cosa mas deseada.

¶ Mihi certe res optatior obtingere nõ potuisset. Rem enim mihi gratiorem euenire non desiderassem. Nihil enim mihi acceptius ex omnibus humanis rebus exoptassem.

¶ *Officium utilitatis.*

Yo querria esto mas presto con effecto que no con las palabras.

¶ Hoc enim fieri melius quam dici volo. Hoc profecto melius perfici quam scribi desidero. Hoc equidem transigi potius quam verbis fieri cupio.

¶ *Officium prudentis.*

Tu no podrias auer pensado cosa mas provechosa.

¶ Nullus enim erit deliberandi locus hac opinione utilior. Nemo enim poterit hoc nomine nobis opportunior esse. Nulla erit profecto hac virtute præstantior. Nullum erit consilium hac deliberatione comodius. Nihil certe reperitur hoc negotio conducibilius.

Tu has hecho aqllas cosas q̄ mucho valen.

H 5 Nam

¶ Nam ea cogitasti, quæ multum ponderant. Nam ea præ-
scripsisti, quæ multum valent. Nam ea constituisti, quæ pluri-
mum possunt. Nam ea curasti, quæ maximopere conducunt.
Nam ea fecisti, quæ vehemētissime cōprobari debent. Nam
ea transegisti, quæ rationibus nostris se accommodant.

¶ *Officia prudentie.*

Yo desseo hazer las cosas que tu quiereres.

¶ Omnia quidem facere cupio, quæ tu mihi imperas. Omnia
profecto curare volo, quæ te velle existimabo. Omnia certe
pro te agere desidero, quæ tibi conducere arbitror. Omnia
sum libēter suscepturus, quæ tu mihi imponas. Faciam enim
omnia sedulo, quæ te velle sciam.

**Ten esto que no menos hãre por tu honra
que tu mesmo.**

¶ Hoc profecto velim existimes, me non minus de tua æsti-
matione laborare: quam tu ipse de eadem. Hoc equidem ti-
bi velim persuadeas, honorem tuum non mihi minus quam
tibi charissimum esse. Velim hoc credas, non minori cura
velle tuis laudibus quam meis fauere. Hoc ratum habeas, me
non minori voluptate tuis rationibus quam meis bene con-
sultum ire desiderare.

Tu me ternas siempre fauorable.

¶ Perpetuū enim me tui defensore[m] es habiturus. Facilem
equidē me tuæ laudis amplificatorē semp habebis. Ardētissi-
mū profecto me tuæ virtutis cultorē semper fore conspicias.

Quien es mas diligente que tullio?

¶ Quis enim in agendo est magis diligens quam Cicero? Quis enim in negocijs magis curiosus quam Cicero? Quis est enim in tractandis rebus minus impiger quam Cicero?

Yo no solamente te auria visitado con cartas
mas con emboltorio dellas.

¶ Non enim epistolis, sed voluminibus te lacefiffem. Non enim solum literis, sed fasciculis te replebo. Non equidem literis tantum, sed libellis te incitarem.

A mi es mas facil de responder a tus cartas
que prouocar te con las mias.

¶ Facilius enim est mihi literis tuis respondere, quam te literis meis prouocare. Ego quidem tibi lenius respondere possem, quam literis te meis incitare. Facilius enim est labor tibi scribere, quam quid tibi prius scribam inuenire. Nō enim tam grauitur laboro, vt tuis respondeam literis, quam defatigor meis te literis visitare.

¶ Officia diligentie

Yo no he hecho tardas a algua e a puechar te

¶ Nunquam ego cunctatus sum, neq; cū etabor, dum tibi profini. Non enim demoror, dum mihi res tuas curare contingit. Nullam equidem moram pati possum, cum me tibi accōmodare debeam. Nulla profecto intercedit negligentia

cum tuæ res operam meam desiderant.

Nosotros auemos puesto por ti gran diligencia.

¶ Est enim à nobis pro te maxima adhibita diligentia. Summam equidem pro rebus tuis curâ adhibuimus. Nihil enim pro tua causâ est à nobis prætermisum. Omnia quidem prærationibus tuis officia præstitimus, quæ ab officiosissimis præstari potuissent.

Ya yo he puesto gran fundamento en tu negocio.

¶ Et iam in re tua fundamentum mihi maximum. Et iam in causâ rem stabiliui commodam. Et iam in negotio spem bonam consecutus sum.

Yo he defendido tu honra con palabras y con hechos.

¶ Honorem enim tuum & verbis & rebus quibuscunq; potui liberter exornari. Dignitatem enim tuam & oratione, & opere omni, quantum in me fuerit, tuebor. Totas equidem rationes tuas viribus omnibus suscipiam defendendas.

Yo lo tengo mucho en cargo.

¶ Mihi enim maximæ curæ est. Est enim plurimum mihi cordi. Nihil enim est, quod curem diligentius.

¶ *Officia diligentia.*

Tu me

de moribus: continuo de republica: tum de priuata commo-
ditate ciuium: postea de religione: postremo de immortalitate
animarum vnà cum salute omnium nostrum.

¶ Confirmatio.

¶ Prohemium pro synonimis confirmationum.

Vanquam peritissime mi Ioannes, cum intentionem tuam narrado explicauerim
atq; quot modis, & quibus r:ibus probaturus sis auditores, admonerim satis in
mente tibi venire possit, quibus rationibus & argumentationibus propositiones tuas
confirmare debeas, vt tamen id facilius consequi possis, aliquas tibi vias inuenien-
darum confirmationum in medium adduxi. De quibus, que tibi conducere arbitra-
beris, eas vsui tuo adiungere poteris. Quas vero deficere pernotabis, eas accura-
tissimo ingenio tuo parare, & celeberrima quadam eloquentia conficere poteris. Quod & commo-
dissime & copiosissime quidem poteris efficere. Noui enim te tantum, vel industria, vel doctrina, vel
dicendi exercitatione valere, vt quodcumq; tibi ex eloquentia collibuerit, cum voles, consequeris.

Yo no dude jamas quanto tu me amasses.

¶ Nulla vnquam fuit dubitatio, nulla vnquam ex parte hesi-
taui, quanta me semper beneuolentia complexus fueris nun-
quam mihi animus indubio fuerat, quin a te plurimum dili-
gar. Tua enim erga me amoris vis & amicitia coniunctio
testibus non indiget.

El nuestro amor se confirma de cada dia mas.

¶ Amor enim noster onfirmatur indies vehemētius. No-
stra profecto beneuolentia coniunctio maiores indies vi-
res suscepit. Nostra quidem amicitia quotidie magis exau-
gefcit. Nostra vero vnitatis colligatio maius indies recepit
incrementum.

**La nuestra amistad es tanta que jamas se po-
dra perder.**

¶ Amicitia enim nostra eò peruenit, vt nullam mutationem vnquam hac nostra hominum ætate habitura esse videatur. Amicitia quidem nostra ad tantum beneuolentiæ cumulū peruenit, quod ei nulla poterit accedere calamitas. Nostra profecto familiaritas tam optimis beneuolentiæ fundamentis stabilita est, vt nunquam labefactari possit.

Esto ten por cierto que no ay nadie a quien
quiera mas que a ti.

¶ Hoc velim ratum habeas, neminem esse, qui maiori à me, quam tu, beneuolētia complectatur. Habeo enim quem magis te diligam neminem. Nemo est enim, cui maiorem quā tibi amoris magnitudinem præstare constituerim.

¶ *Parentela amoris.*

La nuestra amistad es tan grande que yo no
creeria que mas pudieffe crescer.

¶ Tantum amoris ad beneuolētiā nostram accessit, vt mirarer augendi locum fuisse. Tantum enim suauitatis ad nostram familiaritatem accessit vt coniunctionem nostram plurimum adauctam esse intelligam. Tantum enim coniunctionis ad nostram consuetudinem adductum est: vt nunc videar te amare, antea dilexisse.

Allende el grandissimo amor que me tienes
me has hecho grandes honras.

¶ Ad maximum enim tuum erga me amorē accedit etiam amplissima tua liberalitas. Ad eā enim vetustæ nostræ fami-
liari-

charitatis cōiunctionem accessit quædam tuâ singularis charitas, qua me meosq̄ omnes cōplexus es. Ad amplissimam enim tuorum in me officiorum magnitudinem multæ aliæ bonorum accessiones intercesserunt.

El verdadero amor no se puede bien conocer si no se hiziesse primero la experiencia.

¶ Non enim facile dijudicatur verus amor, nisi aliquod tanquam ex auro experimentum visum fuerit. Non enim recte cognosci possit vera beneuolentia: nisi experientia fuerit cōprobata. Non equidem potest verus amicus à simulato inter nosci, nisi prius re ipsa diligenter expertus fuerit.

El nuestro antiguo amor requiere que yo haga esto.

¶ Hoc enim vt faciam, nostri amoris vetustas depostulat. Hoc enim vt curem, tua erga me officia demerentur. Quod vt faciam, amplissimæ tuæ virtutes acquirunt.

Parentela amoris.

Tu hazes cosa digna de nuestra amistad &c.

¶ Facis enim ré amicitiaæ condignam. Facis enim alienū nil à nostra beneuolentia. Facis enim ré vtriq̄; nostrū admodū idoneā. Facis profecto rem memorē nostræ cōiunctionis.

Tu hazes aquello que debes.

¶ Facis enim quod te decet. Facis enim quod tibi conuenit. Facis enim rem te dignam.

Tu deues ser de aq̄sta opinion acerca de mi.

¶ Hoc enim animo esse debes. Hac profecto voluntate me debes complecti. Hac opinione mihi fauere debes.

Esto me es muy prouechoso.

¶ Hoc ego mihi semper conducere existimaui. Hoc est mihi plurimum conducibile. Hoc mihi plurimum accommodari videtur. Hoc enim res miximo mihi fit emolumento. Hoc equidem maximum mihi affert adiumentum. Res enim ista rationibus meis est maximopere conducibilis. Hoc enim ad rationes meas constabiliendas vehementer pertinere video.

Todo el mi estado esta, o cuelga en esto.

¶ In hac enim re omnia mea posita esse decreui. In hoc enim mihi sunt omnia. In hoc spem omnem collocaui. Si hoc mihi animo eris, existimabo patrimonium meum esse optime constitutum.

Sempronius es vno de los mis intimos amigos.

¶ Est enim Sempronius ex meis intimis amicis. Est enim. Letulus meo in amore repositus. Est enim Cicero in intimis meæ benevolentia diuitijs optime repositus. Est equidem Terentius in intima mei amoris parte collocatus.

Tu no podrias auer hecho cosa mas graciosa.

Nihil

Tu me has hecho muchas honras en muchas maneras.

¶ Innumerabilia sunt tua in me officia, domestica, externa, in republica, in re priuata, in studijs et cæteris actionibus. Complura profecto fuerunt semper tua in me studia, laboris, diligentia, actionis, vigilantia. Immortales tuae erga me semper extiterunt virtutes, beneuolentia, consilij, admonitionis, doctrina, amoris, adhortationis, voluntatis, desiderij.

Yo assi por tu merecimiento como por nuestra amistad soy obligado a hazer aquesto.

¶ Hoc enim tum tuae dignitati, tum etiam nostrae beneuolentiae me debere dijudico. Hoc enim tum tuorum in me liberalitati, tum etiam tuae praestanti in me beneficentiae me debere profiteor. Hoc enim tum tuorum virtutibus, tum etiam tuis officijs attribuo.

Yo me recuerdo continuamente de tus beneficios.

¶ Dies enim atq; noctes tua in me officia ante oculos versantur Continua enim memoria immortalia tua in me beneficia complector. Tua enim in me beneuolentia nunquam mihi à memoria discedit. Quae tua in me merita contulisti, nunquam mihi ex animo delabuntur.

¶ *Officia gratitudinis.*

En aquesto por cierto.

¶ Hoc enim sic habeto. hoc tibi persuadeas velim, hoc scitocius

eius modi. De quo sic velim existimes. De quo sic velim statuas. Hoc enim existimes velim. Breuiter sic habeto, hoc. i. sic ratum habeas. Hoc enim velim ita habeas exploratum. Hoc exploratum habeas velim. Vnum hoc sic habeto. Spem habeas firmissimam. Crede enim hoc mihi. hoc enim memoria manda.

¶ *Officia prudentie & cognitionis.*

Nos creemos a ti solo.

¶ Tibi vnicredimus. Tibi soli fidem praestamus. Tibi vni nos atq; nostra committimus.

Yo se esto de cierto.

¶ Illud quidem scio. Tantum dico. Illud enim non dubito. Illud aperte audeo profiteri. Illud profecto confirmare possum. Hoc tamen vere dicam. Illud dicam, vt sentio.

Yo veo que la cosa sera asi.

¶ Ego enim video, hoc plane fore. Ego enim aspicio, haec esse futura. Ego enim sic coniecto. Ego enim equidem hoc auguror. Ego tibi hoc confirmo. Ego enim hoc tibi polliceor. Ego enim hoc tibi profiteor.

Quando verna de hecho.

¶ Cum id vsu acciderit. Cum id vsu eucenerit. Cum opportunitas requireret.

Esta cosa es clara.

¶ Hoc enim clarum est. Hoc enim certum est. Nō equidem dubiū

dubium est. Nulla enim de hoc est dubitatio. Exploratum est. Manifestum est. Liquidum est. Expeditum est. In medium adductum est. In oculis omnium positum est. Omnibus palam est. Nemini est dubium. Nulla de hac re controuersia est. hoc enim omnibus. constat hoc unicuique; apparet. hoc omnibus planum est. Illud planum est omnibus. Tantum dico. Tantum scribo. Tantum affirmo.

¶ Officia prudentia.

Yo se bien.

¶ Non enim me fallit. Non enim me præterit. Non equidem me fugit. non enim sum ignarus. non equidem sum nescius. non equidem sum de hoc imprudens. non enim clam est. Satis enim intelligo. Optime quidem cerno. Diligenter enim animaduerto. Clarissime quidem perspicio.

La cosa ea anse.

¶ Sic enim res se habet. Sic eam esse constat. Sic enim res habetur. Sic enim dicitur. Sic equidem fertur. Sic enim videtur. hoc videre licet.

¶ Officia prudentia.

Lomo yo deuo.

¶ Vt debeo. Vt par est. vt ius postulat. Et iure ipso. neque enim iniuria. neque sine causa. Iure præsertim. vt tua in me merita depostulant. vt nostra beneuolentia requirit. vt mea virtutes demerita sunt.

Lomo la cosa requirere.

¶ Vt res depostulat. vt negocium requirit. vt causa desiderat

vt ratio deponit. vt casus exigit. vt cōditio expetit. vt fortuna
adhortatur. vt accessio administrauit. vt fors cadit.

Mo sin causa.

¶ Neq; enim iniuria. Neq; enim sine causa. neq; enim im-
merito. neq; enim mirum est.

Es menester.

¶ Opus enim est. Neceſſe est equidē: neceſſitas. n. postulat.
¶ *Officia gratitudinis.*

Ello se haze por ti.

¶ Res equidem tua agitur. Tuum enim negocium agitur.
Tuum enim est onus. Tuum enim est officium.

Esta cosa es clara.

¶ Hęc enim res nullam habet dubitationem. Hoc enim ne-
gocium nullam habet difficultatem. hęc enim causa nullum
pene laborem desiderat.

Mo ay cosa alguna q̄ por diligēcia no se haga

¶ Nihil est enim, quod studio & diligentia fieri non possit.
nihil enim est, quod non possit beneuolentia confici. nihil
enim est, quod verus amor non iubeat efficere. nihil enim
perfecto, quod debita opera perfici non possit.

Yo hare lo que tu querras.

¶ Morem perfecto tibi semper gessero. Tibi enim semper
obsequentissimus fuero. tibi enim semper obtemperabo. A
p̄ceptis tuis nunquam discedam. nullam vnquam admo-
nitionem tuam recusabo.

Si tu me quisiesses fauorescer.

¶ Si mihi fauere volueris. Si tuum mihi officium præstare constitueris. Si tuum mihi auxilium præstiteris. Si te mihi accommodaueris.

¶ *Officia gratitudinis & diligentie.*

La nuestra opinión ha de ser loada de todo hombre.

¶ Est enim consiliū nostrū ab omnibus opprobādū. Quod fecimus existi mamus ab omnibusdbere cōprobrari. Quod egimus vere laudādū est. Quod à nobis dictū est, rectū esse putamus. Quæ à nobis gesta sūt, omni vicio carere vidētur.

Yo veo bien que gloria pertenesce a mi.

¶ Video enim, quid me, intersit. Non enim me fugit, quid mihi conueniat. Satis enim scio, quid me deceat. Non enim me præterit quid mihi conducatur.

La mi opinion me plaze cada dia mas.

¶ Ego enim mei consilij maiorem indies fructum & voluptatem capio. Meum enim consilium quotidie magis est mihi conducibile. Mea deliberandi ratio indies mihi accommodari videtur. hoc enim meum cum silium melius indies ratio nibus meis consulere videtur.

Este era el mi pensamiento.

¶ Hæc enim mea fuerit coniectura. Fateor enim, hanc meam fuisse prænosticationem. Hoc. n. semper fore existimaueram.

¶ *Officia & prudentie & cognitionis.*

Esto me ha mucho plazido.

¶ Hoc enim prorsus valde placet. Hoc enim me plurimum delectat. Hoc enim mihi admodum est gratissimum. Hoc enim mihi accidit admodum iucundissimū. Hoc enim mihi semper fuit valde optatissimum. Hoc profecto maximo opere acceptatissimū. Hoc est mihi in optatis reponendum.

¶ *Officia desiderij.*

Yo no podria dezir quãto desseo satisfazerte

¶ Incredibile est mihi, quantum opere tibi cupiam satisfacere. Non enim tibi posses persuadere, quanta afficior voluptate tibi satisfaciendi. Vix enim credi posset, quam cupiam, virū me tibi gratissimum demonstrare.

Yo he grã desseo q̃ nos estemos sin cuydado

¶ Cupio nullā timoris curam nobis residere. Desidero plurimum nullam dubitationis molestiam remanere. Cupio nullam residuam sollicitudinem nobis inhærere.

¶ *Officia desiderij.*

Tu deues hazer toda cosa por looꝝ y por gloria.

¶ Omnia profecto sunt tibi sustinenda, vt laudem & gloriam tibi compares. Nihil est, quod pro laude & gloria non libentissime facere debeas. Nihil enim equidem est, quod non pro tui nominis a estimatione & gloria comparanda debeas faciliter sustinere. Nil est profecto tam difficile, quod non tibi pro honore etiam facillimum videri debeat.

Tu de

**Tu deuias auer en ti tal animo , qual en ti
se requiere.**

¶ Sed tuum illum animum fac adhibeas, quo te esse oportet. Sed eū te fac præbeas, quē te virtutes esse volūt. sed te eū de fac cōstituas: quē optimæ tuæ vitæ ratio merito esse iubet

¶ *Officia adhortationis.*

Yo no dudo de tu diligencia.

¶ Non enim dubito, te dare operam. Non equidē dubito te cura te. Nō dubito, te instare. Nō enim dubito, te inuigilare

Adira la dignidad de nuestro estado.

¶ Circumspice omnes rationes meæ causæ. Considera omnia membra nostri status. Speculeris omnes vires nostræ facultatis.

¶ *Officia adhortationis et monitionis.*

No hallaras parte alguna q̄ no sea q̄brada.

¶ Nullam profecto partem reperies, quæ non sit confracta. Nullum enim nostrum conspicias, quod non sit dibilitatū. Nullum equidem locum videbis, qui non sit conuassatus.

**Es tanta la opinió de las tus virtudes que
tu deues hazer esto.**

¶ Tanta enim est virtutum tuarum existimatio, vt hoc facere debeas: tanta enim est animi tui expectatio, vt curare tenearis. Tanta est equidem tuæ probitatis spes, vt agere velle debeas.

La honra verdadera no se alcanza por palabras mas por hechos.

¶ Is enim verus honos videri solet, qui non ex verbis sed ex rebus ipsis nascitur. Ea quidem vera gloria haberi solet, quæ ex salute reipublicæ fieri solet. Ea profecto est solida nominis æstimatio, quæ à summis virtutibus deducta est.

Aquel es verdadero loor que procede de los hombres loados.

¶ Illa quidem est iucunda laus, quæ à viris laudatis proficitur. Ea est profecto suauissima laus, quæ a viris celeberrimis profertur. Ea est quidem firmissima laus, quæ ab his celebratur, quæ in maxima laude vixerunt.

Todos te aman mucho.

¶ Admirabilis est enim quædam tui nominis charitas. Singulis est enim omnium ciuū in te amor. Incredibilis esse equidem vniuersæ ciuitatis in te beneuolentia. Summa est profecto omnium bonorum in te fides.

¶ Virtus laudis.

Tullio es nascido para hazer alguna cosa de bien.

¶ Cicero quidem natus est ad agendum semper aliquid viro dignum. Cicero enim ad multa bona natus est videtur. Cicero ea natus est conditione, vt nihil, nisi quod rectum, curet.

Tullio

Tullio no haria sino cosa virtuosa.

¶ Cicero enim is vir est, vt nec, nisi quod rectū sit, cōgitet. Cicero ea est ratione constitutus, vt honestum semper exquirat. Cicero is semper fuit vir, vt ab officio nunquam deduci possit.

Tullio ayuda a todo por su virtud.

¶ Hi senim virtutibus præstat Cicero, quæ plurimum humano generi profunt. His enim rebus superior est Cicero, quæ sunt omnibus delectabiles. His enim facultatibus præstat Cicero, quæ sunt omnibus conducibiles.

No ay cosa que te sea de mayor fructo quanto es la virtud.

¶ Nihil est, quod tibi maioris fructus esse possit, quam virtus. Nulla res est, quæ maiorem tibi gloriam allatura sit, quàm virtus. nullam posses disciplinam consequi, ex qua maiore nominis æstimationem tibi comparate posses. Nihil equidem ex omnibus humanis rebus curare posses, quod virtute præclarius haberetur. Nihil est, quod maiore tibi oblectationem afferre posset, quam virtus.

Ninguna cosa es mas conueniente a la vida de los hombres.

¶ Nihil enim est hoc aptius hominū vitæ. Nihil enim hoc ad bene viuendum accommodatius. Nihil est profecto, quod humano generi magis conducat. Nihil enim est, de quo

maiores homines commoditatem consequantur.

¶ *Laus virtutis.*

Ninguna cosa es de mas valor que la virtud

¶ Nihil est enim virtute formosius. Nihil est enim virtute amabilius. Nihil est virtute pulcrius. Nihil est virtute præstabilius. Nihil est enim probitate præstantius.

¶ *Laus virtutis.*

Para vivir bienaventuradamente apronecha el bien obrar.

¶ Bene enim sentire satis est ad bene viuendum. Recte quidem facere plurimum valet ad beate viuendum. Officiose viuere felicitati confert.

Si las tus virtudes valieren, tu conseguiras la tu dignidad.

¶ Si enim virtutes valebunt, dignitatem tuam obtinebis. Si virtus aliquando est locum habitura, tu eris in supremis. Si virtus vllam vnquam est receptura facultatem, præstantissimum locum dignitatis obtinebis.

Si la patria viere buen estado, tu podras usar las tus virtudes.

¶ Si respublica respirauerit, virtutibus quidem tuis te frui licebit. Si ciuitatis status fuerit recreatus, tua virtus elucescet. Si communis salus vires susceperit, tua virtus est etiam plurimum valitura.

La tu

La tu venida sera grata a todo hombre.

¶ Aduentus enim tuus charus erit omnibus. Summo enim desiderio ab omnibus expectaris. Tua enim ad nos profectio amplissimam tibi laudem comparabit.

¶ *Laus virtutis.*

Todos los hombres prudentes loá este hecho

¶ Omnes enim viri prudentes hoc factum probant. Omnes profecto, qui de virtutibus recte sentiunt, hæc laudant. Omnes equidem, qui recte sapiunt, hoc affirmant.

Todas las cosas que tu escriues son muy verdaderas.

¶ Omnes equidem conditiones, quas scripsisti, probabiles existunt. Omnes causæ, quas commemoras, iustissimæ sunt. Quæ mihi narraisti, ita vt dicis, constare videntur. Quæ mihi per tabellarios & nuncios significasti, vera esse cognoui. Omnes enim rationes, quas declarasti, sūt omnibus comprobata.

Yo confieso la tu opinion ser verdadera.

¶ Fateor enim opinionem tuam esse veram. Assentior equidem tuam scientiam esse rectam. Cōcedo. i. institutionem tuam esse laudabilem

Si estas cosas son así nos podemos bien esperar el resto.

¶ Hæc si ita sunt, cætera erunt faciliora. Quod si hæc vera sint, de reliquis optime sperandum. Hæc si certa prædicantur, cætera meliora consequentur.

Sepas que yo te estimo mas que a los otros

¶ Volo enim hoc te scire; nullius auctoritatem apud me tantum valere, quantum tuam. Nolo hoc te fugere, neminem esse, cuius voluntas magis apud me valeat. Hoc velim ratum habeas, me nullius amore magis quã tuo moueri posse

¶ *Virtus fidei et spei.*

La tu voluntad me es grata mas que todas las cosas.

¶ Nihil enim est mihi tua institutione gratius. Nihil est profecto tua mihi voluntate iucundius. Nihil est equidem tua mihi familiaritate suauius. Nihil est enim tua mihi vita charius. Nihil est enim tua mihi virtute charius.

Tu puedes hazer aquesto.

¶ Potest enim hoc comodissime agere. Est enim in tua potestate. In hoc perficiendo idoneam habes facultatem.

Yo se que tu puedes si quieres por mi amor.

¶ Non enim te velle minus quam posse mihi exploratũ est neq; enim tu minus hæc mea causa vis quam facere potes.

¶ *Virtus fidei et spei.*

Yo estoy firme en aquel proposito que solia

¶ Adhuc in hac sum sententia. Maneo adhuc in hac voluntate. Pristinam adhuc constitutionem retineo. Institutam adhuc opinionẽ obseruo. Adhuc in instituto proposito firmus sum. Ego is sum, qui antea esse solebam. Adhuc sum in deli-

deliberata sentētia constitutus. Mea enim opinio indies magis confirmatur. Mea quidem institutio omnibus in rebus constans semper reperitur. Mea enim volūtas in officio semper esse videbis.

¶ *Virtus constantia & patientia.*

Es necesario que vna de aq̄stas cosas se siga

¶ Necessē est enim, vt horum vnum sequatur. Oportet enim vt istorum alterum subeamus. Cogimur enim horum aliquid sustinere debere.

Despues que ello va assi.

¶ Quoniam ita ratio comparata est. Quoniā ita desuper datum est. Postquā ita fortuna iubet. Postquā ita fors cecidit.

¶ *Virtus constantia & patientia.*

Creeme ami assi como a verdadero testigo.

¶ Hoc enim mihi vt vero testi velim credas. Hoc equidem Boetio, vt vero philosopho, credere debes. Hoc profecto Ciceroni, vt vero oratori, credere minime dubitare debes.

Yo he estado presente a este hecho.

¶ In hac profecto re ego interfui. In hoc ego negotio me cōperi. Quibus omnibus in actionibus me scias interfuisse.

Es testigo mi trabajo de la diligencia que yo he hecho por Caton.

¶ Testis est enim optimus meus labor in Catonem. Testis est enim mea in Catone diligentia. Testis est mea in Cato-

ne officiorum magnitudo.

Nos tenemos testigos todos quales conofcieron estas cosas.

¶ Omnes enim, qui illa nouerunt, testes habemus. Omnes enim, qui hoc tractare solent, pro nobis testabuntur. Omnes profecto, qui hoc profitentur firmam fidē præstare poterunt.

Yo doy gran fe a cada vna de tus palabras.

¶ Ego enim singulis verbis tuis singula testimonia tribua m. Ego enim unicuiq; orationi tuæ fidem optimam faciliter præsto. Ego enim unicuiq; orationi tuæ autoritatem maximam adhibeo.

Como dize Tullio.

¶ Vt testatur Cicero. Vt est apud Ciceronem. Vt inquit Cicero. Vt Cicero sentire videtur. Vt Ciceronis sententiam esse videmus. Vt apud Ciceronem constare videtur.

Yo vi prometer todas estas cosas.

¶ Hæc omnia promissa fuisse audiui. hæc omnia confirmata esse cognoui. hæc omnia certa esse vidi. hæc omnia ita rata esse, vt dixi, interfui.

Esto me parece que es assi

¶ Hoc ego eiusmodi esse statuo. Equidem hoc arbitror. Tantum enim videor intelligere.

Como yo dire de ante o primero.

¶ Vt paulo ante dixi. Vt in initio & antea scripsi. Vt paulo ante

te perstruxi, vt paulo ante proposui. vt paulo ante à mediſtū
vt est à me paulo ante perſcriptum. Vt est à nobis paulo an-
te commemoratum. Cuius rei modo mentionem feci. Sed
illud idem, quod initio tibi ſcripſi.

Esto puedo yo dezir

¶ Illud equidē affirmare poſſū. Neq; .n. hoc est tacēdū. n. hoc
in poſtremis prætermittetur. Neq; hoc relinquetur in poſterū

Tu has el poder.

¶ Potestatem habes. Autoritatem retines. Facultatem poſſi-
des. Tibi enim autoritas data est. Facultas est enim cōceſſa.
Idonea est enim oblata cōmoditas. Rem proſecto idoneam
es conſucutus. Hoc enim in te est. Hoc enim facillime potes
In hoc enim plurimum vales.

No es en el mundo.

¶ Non enim est in mundo. Non enim conſtat in rebus hu-
manis. Nunquam proſecto reperitur.

Caton ha prouado muchas cosas.

¶ Cato enim multa pertractauit. Cato enim quam multa ex-
pertus est. Cato enim multarum rerum vſum habet. Cato e-
quidem plurimorum experimentum tenet.

Restaurar las fuerças.

¶ Aduocare vires. Restaurare animum. Reformare ſtatum.
Rei integrare facultatem.

Yo he puesto toda mi eſperança en ti.

¶ Omnē enim meam in te ſpē collocaui. Omnis enim mea
ſpes.

spes in te posita est. Omnem profecto spem causæ meæ gubernandæ in te vno firmaui, Omnis enim spes huius negotij perficiendi in te collocata est. Neminem alium quam te mihi patronum esse volo.

¶ *Virtus spei.*

Yo no dubdo que tu quieras hazer toda cosa por mi.

¶ Namq; illud non dubito, quod omnia opera pro me libenter sis facturus. Nunquam enim dubitavi, quin vt mihi libenter fauere velles. Non equidem vnquam veritus sum, quin te semper rationibus meis consulere velles.

Yo tengo esperança.

¶ In spem tamen venio. Hæc enim mihi spes est. hoc enim mihi sperare licet. Hæc enim futura esse coniecto.

No ay cosa grande que yo no crea que tu la puedes hazer.

¶ Nihil enim tantum est, quod à te confici posse, non confidam. Nulla enim res tanta difficilis esse posset, quæ tibi non foret factu quem facilissima.

Yo se bien quanto tu puedes ayudar.

¶ Scio enim, quantum ponderis oratio tua sit habitura. Scio enim, quantum officij autoritas tua sit habitura. Scio enim, quantum facultatis tua præsentia sit præstitura.

Yo espero q tu seras hõbre de gran valor.

Te equi-

¶ Te equidem maximum hominem futurum esse existimo.
Te profecto virum fore praestantissimum iudico. Te enim
omni expectatione maximum spero.

¶ *Virtus spei.*

Este negocio esta en tal estado, que si Dios
no remedia muchos daños recibiremos.

¶ In eum quidem locum res est deducta, vt nisi deus nobis
subuenerit, maximis incommodis afficiemur. In talé enim
statum negotia sunt compulsa, vt nisi diuina clementia no-
bis opem praestiterit, acerbissimas simus calamitates per-
pessuri. In eam enim conditionem nostræ rationes coactæ
sunt, vt nisi deus nos benigne re. respiciat, de salute nostra
actum esse videatur.

La fortuna nos ha traydo en tal estado.

¶ In eum enim casum fortuna compulit. In eum profecto
infortunium fors me instruxit. In casum quidem tempesta-
tis me fatum iniecit. In eum enim extremum me casus deduxit.

Cosa enojosa.

¶ Res enim molesta. Res pene intolerabilis. Res indigna.

Esto es en tus razones mucho de escarnes.

cer, o de reprochar.

¶ Illud enim est maxime in tuis rationibus irridendum.
Illud enim est in tuis epistolis plurimum ludificandum. Illud
enim quod scribis, merito videtur deludendum.

Esto

Esto es vna cosa fea.

¶ Turpe enim illud existimo. Est enim plurimum inconueniens. Puto enim illud esse plurimum abhorrendum.

El hombre no es nascido solamente a comer y beuer y dormir.

¶ Homo enim non est natus ad desidiam excolendam. Hominis enim vita non solum nata est ad fruges consumendas. Hominis vita tota langoribus dedita.

¶ *Reprehensio ignorantie.*

Aulo es de menos valor que los otros.

¶ Aulus est virtutibus inferior. Aulus est potestate imbecillior. Aulus est vsu rerum indoctior.

¶ *Reprehensio ignorantie vt supra.*

La carta no ha verguença.

¶ Epistola enim non erubescit. Litera enim nullum conspectum veretur. Non enim scriptura expauescit.

¶ *Excusatio.*

Esto ha acontecido por creer mucho ligeramente y no por alguna culpa.

¶ Hoc enim credulitate, non culpa contractum est. Hoc equidem errore, non vicio accidit. Hoc profecto nimia facultate, non fraude factum est.

La vergüenza es mucho peligrosa en la guerra para traer muchos a muerte.

¶ Pudor in bello periculösus. Cabrinum mortem subire coegit. Verecundia, quæ in periculis repudianda est: Cæsari male consuluit. Timor enim infamiæ, qui in difficilimis rebus moderandus est, multorum hominum causa mortis fuit.

¶ Proemium pro synonymis confutationum; quæ sequuntur.

Confutationes quatuor opere sunt ad dicendam necessariæ, mi Ioannes perdoctissime, satis indicari posset. Nam nostrorum argumentorum explicatio ad persuadendum mihi mirum plurimum valet. Sed tamen ex ipsis argumentationibus nostris non dum erit ita integre auditoribus satisfactum, ut nostras propositiones omnino veras constare sibi persuadeant. Nisi etiam quæ nobis obijciantur, aut tacite impingi possent, probabilibus rationibus repelleremus. Quod cum ita sit, non mihi visum est incommodum factu, si has etiam ego, quas videbis, refutandorum locorum inuentiones adiungerem. Quæ profecto confutandorum argumentorum rationes, ut etiam antea tibi significavi, cæteris partibus rethoricæ orationis poterunt faciliter accommodari. Non enim te fugit, quantum valeant imitationis rationes, Quis si, ut te facere arbitror, exercueris, non paruum ad omnes elocutionis facultates commoditatem nactus fueris.

Yo te amo mas que a nadie.

¶ Ego nemini in te amando concedo. Tu enim sic à me diligis, ut nemo alius magis. Ego enim in te amando benevolentia obtineo principatum.

Yo muera sino te amo mas que a mi mismo

¶ Sed ne viuam, si amando tibi concedam. Sed moriar, nisi te a more superem. Sed peream, si beneuolentia non vincā.

Excepto tu padre yo te amo mas q̄ los otros

¶ Patrem tuum excipio, præterea neminem Patri tuo concedo, præterea nemini. Non pene minus te diligo, quam pater tuus se mper amauerit.

No creas que yo amo a otro mas que a ti.

¶ Caue existimes, neminem te mihi chariorem. Caue putes, alium me magis te ipso diligere. Caue arbitreris, nemini maiorem quam tibi amorem præstare. Caue credas, neminem ardentiori me beneuolentia quam te complecti.

Si yo conosciere aquello que tu quierēs yo

satisfare al tu desseo.

¶ Si intellexero, quod uoles, uoluntarem meam tuo desiderio adiungam. Si sciam, quid tu constitueris, meum consilium ad tuum accommodabo. Si mihi persuadere potero, quid desideres, faciam sponte mea quod cupis. Si, quod cupis, imaginari potero, te absente libentissime perficiam. Si quod uoles, prænotificari possem nulla tua mihi opus esset adiunctione.

¶ *Parentela amoris.*

Ningun trabajo me impidira q̄ no sea tuyo

Neq;

¶ Neq; vllus me dolor perturbabit, quin me tibi accommo-
dem. Neq; vllus labor tenebit, quin totū me tibi præbeam.
Neq; vllæ me occupationes retârdabunt: quin tibi satisfac-
ciam. Neq; vllæ me impediunt offensiones, quin quod à me
voles diligentissimè perficiam.

Yo te amo mas q̄ no te aman tus parientes.

¶ Neq; enim in te diligendo cuiquam concedam tuorum.
Amici enim in te amando mihi concedât necesse est. Neq;
enim in te colendo cuiquam tuorum amandi locum con-
cederem. Omnes enim necessarios tuos in te obseruâdo fa-
cillimè super aui

¶ Pensa en ti que eres yo mesmo.

¶ Finge te enim esse, qui ego sum. Persuade tibi iam te me
alterum esse. Finge te vicem meam sustinere. Inducas tibi
meam causam tuam esse. Proponas tibi meas te rationes a-
gere. Suscipe amanter meas partes.

Esto pertenesce a mi de hazer.

¶ Hoc meum est onus. Hoc ad me attinet. Hæc enim me
tangunt. Hæc rationes meas videntur attingere.

Recuerda te d̄ fauorescer la nuestra amistad

¶ Fac habeas rationē nostræ beneuolentiæ. Fac nostri amo-
ris sis diligentissimè memor. Fac nostræ amicitia inseruias.

Que cosa ha fallecido a la nra beneuolécia.

¶ Quid enim nostræ defuit beneuolentiæ? Quid nostræ beneuolentiæ coniunctioni prætermissum fuit? Quid nostræ familiaritatis societati adiungi potuisset?

Has que sea como dizes.

¶ Verum fac esse omnia. Fac ea esse, vt dicis. Finge omnia ita, vt scribis se habuisse. Verum hæc ita sint.

Yo quiero que todo hombre sepa que soy tu amigo.

¶ Ego, vt, me tibi amicissimum esse, & æqui & iniqui intelligant, curabo. Neminem verebor, dum me tibi obsequentissimum demonstrare possim. Non timebo omnia subire pericula, dum tibi prosim. Ego, inuitis & inuidentibus omnibus, meam tibi beneuolentiam præstabo.

Si nosotros no pudieremos estar juntos

personalmete, al menos seremos juntos en el coracon.
¶ Si vna esse non poterimus, animorum tamen coniunctione fruemur. Si mecum esse non poteris, ego tamen assidua cogitatione te complectar. Si præsentiam nostram colere non valebimus, licebit tamen mutuam inter nos recordationem celebrare posse.

Porque no ponemos todas nuestras fuerças por la re publica?

¶ Pro salute patriæ cur non omnes exponimus facultates? Pro patria conseruanda cur non omnia sustineamus? Pro reipublicæ commodis & ornamentis cur non tota potestate vtamur. Pro communi salute cur non omnia bona profundamus.

Parentela amoris.

¶ Porque yo no te deuo fauorescer?

¶ An ego tibi non obtemperem? An ego tibi nõ obsequar? An ego tibi non morem geram? An ego non me tibi facillimum præstem.

¶ Parentela amoris.

¶ Yo tratate contigo familiarmente.

¶ Agam iam tecum familiariter. Loquar iam tecum apertè. Agam iam tecum pingui Minerua. Non simulabo tecum quicquam. Iam tecum me patefaciam.

¶ Yo te hare mayores seruicios q̃ tu piensas.

¶ Vincam officijs meis cogitationes tuas. Existimationem de me tuam plurimum superabo. Maioribus enim meis te bene meritis exornabo, quam tibi in mētem venire posset.

¶ Yo hare toda cosa por ti diligentemente.

¶ Agam enim omnia pro te diligentissimè. Ego tum cogitando tum re ipsa nullum pro te tempus prætermitto. Nihil enim à me prætermittitur, quod à te pertinere existimem.

¶ Velim ea à me expectes, quæ ab amarissimo expectanda sunt. Nihil enim à me negligitur, quod tibi conducere existimem. Id agam in rebus tuis, vt nullâ sis meam diligentiam desideraturus. Ita pro te elaborabo, vt nullam sis meam negligentiam accusaturus.

¶ Nunque yo hãga por ti quanto mas pudie
re no podre hazer lo que soy obligado.

¶ Cum plus pro te fecero, quam potuero, minus tamen perfecero, quam debuero. Cum magis pro te elaborauero, quàm mea potestas patietur: nulli tamen parti tuorum in me beneficiorum satisfecero.

¶ Si muriessè por ti, annuo me parescerã a-
auer te assaz satisfecho.

¶ Si cogitauero pro te vitam emittere, non tamen immortalium tuorum in me beneficiorum satis memorem esse viderem. Si mihi pro te voluntas moriendi esset, nulli tamen parti tuorum in me officiorum viderer satisfecisse. Si mihi pro cõmodis tuis vita esset effundenda, non tamen viderer tuorum in me officiorum parti satisfecisse.

¶ Quanto yo pudiere.

¶ Quantum in me est. Quantum mihi conce detur. Vt primum potestas erit. Quantum mihi idonea potestas oblata est. Quantũ studio: diligentia: labore: vigilantia: consequi potero, id omne ad arbitrium tuum libetissimè conferam.

Yo fauorezco a la tu volūtat como Yo deuo

¶ Ego, vt debeo, ad tuas rationes me adiungo. Ego, vt par-
est, ad tuam voluntatem me confirmo. Ego, vt tua in me iu-
ra deopostulant, me tibi totum accommodo.

Yo no puedo honestamente denegar nada

a Tullio.

¶ A Ciceronis voluntate honeste dissentire non possum. A
Ciceronis sententia propter amplissima eius in me merita
honeste dissentire non possum. Per Ciceronis familiarita-
tem atq; amorem non licet mihi absq; eo dissentire.

Ninguno es mas diligente por ti que Yo.

¶ Nihil cuiquam concedo, qui tui studiosior sit quam ego.
Nemo in hoc me vincere potest, qui tuæ dignitatis sit cupi-
dior quam ego.

Yo no fallezco jamas ni ansí como suelo ce

sare de trabajar por ti.

¶ Neq; enim vnquam destiti, neq; vnquam desistam pro
te agere. Neq; vllum vnquam tempus intermisi te iuuandi.
Neq; vllum vnquam pro te laborem defugi. Neq; vllam vn-
quam rem pro te omisi neq; omittam curare.

Mi por esto Yo cessare de trabajar por ti.

¶ Ego tamen rem tuam curare non cessabo. Ego tamen
causam tuam defendere non desistam. Ego tamen negociū

tuum agere non præmitto.

Yo no falleſcere jamas a Caton.

¶ Neq; tamen Catoni deſecturus ſum. Neq; tamen Catonem deſerturus ſum. Neq; tamen Catonis cauſam deſelinquam.

È quello que yo no podre ademinar, ſi me ſera hecho ſaber, lo hare mas diligentemente que todos los otros.

¶ Si quid ignorabo, de eo admonitus omnium ſtudia vincam. Si vaticinari non potero, de eo certior factus omnium ſtudia vincam. Si vaticinari non potero, de eo certior factus omnium officia ſuperabo. Si quid animaduertere non potero, de eo perdoctus nemini cedam.

¶ *Officia diligentia.*

No menos yo hare aquello que tu me encomiendas.

¶ Ego enim curabo facere, quod iubes. Ego tamen curabo, quod deſideras. Ego tamen ſuſcipiam, quod mones.

Yo querria por tu amor hazer toda coſa.

¶ Quanquam ego omnia tua cauſa fieri deſiderem. Et ſi omnia pro te facere vellem. Tamen ſi omnia amore tuo libeter ſuſciperẽ. Jam ex cõmoditate tua nihil vellem ſubterfugere.

Yo eteo que nueſtra amiſtad no puẽde ſer mayor.

Non

¶ Non enim putassem, ad amorem nostrum aliquid addi posse. Non existimassem, benevolentiam nostram augeri posse. Non mihi persuadere potuissem, nos in amore coniunctiores fieri potuisse.

Tu me hazes injuria rogando me.

¶ Iniuriam à te fieri mihi puto, cum à te roger. Iniuriosus mihi es, cum me roges. Rem mihi ingratam facis, cum aliquid precibus à me contendis. Magna me afficis iniuria, cum rogando officium meum postulas.

Yo no podria auer hecho mas de lo que he hecho.

¶ Ego plusquam feci, facere non possum. Ego plus quam egi, agere non valerem. Ego, amplius, quam sum consecutus, conari non possem. Ego, maiori studio, quam egi, rem curare non potuissem. Ego maiores vires, quam ostendi, prestare non valerem.

¶ *Officia vtilitatis & diligentie*

Yo te auria presto librado de aq̃stos enojos

¶ Neq̃, punctum quidem temporis in molestijs fuisses. Te quam primum incommodis liberassem. Te illico incolumem reddidisssem.

En esto yo hare mas que digo.

¶ In hoc roto genere plura faciã, quã dico. In hac causa magis elaborabo, quã ostendã. In rebus maiora sum acturus, quã

demonstrem. Hoc enim in negotio sum plura prestiturus,
quam pollicear.

Quiendo yo algun bien tu auras tu parte.

¶ Cum sit modo aliquo mihi commoditas, faciam te parti
cipem. Dum modo honestus mihi sit status, te mihi ad
iungam. Dum sit mihi fortuna mediocris, meis te rationi
bus assistam.

Yo no podria auer auido mayor prouecho

que aqueste que me ha venido.

¶ Nactus sum tempus ita idoneum, quod in re ipsa nihil
charius mihi adiungam. Nulla erit rationibus nostris com
moditas opportunior. Alijs enim rationibus res melius agi
non poterat.

Ten aquesta opinion de mi.

¶ De me sic velim existimes. De me sic velim iudices. De
me hoc arbitrari potes. De me hoc tibi polliceri licet.

¶ *Officia utilitatis.*

Lo tanto yo te fauorefcere.

¶ Tibi tamen sum patronus. Tibi tamen sum auctor. Tibi
tamen non sum defuturus. Tibi tamen sum facillimus. Tibi
sum obsequentissimus.

**Si fuere menester yo me pome a todo pe
ligro.**

Neq;

¶ Neq̄, si occasio tulerit, vllum laborem defugiam. Neq̄, si
neceſſe fuerit, vllum periculum euitabo. Neq̄, si caſus incide
rit, vllam incommoditatem pertimeſcam.

En eſte comedio yo trabajare por ti

¶ Interim magnam curam pro te ſuſtinebo. Interea aſſiduâ
diligentiam pro te acturus ſum. Sedulam interea pro rebus
tuis ſum tibi vigilantiam præſtiturus.

Como quiera que vaya la coſa.

¶ Quoquo modo res ſe habeat. Quoquo pacto negotium
geratur. Quaqua ratione fortuna ſuccedat. Quoquo ſors
tadat.

¶ *Officia vtilitatis & diligentie.*

Si la coſa bien ſe hiziere.

¶ Si fortuna optatis meis respondeit. Si fortuna votis meis
ſucceſſerit. Si cogitationibus meis fortuna benigne correſ-
pondere voluerit. Si res caderet, vt vellem. Si res ex ſenten-
tia gereretur. Si mihi optata contingerent. Si deus nos be-
nigne reſpexerit. Si, quod opto, mihi ſcèliciter contingeret.
Si deus res veſtras formabit. Si deus negocia veſtra ſecunda
reddiderit. Si deus deſiderio noſtro annuere voluerit. Si
deus ſecundè intueri nos voluerit.

Si la coſa no me errare.

¶ Niſi res male mihi ſucceſſerit. Niſi opinio mea frustrata
fuerit. Niſi ſpes mea decipiatur. Niſi fortuna me feſellerit.

k 5 Niſi

Nisi fortuna proprium consilium de manibus detorsit. Ni
si casus aliquis optata interpellauerit.

Mo podria dezir quanto me sera cosa alegre

si tu quitares a Caton de malenconia y de enojos.

¶ Non enim perscribere possem, quam mihi erit gratum, si
Catonem quietum reddideris. Non possum verbis explica-
re, quam erit mihi iucundum, si Catonem ocisum praestite-
ris. Nullo satis possem dicendi genere declarare, quam mi-
hi erit acceptum, si Catonem molestijs liberaueris.

Perdona me si yo defendo a Gasparino.

¶ Ignosce mihi Gualparinum excusanti. Sufferas me Gual-
parinum defendentem. Patiaris me Gualparinum conser-
uantem.

Que causa puede ser que no deua desear y

querer la amistad de los hombres virtuosos.

¶ Quid enim est causæ, cur non bonorum familiaritatem
desiderem. Quid obstare videtur, cur non iustorum mihi
consortium adoptem. Quid enim est rei, cur non mihi sit in
optatis officiosos mihi debere congelare.

¶ Officia desiderij.

Ser agradescido.

¶ Beneficiorum memor esse. Mutuis beneficijs respondere.
Parcm officiorum vicissitudinem reddere. Eandem volun-
tatem praestare. Aequalem gratiam referre.

Hizo beneficiõs.

¶ Beneficia contulit. Officia reddidit. Merita præstitit. Benemerita retribuit. Pro merita retulit. Demerita persoluit.

A vezes, o de vno a otro.

¶ Mutuo, vicissim, inuicem, alternis vicibus, alternatim. Mutua vice, eadem vice. Ididem, pariter. æqualiter, vltro citroq.

El pago, o la remuneración.

¶ Remuneratio, retributio, vicissitudo, mutua retributio, eadem gratia, par voluntas, par studium, consimilis gratia. similis retributio.

Ingrato, o desconocido.

¶ Ingratus, beneficiorum immemor: sordidus, beneficium perdere. Officium amittere, meritum effundere. Benemeritum profundere. Homini ingrato beneficium conferre. Homini sordido benefacere, hominem ingratum beneficijs exornare.

¶ Vicia ingritudinis.

Pompilio ha hurtado.

¶ Pompilius furatus est. Pompilius accepit, vnde non est licitum. Pompilius res alienas vsurpauit.

Asinio es muerto,

Asinius

¶ Asinius mortuus est. Occisus est. Excessit à vita. Ex hoc seculo migravit. Animam reddidit. Animam efflauit. Animam effudit. Animam egit. Vita priuatus est. Ex hac vita decessit. Mortem obiit. Diem suum obiit. Obiit. Perijt. Interijt. Occubuit. Iacet.

Pienzas te que yo ay a olvidado los beneficios que tu me has hecho.

¶ Oblitum me putas charitatem humanitatis tuæ? Immemorem me existimas tui erga me officij, laboris, diligentiae vigiliarum, pecuniarum? Ingratum me arbitraris liberalitati beneficiorum erga me tuorum?

Si yo biuiere yo te sere buen amigo.

¶ Quod si vita mihi contigerit, me tibi amicissimum demonstrabo. quod si vixero, me tibi quam facillimum demonstrabo. Quod si vixero, me tibi quam facillimum declarabo. Quod si vita mihi superestes fuerit, me tibi beneficiorum memorem praestabo. Quod si vitam producere potero, virum me tibi commodissimum patefaciam.

Si yo no te satisfiziere no me tendre por hombre.

¶ Nisi ob tuam erga me beneuolentiam tibi cumulatisime satisfecero, hominem me esse non arbitrabor. Nisi pro immortalibus tuis in me benemeritis parè tibi gratiam retribuerim, virum non me bonum existimabo. Nisi tua erga me officia paribus meritis comprobauero, ipse me hominem non iudicabo.

Offi

No puedo contētar a mí mesmo porque no

te puedo satisfazer con obras.

¶ Ego non possum mihi ipsi satisfacere, cum ea, quæ tibi desiderem, re ipsa consequi non possim. Cum nullam partem tuorum in me meritorum in referenda gratia consequi valeam: non possum mihi animo acquiescere. Non enim vlllo modo mihi satisfacio, cum non reperio, quibus rebus tibi gratias referam. Nunquam enim mihi acquiescā, nisi prius quæ à me velis ex sententia perficiam. Vitam mihi summa cum acerbitate ducendam esse video, cum tibi non possem arbitrato meo satisfacere.

Yo te precio tanto que sere contento de to

da cosa que tu hagas.

¶ Ego tanti te facio, quod, quidquid egeris, sum probaturus. Tantum enim tibi attribuo, quod, quicquid decreueris approbabo. Pro summo meo in te amore omnia, quæ tibi placere videbuntur, rectissima & vera esse existimabo. Nihil enim cōmittere posses, quod mihi posset displicere.

Tu me has hecho mayor honra que yo es

peraua ni demandaua.

¶ Plus enim mihi à te prouisum est, quam postulaueram. Magis enim mihi opitulatus es, quam speraueram. Maiora quidem in me lenemerita contulisti, quam à te contenderam.

Yo no consentiría que Gasparino mucho mi amigo fuesse maltractado.

¶ Nolo enim Gasparinum optimè demeritum derelinqui. Non enim paterer, Gasparinum meæ virtutis amplificatorem impune ab iniquis oppugnari. Nò enim possem sufferre, vt iniqui Gasparinum mei admodum amatorem impune lacefferent. Non enim mei esset officij, quod sufferre deberem, quod perfidi Gasparino mei amantissimo detraherent.

Yo moriría si no dixesse aquello que siento.

¶ Moriar, nisi, quid sentiam, exprimam. Non possum abduci, quin me effundam. Moriar nisi effluam. Excruor nisi torum me patefaciam.

¶ Officia gratitudinis.

Plaziendo a Dios.

¶ Deo id volente. Deo nobis fauente. Deo id nobis annuente. Superis approbantibus. Fortuna suffragante. Deo comite. Deo duce.

La qual cosa Dios no quiera.

¶ Quod Deus o meu auertat. Quod infortuium Deus effuget. Quem casum Deus non permittat. Quod incòmodum Deus auferat. Quod superi prohibeant. Quod vtinam nunquam eueniat.

Yo ruego a Dios que la cosa vaya bien.

¶ Deum quaeso, vt consilia sint tibi salutaria. Superos exoro, vt, quod acturus sum, tibi non obsit. Deum obsecro, vt, quod constituas tibi, bene succedat.

¶ *Officia desiderij.*

Yo no dire mas.

¶ Plura scribere non debeo. Plura dicenda non sunt. Plura me scribere non est necesse.

¶ *Virtus prudentie.*

Esto no conuiene escreuir muchas cosas.

¶ Plura non sunt literis committenda. Non enim mihi placet de hac re plura scribere. Nihil enim attinet plura dicere. Neq; enim superiora repetam. Singula prosequi non est necesse. Pluribus te adhortari non debeo. Plura suspicari non possum. Sed hæc audies ex illis. Non dicam plura. Sed plura dicemus aliàs. Verum hæc prope diem, & multa alia currem. Sed de his ex aliorum literis certior fiet. Impedior verecundia pluribus tecum agere.

Yo te he escripto largamente, porque tu co

nozcas mejor la mi opinion, o mi parecer.

¶ Hoc scripsi ad te pluribus, vt meum consilium melius intelligeres. Hoc pluribus egi, vt quid sentirem dilucidius cernereres. In hoc fui longior, vt, quæ mea esset sententia, clarius perspiceres. Hoc verbosius cõplexus sum, vt institutionem
meam

meam apertius comprehenderes. In hoc fui prolixior, ut de voluntate mea certior fieres.

Yo te he escripto mas largo que pense.

¶ Plura, quam statueram, scripsi. Hæc ad te pluribus verbis scripsi, quam solitus eram. Hæc ad te scripsi verbosius, quam putaram. Sed hæc satis multa & plura quam expectabas. Huc enim ut venire, longior quàm volui defluxit oratio.

Yo te dire breuemente aquellas cosas que son largas.

¶ Illa, quæ maiora sunt, breuius exponam. Illa, quæ ampliorem orationem desiderant, breui comprehendam. Illa, quæ sequuntur, breuius perstringentur.

¶ *Virtus prudentiæ.*

Yo te he escripto esto a causa q̄ tu supiesse.

¶ Hoc ob eam causam ad te potissimum scripsi ut existimares. Hoc ex hac re præcipuè tibi significauit: ut intelligeres. Hanc meam sententiam ex hoc tibi notam esse volui, ut scires. Hæc ex illa cōditione tibi denotaui, ut deliberares. Hæc ob eas rationes tibi aperui, ut præparares.

Tu sabes aquello que yo te digo.

¶ Scis quid dico. Scis quid loquor. Scis quid intelligo. Scis quid cogito. Scis quid volo.

Es peligro hablar, o no son de escreuir todas

das

das cosas.

¶ Difficile est loqui Non omnia sunt literis cōmittenda. Nihil temerè scribendum est.

De otros sabras las cosas que restan.

¶ Sed cætera cognosces ex alijs. Cætera tibi nunciabunt alij. De cæteris per alios certior fies.

Yo no te escriuo estas cosas sin causa.

¶ Non scribo hæc temerè. Non dico sine causa. Noli putare hæc me frustra dicere. Non enim incassum hæc commemoratio. Hæc præterea scripsi quia causa necessitudinis intercedit.

¶ *Virtus prudentie.*

Porque tu lo entiendas mejor yo te dire mas claramente el hecho.

¶ Quod vt plenius exponam, alterius rationes repetam necesse est. Quod vt clarius intelligas, longioribus verbis vtar. Quod vt apertius declarem, longiori vtar oratione. Quod vt eximie explicem, attende quæ sequuntur.

Si la cosa supiesse hablar por si mesma.

¶ Si res ipsa loqui possit. Si negotium possit per seipsum loqui quam secure declararem. Si causa ipsa statum demonstrare possit. Si ratio ipsa vires suas per se ipsum exprimere possit.

Yo he hecho esto viniendo segun el tiempo.

¶ Id egi temporibus obtemperans. Id feci fortunæ credens.
Id admisi necessitati parens. Id constitui factio assentiens. Id
prætermisi opportunitati obsequens.

No es de estar siempre en vna opinion.

¶ Non est semper in eadem opinione permanendum. Non enim semper in eodem animo esse debemus. Non semper vnum consilium sequi debemus.

Es de tentar la fortuna.

¶ Subeunda est fortuna. Tentandum est. Experiendum est.

Como el tiempo lo pidiere.

¶ Vt tempus nos admonebit. Vt dies nos cogere videbitur.
Vt utilitas nobis persuadebit. Vt res incumbere contigerit.
Vt rationes negotiorum nobis consulere videbuntur.

¶ *Virtus prudentie & sapientie.*

Todas las cosas has mucho de mirar y pensar.

¶ Omnia tibi proponere debes. Omnia sunt tibi excogitanda. Omnia sunt tibi animo & cogitatione pertractanda. Omnia sunt tibi prouidenda. Omnia sunt tecum deliberanda. Omnia tecum cõmentari debes.

Þienso que no aÿ mal tan grande que no puede acontescer.

¶ Neq; vllum malum esse posset, quod ego non putem impendere posse. Nec vlla tā magna iactura est, quā ego non existimem

existimem accidero posse. Neq; vlla tam magna calamitas est, quam ego non mihi persuadeam posse contingere. Neque vllum incommodorum genus est, quod ego euenire posse non coniectem.

Esto pertenesce a mi.

¶ Puto hoc mea interesse. Non est hoc alienum à dignitate mea. Hoc existimo rationibus meis non incóueniens. Hoc enim ad me attingere video.

Yo no se q̄ fuer la traē, o tienē estas palabras.

¶ Quæ vis insit in his verbis, non intelligo. Quam facultatem apporet hic sermo, non satis mihi constat. Quam opportunitatem habeant hæc verba, nõ aspicio. Quam substantiam pertingit hæc oratio, non mihi notum est.

Esto no pertenesce mucho a nro negocio.

¶ Puto hoc non valde ad rem pertinere. Existimo hoc causam nostram parum attingere. Nõ video hoc ad rem facultatem habere. Arbitror hoc ab instituto nostro alienum esse. Credo hoc rationibus nostris parum debere prodesse.

Yo amo mas la virtud que los bienes de la fortuna.

¶ Me quidem non ex fortuna sed ex virtute pendere vidi-
st i. Non enim diuitias, sed virtutes sum secutus. Non equidem homine scopijs opulentos, sed virtutibus celeberrimos excolui.

A questo me pa resce ser nada.

¶ Hoc totum nihil esse possum intelligere. Hoc nihil significare facile perspicio. Hoc nullā facultatē habere facile dijudico. Hoc friuolum atq; ieiunum esse liquidissimè constat.

Estas cosas son menos q̄ se dizē, o piensan.

¶ Sed hæc minora sunt quam dicantur. Verum hæc minorem vim habent, quam existimentur. Sed hæc minus timenda sunt, quam homines arbitrātur. Sed hæc deteriora sunt quam videntur.

¶ *Virtus prudentiæ & sapientiæ.*

Guarda q̄ tu no temas mas q̄ es menester.

¶ Illud cogita, ne rem magis periculosam existimes: quam sit necesse. Illud vide, ne sine periculo temerè iudicaueris. Illud prouideas, ne timendo magis temerè cogaris.

Tu eres mas sabio que conosci lo mejor y mas prouechofo.

¶ Sed ea præditus es prudentia, ex qua tu meliora parare pelsis. Sed ea tu insignitus es sapientia, quæ maiora mouere possit. Sed eo instructus es consilio, quo melius hæc prouidere posses. Verū tu pro singulari industria tua hoc cōmodius trāsire poteris. Sed tu hoc facilius multo pro tua singulari eloquētia iudicabis. Sed hoc tu melius ex re & ex tēpore constitues. Reliqua sunt in te ipso & optima quidem.

A ti no fallestse consejo.

¶ Sed tibi consilium non deest. Tibi enim consilium deesse non potest. Sed tibi consilium non deficiet.

¶ *Virtus prudentie & sapientie.*

Tullio dize ante las cosas que vengan.

¶ Quæ omnia acciderunt, Tullius dixit futura. Qui autem casus euenerunt, Cicero multo ante prædixit. Quæ autem sunt consecuta, Cicero est antea prænosticatus.

Yo no hare nada sin consideracion, o sin acuerdo.

¶ Nihil faciam insolenter. Nihil agam sine causa. Nihil tentabo inconsulto. Nihil moueam imprudenter. Nihil vtar temerarie.

Yo he hecho, o dicho esto allende de mi costumbre.

¶ Atq; hæc præter meam consuetudinem dixi. Atq; hæc rãta præter meos pristinos mores effudi. Atq; hæc præter meam solitam viuendi institutionem feci. Quæ omnia præter naturam meam aspersi.

Yo hago de otra manera que auia dicho.

¶ Sed aliter quam dixi facio. Sed aliter quam constitueram officio. Sed aliter quam videbar ostendere prosequor. Sed aliter quam pollicitus fueram ago. Sed aliter quam dixerã ostendo. Sed aliter quam speraueram ordino.

¶ *Officia sapientie.*

Si tu tienes otra opinion haz que yo lo sepa, o si tienes otra intencion.

¶ Quod si alia tes te mouet, fac vt sciam. Quod si aliud tibi propositum est, fac me certiozem. Quod si alia duceris voluntate, fac intelligam. Quod si animum alio conuerteris, fac vt mihi significes. Quod si sententiam mutaueris, fac me admonitum reddas. Quod si opinio pristina tibi non placebit, fac vt sentiam.

Si tu no has otra malenconia, o no no has enojo.

¶ Si nihil te perturbat. Si nihil impedit. Si vacuus es molestijs. Si ociosus est animo, Si tranquilla es voluntate. Si nulla afficeris molestia. Si es occupationibus subleuatus.

Yo mude despues mi opinion.

Mea postea mutata est ratio. Deinde consilium meum mutauit. Postea meæ rationes immutata sunt. Aliam postea rem agere cepi.

Agora ay otra condicion diuersa, o es otro tiempo.

Nunc alia est ratio. Nunc alius est status rerum. Nunc est temporum cursus. Nunc alia est viuendi conditio. Nunc alia est hominum opinio.

¶ Officia admonitionis & sapientie.

Es vn remedio.

Est vna

Est vna cautio. Est vna prouisio. Est vnum remedium.

Yo no dudo que tu no hagas mas sabiamente
te que yo te auiso.

Non dubito, quin tu prouideas plusquam ego te admoneam.
Neq; vercor, quin tu sapientius agas quam ego tibi aperiam.
Nec diffido, quin tu melius rem pertractes quam ego tibi decarem.
Neq; hæsito, quin tu cautius causam producas quam ego te erudiam.

Si te place.

Si libet. Si placet. Si videtur. Si fert animus. Si commodum est.
Si volūtas est. Si patitur animus. Si facultas patitur. Si volūtati est.
Si certū ducis. Si fieri possit. Si idoneū tibi videtur.

Yo no fingi cosa ninguna.

Nihil simulavi. Nihil fecte dixi. Nihil simulate dixi. Nihil tecum excogitavi.

Yo no hare cosa malicioamente.

Non agam astute. Non simulabo quicquam. Nihil fecte dicam.
Nihil simulate faciam.

Bien sabes.

Non enim te fugit. Neq; te præterit. Neq; te latet. nec te arbitror ignorare.
Tenes enim memoria. De quo memoriam accepisti, nec enim ignoras. Illud te fugere non arbitror.

Segun me paresce.

¶ Vt mihi videor. Vt mihi videris. Vt mihi videtur. Quem admodum coniecto. Vt coniecturam accipio. Vt arbitrari possum. Vt possum existimare. Vt opinio mea est.

Bigamos lo grosseramente, o en baxo estilo

¶ Disseramus populariter. Disputemus familiariter. Agamus pingi Minerua.

En esto no ay duda.

¶ Nec enim est obscurum. Hoc nemini dubium est. Nec tamen dubito. Nec vllam habet hæitationem. Nec in magnam dubitationem cadit.

Yo querria que tu dexasses estar las guerras y las enemistades.

¶ Sed velim declines arma sequi. Sed velim bella agere deseras. Sed velim inimicitias omittas. Sed velim vt multos effugas. Sed velim discordes euites. Sed velim ab insidijs abhorreas.

¶ *Officia prudentie.*

Yo querria que tu estuieses en paz.

¶ Sed velim pacem colas. Velim ocium tibi adoptes. Velim paci consulas. Sed velim ocio te exponas. Sed velim quietem adames.

Toma exemplo de los hombres virtuosos

¶ Propone tibi, quod clari homines facere solent. Cigita quam recte rationes sapientes obseruarunt. Exemplum fac tibi

tibi sententias in te officiosorum virorum.

Juntamente has de pensar esto.

¶ Simul et illud cogitare debes. Simul & hoc animaduertendum est. Simul et ista sunt desideranda.

Lo quales cosa que a entrambõs cumple.

¶ Quod mea tuaq; patitur ætas. Quod ab utroq; commune fieri posset. Quod neutri nostrum obesse videtur.

¶ *Officia admonitionis.*

Las cosas acontecidas mas son de sospecha que de hechos.

¶ Quæ acciderunt, fuerunt non tam re quam suspitione. Quæ nuper euenerunt, non tam vera quam videnda fuerunt. Quæ facta esse dicuntur, nõ tã gesta quã facta esse videtur.

Son muchas cosas semejantes a estas.

¶ Sunt enim mirabilia generis eiusdem. Sunt enim per multa huiusmodi consilia. Sunt enim infinitæ huius conditionis res.

Que diras si todas las otras cosas te escriuo.

¶ Quid si cætera dicam? quid si reliqua scribam? quid si omnia aperiam? quid si omnia plane faciam. quid si nihil taceam.

Que sera si.

¶ Quid quæris si. Quid tamen cum. Quid iam si. Quid ergo

est. Quid quæris. Quid expectas, quid tum postea sequetur.

Yo he dicho todas estas cosas por que tu me entiendas.

¶ Quæ omnia collegi, vt intelligeres. Quæ omnia coadunaui, vt scires. Quæ omnia tibi significauit, vt cognosceres. Quæ omnia tibi scripsi, vt certior fieres. Quæ omnia te admonui vt cogitares.

Toda estas otras cosas son generales, o comunes.

¶ Cætera sunt signa communia. Reliqua sunt signa vniuersalia. Aliæ sunt omnes coniecturæ generales.

Yo me pienso que tu ayas oydo esto.

¶ Puto enim hæc te audiuisse. Existimo hoc te intellexisse. Arbitror hoc tibi notum esse.

Yo veo que por estas razones no hazes cosa alguna.

¶ Intelligo te istis rationibus nihil proficere. Non vides rebus istis te nihil prodesse posse? Non animaduertis istis molestijs assequi posse?

Si los mis ruegos no valen yo te pido esto de gracia.

¶ Quod si non possum aliquid proficere suadendo, gratia & precibus à te contendo. Quod si monitionibus meis obtre-

perare nolueris, precibus salté consequar, quod si non amantissimis persuasionibus nec literis, summis tamen supplicationibus fac mouearis.

Yo he hecho por mi mismo y poudre todas mis fuerças.

¶ Agam pro me ipso & moliar. Faciam per me ipsum, & vires meas experiar. Negotium egomet suscipiã, & conabor quod possum. Aggredior ego ipse rem istam, vt quid consequi possim. Causam ipsam egomet subijcio, vt, quid fors tulerit, praestem.

Tu bien sabes las costumbres de los hōbres.

¶ Sed nosti mores hominum. Sed nosti hominum consuetudinem. Sed nctsti hominum voluntatem.

No te cures dlas cosas variables, o mudables

¶ Neq; colas res mundanas: inanes, atq; volatiles, neq; minus cures incerta, humilia, breuia, fugacia, instabilia. Neq; nimium desideres ea, quæ sunt hominibus incommoda, nocua, ignominiosa.

Yo no se porq̄ occasiō tu no te das al estudio.

¶ Cur studio non inuigiles, nescio. Cur studia non excolas, non intelligo. Cur te virtutibus non exponas, causam non video. Cur hoc non velis assequi, non existimo.

Esto pertenesce a tu virtud.

¶ *Officium admonitionis.*

¶ Hoc interest ingenij tui. Hoc est virtutis tuæ. Sed d̄ hoc tu

vide

videris. Hoc tu pro ingenio tuo considera. Tuæ partes sunt.

Tu no has menester ser incitado ni rogado

¶ Sed adhortatione non puto te indigere. Sed mea tibi admonitione nequaquam opus esse existimo. Sed, vt arbitror, præceptis meis non egebis.

En este negocio no has de poner alguna excusa.

¶ In hac re nullam tuam accipio excusationem. Sed in hoc negotio nulla tua apud me excusatio vllâ est fidē habitura.

Yo no dudo aquello.

¶ neq; enim vereor. Neq; certe dubito quin. Neq; enim existimo quod si.

Yo no curo de aquello.

¶ Nec illud quidem curo. Nec illud certe molior.

A questo ha de ser.

¶ Sed hæc sperare licet. Hoc enim optandum est. Hoc enim expectare decet.

¶ *Officia admonitionis.*

Yo vco y se biẽ quãto tu me puedes ayudar

¶ Quantum me possis adiuuare, facile intelligo. quanto mihi præsidio esse possis clarissime perspicio. quantum enim rationibus meis prodesse valeas, clarissime mihi cõstat. quãtum rebus meis consulere possis, est mihi liquidissimum.

Yo no dudo que quieras por mi amor.

Neq;

¶ Neq; enim dubito, quin mea causa velis. Neq; enim vereor, quantopere prodesse mihi desideres. Neq; enim vlla moueor hæitatione, quantopere mihi fauere cupias.

A quien me deuo yo encomendar si no a aquel que me ha siempre defendido?

¶ Ego quem potius debeo inuocare, quam eum, qui causas meas vincere solet. Ego cui me potius cõmendem, quam ei à quo salutem accipere cõsueui. Ego cuius auxilium potius requiram, quam eius, cuius ope & præsidio meus status incolumis seruatur.

Yo no dudo que siendo tu benigno a todo

hombre, q̄ a mi que soy tu amigo me has de fauoreſcer.

¶ Nec dubito, quoniam cum omnibus benignè feceris, mihi etiam tibi amicitia non fauere velis. Nõ enim vereor, cum in omnes liberaliſſimus ſis, mihi etiam tui amantiſſimo te mihi accõmodare velis. Neq; etiam hæſito, quin cum inimicis tuis officioſum te præſtiteris: mihi etiam gratiſſimus futurus ſis.

¶ *Virtus fidei & ſpei.*

Yo no he menester para alcanſar y acabar

este negocio ſi no la tu autoridad y la tu voz.

¶ Mihi autem in hac cauſa nihil aliud opus eſt, niſi vt autoritatem tuam interponas. Mihi autem hoc in tẽpore nil deſicit, niſi vt ſententiam adiungas. Mihi autem, vt quæ velim conſequar, aliud nihil deſidero, niſi vt te facillimũ præſtes.

Esto

Esto se hará si Arripino pusiere su voz.

¶ Id erit firmum, si Arripini voluntas intercesserit. Id stabilitū fore arbitramur, si Arripinius nobis officiū suū præstiterit. Id erit optime perfectū, si Arripini suffragiū interuenierit

Que es menester que Yo te encomiende mi

causa pues tu la tienes por tuya mesma?

¶ Sed quid meam causam tantopere tibi cōmendem, quam tu cōmendationem tecum esse existimes? Sed quid ego de ea re tam vehementer à te contendā, quam ad te ipsum pertinere arbitraris? Sed quid ego de his negocijs tantopere te obtundam, quæ per se ipsa tibi cōmendatissima sunt?

¶ *Virtus fidei & spei.*

Yo espero que la cosa sera mejor.

¶ Spem tamen habeo tempora aliquando futura meliora. Spero tamen aliquando fortunam mihi mitiorem euenire. Nullam enim spem inuenio, vt foeliciorem mihi status conditionem aliquando consecuturus sim.

Yo no digo por opiniõ, mas por cierta razõ.

¶ Non equidem aliorum auditu sed certis rationibus hoc tibi scribam. Hoc enim non inanium sed vera rerum experientia tibi narro.

La cosa no es hecha dudosamente.

¶ Neq; enim obscuris personis res agitur. Neq; etiam prauis in

uis in causis negotium geritur. Neq; enim dubijs conditio-
nibus factum conflat.

Yo no me curo q̄ ayas esto por bié, o por mal

¶ Quam in partem hoc accipias, non laboro. Quo animo hæc recipias, non nimis curo. Qua ratione hæc interprete-
ris paruifacio.

¶ *Virtus fidei et sp̄ci.*

**Si yo lo ouiesse agora esto de hazer yo lo ha-
ria como esto.**

¶ Si hoc mihi negotium integrum esset, hoc idem ego sen-
tirem. Si hæc quidem rationes mihi arbitrio concederen-
tur, non alia voluntate constarem, quam nunc esse cognos-
cis. Si omnes homines aliud mihi persuasissent: ego tamen
hac eadem vsus essem sententia, quam audiuistis. Adhuc in
eadem sententia sum, vt, quæ fecerim, recta mihi videatur.

**Yo me desculparia de buena voluntad de-
lante de ti.**

¶ Libenter tibi me & facilè purgarè. Libenter tecum iracun-
diã euomerè. Libenter te coram, quæ mihi obijcis, refutarè.

**Pensarias por dicha que siendo yo injuria-
do no me deuiessè enojar.**

¶ Putares fortasse, vt indignis ego iniurijs læcessitus non
succenserem. An existimares, quod acerbissimis ego incom-
modis affectus non mouerer. An fortassis crederes, quod
ego tam insigni iniuria percussus obdormirè. An forsan ani-
maduer-

mauerteres, quod ego tā intolerabili iactura cōfectus nō excusari deberē. An hoc tibi iudicas, quod ego tam calamitosiſ offenſionibus cōpulfus iracundia non excādeſcerem.

¶ *Virtus fortitudinis & conſtantie.*

Aqueſto no es d hazer en ninguna manera.

¶ Hoc enim quidem nullo pacto ferendum eſt. Neq; enim hoc vilia ratione tolerandum eſt. Neq; hoc vlllo pacto ſuſtinendum.

Quien auria eſto en paciēcia ſi no yo?

¶ Quis enim hoc ferre poſſet præter me? Quis toleraret, niſi ego? Quis enim pateretur niſi ego. Quis enim hoc æquo animo ferre poſſet, niſi ego?

¶ *Virtus paciētie & conſtantie.*

Tu deues ſuffrir toda coſa.

¶ Omnia quidem ſunt paciēter toleranda. Omnia enim ſunt paciēter perferanda. Omnia ſunt ſapienti prudenter temperanda. Omnia ſunt equidē facili animo accipiēda.

Por ventura ſera neceſſario dezir te alguna coſa que no querrias.

¶ At tibi fortaffe aliquid dicendum eſt, quod noles. At tibi fortaffe aliquid dicendum ſit, quod non ſentias. At tibi forſitan aliquid laudandum erit, quod non probes. At tibi forſiſ aliquid moliendum fuerit, quod non valeas. At tibi fortaffe aliquid ſuſtinendum, quod non queas.

Esto

Esto a todos toca y no a ti solo.

¶ Hoc tibi cōmune est cum multis. Hoc enim est omnibus vniuersale. Hoc enim attigit omnes. Hoc enim est insitum omnibus.

Tu no debes recusar la comun fortuna.

¶ Neq; enim debes, quod cōmunis fortuna dederit, recusare. Neq; enim fortunæ cōmunis rationibus obistere debes. Neq; enim tu scires, quod fors ferat, recusare.

¶ *Virtus patientiæ &c. instantiæ.*

Mas has ganado que perdido.

¶ Plus tibi virtus dedit, quam fortuna abstulit. Plura tibi comparasti, quam amiseris. Amplius quidē nactus es, quam perdidideris.

Que diras tu si esto es mejor.

¶ Quid si hoc melius? Quid si hoc cōmodius? Quid si hoc conducibilius? Quid si hoc conuenientius?

Si tu no piensas que a questo te conuiene.

¶ Si non alienum à tua virtute putabis. Si non indignū tua autoritate existimabis. Si tuis rationibus non incōueniens esse dicas. Si hoc tibi non incōmodum arbitraberis.

Un remedio es para apartar se de la malenconia, esto es las virtudes y el estudio de las letras.

M Sed est

¶ Sed est vnum profugium quietis, videlicet virtutes & literarum studium. Sed est vnus portus ad salutem, scilicet bonarum artium disciplina. Sed est vna spes consolationis, literarum studia. Sed est vnum remediū tranquillitatis, scientiarum celebritas.

Las quales cosas yo declararia si mejor q̄
que tu las supiesse.

¶ Quæ omnia prosequerem, si melius quam tu viderem. Quæ omnia comemorarem, nisi tu clarius quā ego intelligeres. Quæ omnia explicarem, si ego apertius quā tu cognoscerem.

¶ *Virtus prudentie & modestie.*

Mas yo temo que tu me reprehendas de
muchas palabras.

¶ Sed vereor, ne iam mihi superesse verba putes. Sed dubito, ne dicendi rationem longam nimis accuses. Sed vereor, ne multa à me dicta superuacua esse dicas.

Ninguno me es mejor ni mas liberal q̄ Catõ.

¶ Nemo est mihi Catone melior. Nemo es mihi Catone amicitior. Nemo est mihi Catone liberalior.

Yo dire demandando te perdon, o con re-
uerencia.

¶ Pace tua loquor. Pace tua dixerim. Pace omnium affirmabo.

Yo no veo que yo aya gran pujanza, o que
algo pueda hazer.

Ego,

¶ Ego, quid possum, nescio. Ego, quæ mea sit facultas, non intelligo. Ego, quid valeam, non cognosco. Ego quid à me possum, non satis mihi constat. Ego, quibus virtutibus uti possum, non conspicio.

¶ *Virtus prudentie et constantie.*

Yo no dire de mi lo que no se, o jamas me
alabare de lo que no se.

¶ Nunquã enim diffitebor, me ad tantã diligentia non peruenisse. Nunquã inficiabor, tantã me scientia non dedicisse. Nunquã id mihi attribuã: quod non fuerim consecutus. Fateor enim ad tantũ me sapientia gradum non accessisse.

¶ *Virtus modestie.*

Yo sabia bien lo que hazia.

¶ Neq; enim, cũ faciebã, eram amēs. Neq; enim, cũ hoc curabã, stultus erã. Neq; profecto, cum hoc agerem, erã desipiens. Neq; enim, cum hoc tractabam, ignorabã quid agerem. Neq; enim, cum hoc tentabam, insanire videbar.

Adi opinion no deve ser reprehendida.

¶ Neq; enim est consilium meum accusandum. Nihil egi, quod iure possit reprehendi. Nihil enim vitij habet nostri consilij deliberatio.

¶ *Excusatio.*

Que mal ay en aquellas palabras, si no reprehension del mal hecho y del error.

¶ Quid in illis verbis, nisi criminis refutatio? Quid in ea potest ratione reperiri, nisi erroris repulsio? Quid in eo sermone erroris fuit, nisi calumniæ refutatio? Quid enim vitij epistola continet, nisi contra improbos liberam defensionem?

Si esto te desplaze yo no lo hare mas.

¶ Si hoc tibi displicet, non vtar posthac. Si hoc tibi non placet, deinceps prætermittā. Si hoc tibi debeā, in posterum mihi sum faciā. Si hoc tibi inuidiosum est, in futurum non attingā.

Yo no te deuria fatigar mayormente en tanta ocupacion como tienes.

¶ Oneris imponere quicquam non debere in summis præsertim occupationibus tuis. Laboris tibi quicquam committere non audeo in acerbissimis præsertim molestijs, quibus opprimeris. Non deberem te virum summa autoritate præditum defatigare, præsertim cum sis vehementissime defatigatus.

Tu podrias en esto hallar escusacion.

¶ Posset enim mihi denegare occupatio tua. Posses hanc meam petitionem recusare. Posses hanc meam voluntatem refutare. Posses hanc pro me provinciam subterfugere. Posset tua dignitas hunc laborem recusare.

¶ Excusatio.

Si la cosa es q̄ buenamente se puede hazer.

¶ Si res facultatem habere videatur. Si negotium videbitur esse

cunt, & in alienis molestè se implicant. Per multi reperiuntur, qui se ipsos non cognoscunt, & alienos arguunt.

Si los hombres no me ouiessem injuriado

yo no mudaria mi proposito y voluntad.

¶ Et nisi homines acerbissimis eorū iniurijs me alienassent: nos profecto non essemus immutati. Nisi homines intolerabilibus iniurijs nos lacerassent, in pristina profecto sententia stetissemus. Nisi fuisset ab aliquibus nunc derelicti, pristinam voluntatem retinuissemus.

Si los hombres fuessem agradecidos y bue

nos no estariamos en trabajo y fatiga.

¶ Si fides ab his coleretur, à quibus obseruari deberet: nullo quidem labore defatigaremur. Si ab his adiuti essemus, à quibus debemus, non molestè laboraremus. Nisi ab his deiectioni fuisset, à quibus minimè opus fuerat, omnino quæ desideramus essemus consecuti. Hæc enim fuissent facillima, si culpa à quibusdam abfuisset. Hæc iam perfecta fuissent, si esset in his beneficiorum memoria, in quibus maximè esse deberet.

¶ *Lamentatio iniquitatis malorum.*

Si nuestros aduersarios no nos impiden,

nos alcançaremos, o conseguiremos nuestra intencion.

¶ Si aduersarij rem non impedirent, causam nostram obtineremus. Nisi inimici nobis fuerint impedimento: rem nostram impetrabimus. Nisi res per aduersarios fuerit impedi

ta, facile quod volumus consequemur. Nisi inuidi rem per-
turbarint, ad id quod optamus faciliter perueniemus.

¶ *Lamentatio iniquitatis malorum.*

**Nos tenemos muchos aduersarios y ene-
migos en nuestros negocios.**

¶ In causa nostra habemus potentes inimicos. In rebus no-
stris habemus perfidos nobis aduersarios. In nostro nego-
cio habemus nobis auaros infestos. In nostra dignitate ha-
bemus complures nobis contrarios.

Tu conoces la malicia de los hombres.

¶ Sed nosti hominum iniquitatem. Sed intelligis quanta
sit hominum perfidia atq; iniquitas. Sed iam didicisti, qua-
tae sint hominum proditiones. Verum prospexisti, quantae
inter homines versantur insidiae.

¶ *Lamentatio iniquitatis.*

**Yo creo que tu sabes el impedimento que
nos auemos auido, o nos es venido.**

¶ Quae nobis impedimento fuerunt, arbitror te suspicari.
Quae nobis impedierunt, existimo te cognoscere. Quae no-
bis nocuerunt, te credo animaduertere. Qui nobis difficul-
tatem attulerunt, scire arbitror. Quam rem nobis perturba-
runt, te fugere non existimo.

Esto me turba, o me fatiga.

¶ Istud me mouet. Istud me turbat. Istud me sollicitat. Istud
me

me incendit. Istud me exagitat. Istud me efframat.

Que es menester que algunos me persigan

o porque me han de maltratar?

¶ Quid enim est, quod me persequantur? Quid est enim, quod mihi detrahant? Quid enim est, quod mihi obesse studeant? Quid enim est, quod me perturbent? Quid enim est, quod me impediāt? Quid enim est, quod me laceſſāt? Quid enim est, quod mihi incōmodent? Quid enim est, quod me moleſtent? Quid enim est, quod iniurijs me afficiant?

Yo no puedo resistir a las fuerças sin fuerça.

¶ Quid enim est, quod contra vim sine vi fieri possit? Quid est enim, quod cōtra potentiā sine potētia agi possit. Quid est enim, quod contra vires sine viribus conari quisquam possit.

¶ *Lamentatio iniquitatis malorum.*

La injuria en hecho es pequeña: mas la indignacion es grande.

¶ Offensio parua est, sed animi indignatio maxima. Amissio rerum exigua est, sed stomachi perturbatio acerrima. Iactura tenuis existit, sed animi excaſcencia summa.

Perdoname q̄ yo me quero con justa razón.

¶ Ignosce iracūdiā meā, quā iusta est Parce meis querelis, quā iustā quidē habētur. Da veniā mihi de perfidorū perfidia cōquerēti. Patiaris me cōtra iniquos iure excādescētē.

**La tu grande humanidad haze que yo ol-
ga sin empacho mi parecer: o lo que siento.**

¶ Adhuc patitur tua summa humanitas me quod sentiam liberè dicere. Adhuc patitur tua maxima sapiètia quod mihi libet in medium adducere. Adhuc patitur tua optima beneuolentia me liberaliter tecum expostulare posse.

**A mí me parece que yo no trate jamas cosa
mas difficil.**

¶ Nunquam enim videor tractasse causam difficiliorem. Nunquam profecto rem molestiorem sustinuisse videor. Nunquam certè negocium intractabilius me egisse cõstat.

¶ *Lamentatio iniquitatis malorum.*

**Tu diras por ventura que me consuelan, o
me aprouechan estas cosas en tantos males?**

¶ Dices fortasse, quid me res ista cõsolatur in tantis malis? Dices, quid mihi ista conducent in tantis incommodis? Dices, quid me ista iuuabunt in tantis tribulationibus? Dices, quid me ista sustentabunt in tantis calamitatibus.

Este es vn dolor sin remedio.

¶ Est omnino vix consolabilis dolor. Est penitus quasi intolerabilis molestia. Est omnino ferme irrecuperabilis iactura.

**Yo no puedo escreuir lo restate con el gran
dolor.**

¶ Non possum reliqua scribere dolore impeditus. Nō possum cetera dicere iracūdia perturbatus. Nō valeo reliqua prosequi molestia confectus.

Que piensas que yo te aya escripto?

¶ Quid enim me tibi scripsisse existimas? Quid meas literas significare putas? Quid est quod meas literas verearis?

Yo no auria jamas pensado esto.

¶ Ego hæc nunquam fuisset suspicatus. Ego hæc nūquam posse accidere existimaui. Hoc ego nunquam euenire cogitassetem. Hoc enim nunquam mihi in mentem venisset.

¶ *Lamentatio ignorantie.*

Tu solo no vees las cosas manifestas y claras a todo hombre.

¶ Quid tu solus aperta nō vides? Quid tu ex omnibus, quæ iam contraria sunt, non cognoscis? Quid tu vnicus, quæ omnibus clarissima sunt, non intelligis?

Apio ha conseguido, o alcanzado dignidad sin virtud.

¶ Quæ Apius consecutus est, honorum vocabula habitura sunt non dignitatis insignia. Multi insignia dignitatis sine virtutibus assecuti sunt. Complures in magistratibus dicti sunt præstantes, quorum nemo habitus est officiosus.

Porque sere yo diligente en aquellas cosas

en las quales son negligentes aquellos, a quien principalmente pertenesce el hecho, o el negocio?

¶ Quid ego in ea causa inuigilem, in qua is, cuius præcipua res agitur, obdormiat? Quid enim in his rebus me ostenté, in quibus hi ad quos potissimū pertinent, negligentes existunt? Quid enim in his rationibus me excrucie, in quibus illi, quorū præcipua cōmoditas tractatur, inertissimi reperiuntur.

Vos dormis en los peligros.

¶ Vos dormitis in periculis. Vos nō videmini, quæ eminent, intelligere. Vos in periculis ocio marcescitis.

¶ *Reprehenso diligentia.*

Esta razon mas cōviene a aquellos que son o han sido negligentes.

¶ Sed hæc oratio esset magis aperta ad eos, qui nihil scribunt. Sed hoc dicendi genus magis cōueniens habetur his, qui longiori inertia se exposuerunt. Sed hæc disputatio magis illis conueniret, qui ocio marcescunt.

Tu eres tan perezoso que no te curas de escreuir me cosa alguna.

¶ Iam valde lentus factus es, quod nihil mihi curas scribere iam factus es plurimum delicatus, qui nihil agis. Spaciosus iam nimis effectus es, qui nihil curas.

Tu no curas nada: o a todos tienes en poco.

Nihil

¶ Nihil curas. Omnia flocifacis. De nihilo curas. Omnia negligis. Omnia paruifacis. Deos hominesq; despicias.

¶ Para que dire mas?

¶ Quid multa? Quid plura? Quid reliqua? Quid cætera? Quid alia omnino?

Tu conosces la tardanza y negligencia de Antonio.

¶ Sed nosti Callidij tarditatem. Sed te non fugit, quam sit Callidius pace efficax. Sed non es ignarus, quam Callidius sit frigidus. Sed nosti, quam Callidius sit ineptus.

¶ *Reprehensio negligentie.*

Yo no me mudare de mi proposito si a ti viere constante y firme.

¶ Neq; etiam ego nunc voluntatem immuto, si in eadem te constitutione inspexero. Neq; etiam aliam sumo deliberationem, si in eodem te proposito constitutum esse cognouero. Neq; aliam consiliorum rationem immutabo, si te firmum esse perspexero.

¶ **Proæmium pro synonymis conclusionum, quæ sequuntur.**

Conclusio.

Si vel epistolas vel orationes mi eloquentissime Iohannes, aut literis mandamus aut uiuis uerbis agimus, cum eas exordio: narratione: confirmatione ac consutatione confecimus: consequens ac necessarium

cessarium sequi videtur, ut nostræ propositioni conclusionem apponamus, ut cum res, quæ à nobis, actæ fuerunt, rhetoricæ orationis partibus confectæ consent: nihil, quod ad persuadendū pertineat prætermisum esse videatur. Quam rem cum ita cōstare viderem, nolui in hoc modico deficere: quin etiam has modicas conclusionis inuentiones cæteris superioribus orationis partibus adiungerem. Cum igitur aliquid concludere volueris, si accuratissimè consideraueris: aut in ipsis facillimè tibi comparare poteris.

¶ Ama me pues confces que Yo te amo.

¶ Tu igitur me amabis, si hoc idem me in te facere existimes. Tu igitur mihi inferries, si mutuam me tibi vicem præstiturum arbitraris. Tu igitur me cōplecteris, si in eandem beneuolentiæ vicissitudinem me tibi correspondere putes.

¶ Yo querria si es p ossible que tu me amasses como fueles.

¶ Si poteris, velim, me ames, ut soles. Si adduci poteris, cupio ut mutuo me diligas. Si fieri possit, velim tuum pristinū erga me amorem conferues. Si effici poterit, cupio ut solita nostræ beneuolentiæ coniunctio integra conferuetur.

¶ Ten conmigo aql amor q̄ Yo contigo tengo.

¶ Fac igitur mutuo me diligas. Eadem igitur fac me beneuolentiā cōplectaris. Parè igitur fac mihi voluntatē præstes.

¶ Seamos de aquel animo y voluntad que nofo tros auemos siempre est ado

¶ Igitur inter nos simus animo, quo semper fuimus. Simus igitur ea mente, qua semper constituimus. Persistamus igitur voluntate, qua merito esse debemus.

Si alguna desdicha me impediré.

¶ Nisi hanc mihi facultatē aliquis casus eripuerit. Nisi hanc occasionem aliquod infortunium perturbauerit. Nisi hanc opportunitatem aliqua iniqua fors immutauerit.

Quando yo tuuiere mayor pujança yo te

satisfare mas largamente los cargos que tengo de ti.

¶ Meum in te animum multo officiosorem atq; meliorem cognosces, cum mihi oblata fuerit cōmodior tibi satisfaciēdi facultas. Quos beneficiorum fructus tibi debeo, cum opportunior dabitur potestas: vberiores; præstantiores: cumulationesque recipies: Ego enim semper omnibus in rebus, quas ad te pertinere arbitror, cum expositam facultatem consequar, mirificum tibi me comitem demonstrabo.

Es mucho de mirar, o de trabajar.

¶ Quanta est opera. Est enim animaduertendum. Est igitur diligenter procurandum. Est igitur vigilanter euitandum. Est enim dies ac noctes elaborandum. Est enim vehementer insudandum. Properandum est. Celeritate opus est. Maturitatem res desiderat.

Yo te lo auria mostrado por experiencia si la fortuna no lo ouiesse vedado.

¶ Quod ego, clarissimè demonstrassē, nisi inopinatus casus hoc mihi eripuisset. Quod ego re ipsa probassē, nisi fortuna proprium consilium de manibus extorsisset. Quod

ego optime perfecissem, ni fors aduersa officium meum in
te turbasset.

¶ *Lamentatio aduersæ fortune & spei.*

Tu vees quanto mi esperança me ha faltado.

¶ Quantum spes fefellerit, vides. Quantum de spe decideri
mus, intelliges. Quantū nos spes deluserit, prospicies. Quan
tum spe decepti sumus, cognosceis. Quantum frustrati su
mus, apertissimè sentis.

**Ninguna esperança tengo del bien de la re
publica.**

¶ Exigua est spes salutis reipublicæ. De statu reipublicæ nul
lam spem concipio bonam. Nullam habeo exploratam ra
tionem status Catonis. Nullam habeo exploratam fidem
aduentus Catonis.

**De lo que se dize de Francia no sabemos co
sa cierta.**

¶ Quæ de bello Gallico audiuius, adhuc sine capite sunt.
Quæ de Gallia nobis nunciantur, adhuc sine certo autore
proferuntur. Quæ de Gallis dicuntur, adhuc sine certo nun
cio significantur. Quæ de Gallicis bellis nobis deferuntur,
adhuc solummodo ex rumore habuimus.

Esto no es cosa de reyz.

¶ Nihil est quod rideamus. Sed ego non rideo, quanquã tu
rides. Sed ego risum prouocare non possum, si tu risum exhi
beas. Sed ego lætari non possum, etsi tu risu insanire videar

ris. Sed ego iocari non possum, quanuis tu gaudio desipias.

¶ *Lamentatio aduersus fortunam & spem deceptam.*

Si esto es verdad no es menester trabajar

mas, o no ay remedio.

¶ Actum est, si hæc vera sunt. Si hæc ita sunt, nihil est quod cogitemus. Si hæc vera prædicatur, nihil est quod amplius laboremus. Si hoc ita cõstat, vt fertur, non opus est, vt deinceps frustra defatigemur.

Si esto accaécice la cosa andara mal.

¶ Si hoc ita interuenerit, actum esse de spe nostra putemus. Si hoc diu interuenerit, male futurum est. Si hoc vires ceperit, incõmodum subsequetur.

No es menester que tu te cures de lo hazer.

¶ Nihil est, quod facere gestias. Nihil est, quod curare moliaris. Nihil est, quod statuere coneris.

La cosa es hecha por otra manera que no pensaua.

¶ Res enim aliter acta est quam putaueram. Non equidem eum finem sors dedit, quem speraueram. Longè secus accessio successit, quam expectaui.

¶ *Lamentatio incommodorum.*

Yo no se en que manera.

¶ Nescio quomodo. Nescio quo pacto. Nescio qua ratione. Nescio qua causa. Nescio quo auspicio. Nescio qua cælorum constitutione.

El error y verguensa hizieron a Arripino

que muriese.

¶ Arripinus falso errore ductus ad periculum apertissimum accessit. Arripinus spe falsa productus ad pestem, ante oculos positam profectus est. Arripinus eius virtutis fama compullus ad interitum palam notū deductus est. Arripinus pudore victus ad mortem omnibus suspectā irruit sponte sua.

¶ *Lamentatio in commodorum.*

Muchos se me atreuen por mi humanidad!

¶ Sed quidam homines mea facilitate immoderatè fruuntur. Multi profecto mea humanitate ingraterè nimis vtuntur. Sed pleriq; nimiam de me sibi licentiam assumpserunt.

Si es bien que todos seamos para nos mismos, o a nuestro prouecho.

¶ Quod si est astuti hominis omnia ad suam vtilitatem referre. Quod si sapientiam ducimus nos solos amare. Quod si laudem ducimus, omnia ad rationes nostras conuertere. Quod si omnia, quae communia esse debent, nostrum commodum redundare curamus.

Si conosciere que lo que hago me sera poco agradescido.

¶ Si mea in homines seruitia profundere ac perdere videro. Si mea in homines beneficia ingrata esse intellexero. Si mea apud homines promerita intermoritura esse conspexero

xero

re. Si mea apud homines merita nihil esse valitura cognouero: p[ro]p[ter] q[uo]d non laborabo.

A los que no se agradaren de lo que yo hiziere no los enojare mucho.

¶ Non committam, vt quibusdam hominibus irasci uidear. Non homines obtundam, si eos opera mea non delectabit. Non apud homines deliberabo, si eis non placuero. Non frustra laborabo, si mea diligentia ingrata uidetur.

Clodio no esta aun alla donde pensaua.

¶ Clodius nondum profectus est quo iam se delatum existimat. Nondum idem Clodius consecutus, quod iam prope perfecisse arbitratur. Nondum Clodius illum rerum finem videbit, quem iam tenere sibi persuadere uidetur.

¶ Lamentatio ingrati tudinis.

Tu conosces las passiones de mi coraçon.

¶ Nosti mei stomachi fastidium. Nosti mei animi indignationem. Nosti quod soleam ab indignis abhorrere.

Yo puedo viuir sin Apio.

¶ Vtilitatibus Appij satis carere possum. Cōmodis Appij leuiter vacare possem. Adiuuentis Appij leuiter supercedere possum.

Es mejor comportar toda cosa que ser subycto a los indignos, o malos.

¶ Sed quiduis est melius, quam indignos sequi debere. Sed omnia, vt putas, commodius est pati, quam indignis parere. Sed malo cuiusuis seruitutem tolerare, quam hominum perfidorum vultum subire.

Esto es mas ligera cosa de dezir que de ha

zer.

¶ Facile enim dictu est. Hoc est facile existimatu. Hoc enim facilius est dictu quam factu.

Yo no te otorgo a questo.

¶ Hoc tibi non concedo. Hoc tibi non assentior. Hoc ita esse non sentio. Id enim iure negare possum. Id falsum esse possum confirmare.

Esto no me parece cosa verdadera.

¶ Neq; enim hoc est verisimile. Nec hoc videtur esse consentaneum. Neq; hoc videtur esse probabile. Hoc enim vanum esse constat. Hoc enim totu falsum est. Tantum enim hoc abest à veritate, vt nihil sit magis alienum.

¶ *Reprehensio mendacif.*

¶ *Lamentatio ingratitudinis.*

Yo no le puedo creer.

¶ Non enim possum credere, non existimare. Nulla quidè ratione in mentem mihi venire potest. Non enim possum alio modo mihi persuadere. Non enim possum abduci vt credam. Hoc enim mihi in mentem cadere non valeret.

Esta

Esta razon vale poco.

¶ Sed hæc ratio tenuis est. Sed hæc excusatio accipienda nõ est. Sed hæc causa tenuis est. Sed hæc res parum probabilis est. Sed hæc sententiã tenuis est. Sed hæc cõclusio nulla est.

Das esta razon no es menester.

¶ Sed hac ratione nihil opus est. Sed hoc negocium nõ est vobis necessarium. Sed hunc sermonem idoneum non pu-
amus. Sed hæc disputatione non egemus. Sed hoc genere
rti nobis non licet.

Las fuerzas fallecen.

¶ Vires deficiunt. Membra cadunt. Animus languet. Ani-
mus contrahitur. Cadit animus. Vires enervantur. Faculta-
es minuantur.

¶ *Reprehenfio mendacij.*

Tu no sabes bien con quien traes pleyto.

¶ Nescis enim, quo cum homine tibi negotium sit. Igno-
ras quidem, cui tu hominum contradicas. Non enim recte
nosti quem oppugnas.

¶ *Reprehenfio indigne iniquitatis.*

Los hombres inuidiosos y maldiziétes no

han bien conofcido a Gasparino.

¶ Totum enim Gasparinum non nouerunt detrahentes.
Omnes equidẽ Gasparini virtutes nõ tenuerunt inuidi ho-

mines. Omnia profecto Guasparini officia nō didicerunt.

Yo soy venido en boca de los inuidiosos y maldizientes.

¶ Incidit mea vita in vuculas maledictorum. Sed contigit meus status in detractione malorum. Sed euenit mea fors in petulantia inuidorum. **Et de hac quidem conditione natus sum, ut facile detractores inueniam.**

Quien se deleyta en dezir mal de otros oyera lo semejante de si.

¶ Qui detractionibus delectantur, facile comparent, qui parem sibi vicem referant. Qui malo dicendi genere latentur, mutuam gratiam recipiunt.

Muchos reprehenden a otros los quales estan en grande vicio y error.

¶ Sunt enim multi, qui cum ceteros corripunt, non reprehensione carent. Pleriq; existunt profecto, qui ceteros lace-
sere non desinunt, ipsi admonitione plurimum indigent. Complures equidem ceteris detrahunt, qui sunt turpibus vicijis ac abominandis sceleribus coinquinati.

¶ *Reprehensio indicat iniquitatis.*

Muchos son ignorantes en sus hechos y quieren saber los agenos.

¶ Multi sunt, qui suas rationes non nouerunt: & alienas in parte curant. Pleriq; existunt, qui suas causas nō satis cognoscunt,

tur esse gerendum. Si res vtiliter agi poterit. Si quoquo modo res fieri poterit. Si rei opportunitas potestatem habebit.

Tu no tienes razon de me acusar, o reprehender.

¶ Neq; enim habes quo me accuses. Neq; vlla est causa, qua merito reprehendere possem. Neq; quicquam à me cõmissum est, quod criminandum esse videatur. Neq; vlla iusta mecum postulandi causa oblata est. Neq; quicquam egi quod iure corrigere possis.

¶ *Excusatio.*

Si tu ouieses fido, o estado presente no lo aurias hecho mejor.

¶ Neq; enim tu melius, si præsens adesses, rem curasses. Neque enim accuratius, si adfuisses, rem egisses. Neq; enim tu cõmodius, si adfuisses, negocium egisses.

Esto que se dize de Milon es falso.

¶ Hoc, quod de Milone dicitur, falsum est. Hoc, quod in Milonem objicitur, translatum est. Hoc quod Miloni impingitur, vanum est.

Que diras tu si estas cosas son falsas.

¶ Quid si quæ dicta sunt falsa sunt omnia? Quid si ostēdam hæc omnia esse inania? Quid si hæc omnia nulla esse demonstrarem? Quid si hæc vanæ constent. Quid si hæc omnia ficta esse confirmem?

Yo hago poca estima de maldizientes.

¶ Malorum enim sermonibus non moueor. Inuidientium ego maledictis fidem non adhibeo. Friuolis ego hominum rationibus non assentior.

Yo no conozco que Clodio sea mas suficiente que Milton.

¶ Non enim eá cognosco acie ingenij Clodij, vt ipse meliora cogitet quam noster Milo. Non tantá intelligo Tyronis consilij caliditatem, vt ipse acrius queat conficere.

Si yo hablo claro, o a la clara, deuo ser perdonado, porque yo soy constreñido a hazer: o es me forçado de lo así hazer.

¶ Hoc loco si videor clarius respódere, nemo miretur, cum id necessitas postulet. Hoc loco si apertè disputo, nemini durum videri debet, quoniá necessaria causa impellit. Hoc loco si quod sentio liberè aperio: tolerandus sum, cum res ita me penitus facere cogat.

¶ Excusatio.

Porq̃ no te maravilles por auentura q̃zc.

¶ Ne forte mireris cur. Ne forte decipiaris opinione cur. Ne forte false tibi persuadeas. Ne forte male existimes. Ne forte fallá ducaris opinione.

Quando fue jamas que yo offendiese a los buenos?

Quando

¶ Quando ego vnquam bonis fui impedimento? Quando ego bonis conatus sum offendere? Quando ego bonis aduersarius vnquam fui?

Yo no tengo cosa que escreuir.

¶ Non habeo quid scribam. Non mihi occurrit, quo te genere literarum visitem. Non mihi in mentem venit, quibus verbis tecum colloquar. Nihil est in presentiaru, quod potissimum tibi significem.

Ninguna cosa me viene a la memoria.

¶ Nihil mihi in mentem venire potest. Nihil mihi in mentem succedit.

¶ *Excusatio.*

Yo he sido corto en escreuir.

¶ Equidem scripsi parcius, quod. Equidem fui breuior, quia. Equidem breui complexus sum.

No dexo de te escriuir sino porno auer men

sagero seguro a quien pueda cometer mis cartas, o de quien yo pueda confiar.

¶ Meæ quidem literæ sunt eiusmodi, vt eas non audeam committere. Si quem tamen, cui fideliter & recte committam, inuenero, dabo operam, vt per crebras meas literas te visitem. Si quenquam hactus fuero, cui recta sit fides adhibenda, ita efficiam, vt meæ ad te literæ deferantur.

Yo te escriuiria mas largamente si no.

¶ Scriberé plura, nisi. Plura essent diccda, si. Pluribus tecum agerem, nisi. Longiori vterer ratione, si. Longior essem in dicendo, si.

Yo te escriuo mas breuemente porque la cosa no me plaze.

¶ Hæc breuius ad te scripsi, quia id non mihi placet. Hæc breuioribus perstrinxi, quia res hæc me non delectat. Hæc paucioribus egi, quia sine magno dolore aptius hæc exprimere non possum.

Esto no es por defecto de nra amistad.

¶ Neq; obliuione nostræ amicitia hoc accidit. Neq; intermissione nostræ beneuolentiæ hoc euenit. Neq; diminutione nostræ coniunctionis hoc contingit.

¶ *Excusatio.*

A que proposito se dize esto?

¶ Quorsum hoc? Quid hoc sibi vult? Quem ad finem hoc spectat? Quo igitur hæc suspectant? Hæc, quæ dixi, eo spectant, vt.

Yo no te oso rogar mas affectuosamente, porque se y conozco tu liberalidad, parece que yo aya olvidado la acostumbra da liberalidad y cortesia.

¶ Non ausus sum vehementius à te contendere, ne tuæ liberalitatis

ralitatis oblitus esse videar. Pluribus verbis nō audeo tecum agere, ne te amplissimæ tuæ beneficentiæ oblitum esse putem. Maiori quidem studio quicquam à te petere non deo, ne liberalitatis tuæ consuetudini iudices diffidere.

Aora dexemos las burlas.

¶ Sed iam satis iocati sumus. Sed hoc extra iocum. Sed de hoc alias ridere licet. Sed alias iocabimur. Sed ridicula misfa faciamus.

Esto me parece mil años; o se me haze muy largo ante que se acabe.

¶ Hoc ita longum est, vt optatum sit. Immortalitas mihi videtur, antequam rem hanc consequar. Tanquam immortale videtur hoc mihi contingere posse.

Yo figo al tiempo.

¶ Fruor dum licet. Tēporibus obsequor. Pareo necessitati.

No he hecho aquello que tu querías, porq̄ no he podido.

¶ Quod serius, quam expectabas, rem efficerem, id rei difficultate cōmissum est. Quod tardius, quam nolebas, tibi scripserim, id nunciorum carentia non negligentia factum est. Quod diutius, quam credebam, aduentum meum distulerim, id occupationibus velim attribuas.

Esto es a causa de mis ocupaciones.

¶ Hoc attribuas occupationibus. Hæc rei magnitudini assignes. Ignosce mihi. Misereere temporum.

Ninguna otra cosa me detiene.

¶ Neq; tamen vlla res alia me tenet. Neq; tamen alio impedior negotio. Neq; tamen vlla me ratio mouet.

De las otras cosas no puedo afirmar cosa de cierto.

¶ De cæteris rebus nihil affirmare possum. De reliquis negotijs certi nihil habeo. De reliquis accessionibus certum quicquã polliceri non possum. Reliquã nullam spem video

Si yo hallasse algũ camino yo haria lo que tu desseas & quieres.

¶ Si quis mihi esset aditus, id quod speras, aggrederer. Si quam rationem comperirem; id, quod desideras, consequi posse prosequerer. Si quam viam perscrutari possem ad id, quod petis, omnia pararem.

No solamente en esto mas aun en todas las otras cosas.

¶ Non solum modo in hac causa, sed etiam in cæteris alijs. Neq; solũ in hoc negotio, verum etiã in alijs omnibus. Neq; enim in alijs dumtaxat rebus: sed multo magis in cæteris.

El restante no pertenesce nada a ti.

¶ Reliqua nihil attinent. Reliqua nihil te tangunt. Cætera sunt

sunt eiusmodi, vt nihil ad rem tuam pertineant.

¶ Excusatio.

Esto es culpa de la fortuna.

¶ Fortuna culpam sustinet. Hæc fortunæ tribuuntur. Hæc temporibus assignantur.

Por ventura dira alguno.

¶ Fortassis dixerit quisquam. Forsam diceret quisquam. Forsam quisquam scitaretur. Quæreret aliquis fortasse.

Tu dirias por ventura quel es mancebo, o moço, mas el es noble y de valor.

¶ Adolescentem inquis, at nobilem præstantem & primum. Puerum dices, at doctum sapientem, & expertum. Iuuenem asseris, at amicum, fidum, & necessarium.

Ninguno era de mas valor.

¶ Neq; erat quisquam honore superior. Neq; erat alius sapientia præstantior. Neq; reperiebatur aliquis virtute præstantior. Neq; habebatur quisquam rebus gestis illustrior. Neq; erat quisquam autoritate præclarior.

Por ventura que aun diran esto.

¶ Fortasse etiam illud adderent. Forte etiam illud adducerent. Fortasse etiam hoc non tacerent. Forsitam illud etiam assignarent.

Yo no

YO no te puedo satisfazer si no con el animo
y buena voluntad.

¶ Sed nihil mihi ad satisfaciendum præter bonam voluntatem relictum est. Sed nulla mihi facultas ad remunerandum præter animum gratissimum concessa est. Sed nullum mihi officiorum gratificandi genus præter ardentissimum desiderium datum est.

¶ *Excusatio.*

No es cosa q̄ hasaras liuiana, o por palabras.

¶ Neq; opus est, vt ad rem nudus accedas. Neq; bona voluntas satis est, vt res facultatem desiderat. Neq; enim verba satis valent, vt negotia præsidium requirunt.

Perdona me si yo no te he podido escreuir
por la fortuna que me ha impedido.

¶ Id velim vt ignoscas, quòd inuita fortuna facere non potuerim. Id cupio mihi indulgeas, quod negante fortuna curare non valuerim. Id obsecro mihi non imponas, quod non lente fortuna non perfecerim.

No te marauilles si yo no he hecho, o negociado este negocio.

¶ Neq; quicquam est quod mireris, si hoc non egerim. Neque est vlla, quod tenearis, admiratione, si rem hanc non curauerim. Neq; enim est causa, cur in aliqua sis admiratione si hoc negotium non perfecerim.

Si alguna

Has que tu me fauorezcas como me has prometido.

¶ Tu igitur, sicut mihi pollicitus es, fac te rationibus meis adiungas. Tu igitur, vt mihi promisisti, prospice quod à te contendo. Tu igitur, sicuti de me recepisti, te mihi accommodes.

Yo querria que tu màtuiuesses a quello que me has prometido.

¶ Velim igitur, quod mihi pollicitus es, persoluas. Quod promisisti, velim tua fide satisfacias. Quam mihi spem dedisti, velim re ipsa mihi præstes. Fac igitur, quod es mihi pollicitus, re ipsa experiar. Fac igitur, vt mihi dixisti, ita opus appareat. Fac igitur, vt mihi amanter demonstraisti, ita fac te constare intelligam.

Haz q̄ tu me quieras tanto como escriues.

¶ Tu igitur, vt scribis, me charissimum habeas. Tu igitur velim, vt dicis, me tibi coniunctissimum retineas. Tu igitur velim, vt polliceris, me re tua reponas.

¶ *Petitio promissorum.*

Despues que yo me he encomendado en tu amistad tu me deues fauorescer.

¶ Quoniam igitur ego in amicitiam tuam me cōmisi, me ergo exornare atq; exaugere debes. Quoniã igitur in salutem tuam me dedi, ergo rationibus meis iure ipso opitulari debes

Yo

Yo te ruego que ayas mis hechos por encomendados.

¶ Te igitur peto, vt rationes meas commendatas habeas. A te igitur contendo, vt statum meum complectaris. A te igitur hoc desidero, vt fortunas meas tibi assumes obseruandas.

Haz me esta gracia, o haz esto por mi amor.

¶ Hoc igitur nostræ beneuolentiæ largire. Hoc igitur nostræ beneuolentiæ concedas. Hoc igitur nostræ conditioni fac concedas. Hoc igitur nostræ affinitati fac remittas. Hoc igitur priscae nostræ consuetudini præstare debes.

Ayuda me pues por tu virtud.

¶ Adiuua me tua virtute. Complectere igitur me tua sapientia. Suscipe igitur me totum tuis beneficijs exornandum. Ama me igitur tua solita beneuolentia. Defende me igitur tuo solito patrocinio.

Yo te ruego pues que tu me quieras defen

der y fauorescer como requiere la nuestra amistad.

¶ Te igitur oro, vt me ita tuearis, sicuti amicitia nostra de-
postulat. Te igitur obsecro, vt meas rationes ita defendas,
sicuti nostra necessitudo requirit. Te igitur obtestor, vt me
ita conserues: sicut amor noster iubere videtur.

¶ Deprecatio auxilij.

Yo te ruego pues que tu me defiendas.

Quare

¶ Quare te oro, causam meam agas. Quare te obsecro, vt me tibi in omnes partes defendendū putes. Quare à te contendo, vt me totum conseruandum recipias.

Yo te ruego q̄ tu fauorezcas mi dignidad.

¶ A te igitur peto, vt dignitati meæ suffrageris. A te postulo, vt honori meo opituleris. A te igitur efflagito, vt auctoritati meæ inferuias. Ad te igitur cōfugio, vt rationibus meis te accommodes.

¶ *Deprecatio auxilij.*

Yo te ruego grauissimamēte, o muy mucho.

¶ Itaq; te etiam atq; etiam rogo. Itaq; vehementissimè obsecro. Itaq; plurimū obsecror. Itaq; maximoperè contendo.

Yo demando la tu bencuolencia y autoridad.

¶ Beneuolentiā igitur & liberalitatem à te opto. Gratiam igitur & officium tuum à te desidero. Auctoritatem igitur & voluntatem tuam à te deponco.

En tu poder esta hazer que yo ay a quello que desseo.

¶ Est enim in tua potestate id agere, vt, quod maximopere desiderem, faciliter impetrare possim. Est igitur tuæ facultatis curare posse: vt, quod vehementer exopto plurimum, consequi valeam. Est igitur tuæ voluntatis omnia me posse perficere, quæ cupiam.

Yo te

**Yo te ruego que la esperanza que yo en ti
tengo no sea vana.**

¶ Rogo igitur ne fallas opinionem meam. Te igitur obsecro ne spem meam decipias. Te igitur oro, ne spes mea frustrata maneat.

Porras gran diligencia por mi.

¶ Magnam igitur pro causa mea operam fac adhibeas. Summum igitur pro meo negotio fac studium addas. Vehementer igitur rationibus meis diligentiam fac ad iungas.

Yo quiero que tu sepas.

¶ Velim igitur intelligas. Velim igitur ratum habeas. Velim igitur tibi persuadeas. Velim igitur exploratum teneas.

¶ *Deprecatio alixitij.*

**Si yo alcanço esta cosa me parecera que
fere restituydo a mi mesino, o que aue alcançado la co
sa que mas desseaua.**

¶ Ego deniq; me ipsum mihi videbor restitutum si rem hanc assequi valebo. Si igitur hoc meum a te negotium conficitur omnia profecto videbor consecutus. Si igitur hoc feceris existimabo mihi quod maximopere desiderauerim contigisse.

Yo me encomiendo a ti.

¶ Totum igitur me tibi trado. Totum igitur me tuam fidei commendabo. Totum igitur fac me complectaris.

Yo te

Yo tengo toda mi esperança en ti.

¶ Nunc reliqua spes mea in te posita est. Nunc me totum tuæ commendo fidei. Nunc alio in nemine quã te ipso sperare licet. Nunc omnis spes in te solo dependet.

Si tu hizieres esto a mi me sera gratissimo,

o cosa muy alegre.

¶ Si effeceris, magnum profecto fructum videbor recepisse. Quod si feceris voluntati meæ maximopere obtemperaueris. Gratissimum igitur mihi feceris si in hac re morem mihi gesseris.

Yo te ruego esto. &c.

¶ Illud tandem te oro. Illud deniq; obsecro. Illud finaliter te obtestor. Illud postremo à te contendo.

Trabaja que sea guardada mi honra.

¶ Da igitur operã, vt ratio meæ dignitatis obseruetur. Amicitia igitur nostræ velis habere rationem.

La honra que hizieres a Gasparino hare

cuenta que la hazes a mi mesmo.

¶ Quæcunq; igitur officia in Gasparinum contuleris: ea omnia me ipsum recepisse putabo. Te existimare volo quibuscunq; Gasparinum obstrinxeris officijs: eisdem me tibi obligatum semper fore. Quicquid igitur officij & honoris in Gasparinum cõstitueris id ipsum in re mea te constituif-

se existimabo. Hoc igitur si à te impetrauero summo me be-
neficio à te affectū arbitror. Quantā igitur diligētiam in
Gasparini causā exposueris tātā me à te recepisse iudicabo.

¶ *Deprecatio auxilij.*

Esto es prouechoso a ti y a mi si lo hizieres.

¶ Hoc igitur ut facias non solum mea sed tua interesse ar-
bitror. Hoc ut cures omnis equidem cōmoditas depostu-
lat. Hoc igitur si feceris cōmuni cōmodo inseruias.

¶ *Deprecatio gratiæ communis.*

**Si tu hizieres aquello que yo desseo yo te
juzgare por buen amigo.**

¶ Si igitur quod volo statueris, te mei status amatorem exi-
stimabo. Si ergo quod cupio perfeceris te mihi amicissimū
iudicabo. Si itaq; quod à te peto curaueris, te cōmoditatis
meæ studiosissimum esse cognoscam.

**Porque razón si me tienes por hombre agra-
descido.**

¶ Quare si me virum bonum existimas. Quamobrem si me
virum gratum esse credis. Quas ob res si me tuis beneficijs
dignum esse iudices. Quapropter si pro hac re vehementer
elaborare prospicis.

**Tu me harás esta gracia, o sobre todo te rue-
go mucho hagas esto.**

¶ Hæc igitur tibi erunt curæ quemadmodum confido. Ex
omnibus

omnibus igitur rebus, nihil est quod mihi gratius facere possis. Hoc igitur ut quamprimum facias valde rogo. Hoc igitur ut spero perficias.

Veraras estar toda otra cosa por hazer mi negocio.

¶ Omnia igitur relinques, cum res mea auxilium tuum postulabit. Cetera alia prætermittes cum negotium meum opera tua indigebit. Nihil igitur aliud curabis cum tibi causam meam curare contingit.

¶ *Deprecatio auxilij*

Tu no podras creer quanto esto me sera alegre.

¶ Non posses existimare quam mihi gratum sit futurum. Non tibi persuadere valeres quam iucundum fore putes. Non facile credere posses quam mihi hoc erit acceptum.

Situ me hazes esta merced.

¶ Quod si hoc mihi beneficium effeceris. Quod si hoc me beneficio exornaueris. Quod si hoc in me beneficium contuleris. Quod si in hoc mihi adiumento esse volueris. Quod si me adiuueris. Quod si te mihi facillimū ostēderis. Quod si ex his me molestijs exueris.

En lo qual me hazas muy gran merced.

¶ Quare rem mihi admodum gratā effeceris. Quapropter gratissimū mihi effeceris. Rem igitur mihi feceris quam gratissimam. Mihi igitur erit quam iucundum. Rem igitur mi-

hi acceptā persolueris. Rem igitur aptissimam præstiteris.

Lo qual si tu hizieres.

¶ Quod si feceris. Quod si erit factum. Quod si erit à te perfectum.

Haras tanto por mi como si la cosa fuesse
tua.

¶ Pro me igitur ita elaborabis tanquā si tua res agatur. Fac igitur causam meam suscipias vt si tuum negocium tractares. Nō minori igitur cura rationes meas cōplectere quam si propriam dignitatem curares.

Si esto yo pudiesse alcãsar tener meya por
bienauenturado.

¶ Quem ego diem si videro, satis scelicē arbitrabor. Quam ego rem si perfectam esse conspexero me fortunatum existimabo. Quam ego accessionem si tandem consequar optime actū esse putabo.

¶ *Deprecatio gratie communis.*

Yo hare por ti toda cosa que a tí cumpla.

¶ Ego quæ te velle quæq; ad te pertinere arbitrabor omnia studiosissimè & diligēter curabo. De me sic velim iudices salutæ præsto me semper futurum. Ego tibi ac tuis non desum neq; defuturus sum.

Yo hare aquello que tu me mãdas, o pides.

Faciam

Faciam quod me rogas. Faciamus igitur quod petisti. Perficiam ergo quod iulisti.

¶ Obligatio promissionis diligentia et beneficij.

Así lo hare como lo mandas.

Ita vt mones efficiam. Itaq; vt præcipis agam. Itaq; vt suades faciam. Itaq; vt consulis pergam.

Lo qual pues que tu lo quieres así lo hare por tu amor.

¶ Quod cum tu ita, vis tuo igitur amore perficiam. Quod cum ita iubes tua igitur causa curabo. Quod cum ita placet faciam igitur desiderio tuo quod voles.

Si tu quieres alguna cosa de mi yo hare q̄ no lo pidas en vano.

¶ Si quid igitur à me petieris perficiam ne tu frustra à me petisse videaris. Si quid igitur à me voles faciam ne postulatio tua inanis habeatur. Si quid igitur à me desiderabis, curabo ne tua in me spes frustra videatur.

Recordando me de la nuestra antigua amistad ad te fauorescere.

¶ Ego igitur memoria nostræ veteris amicitiaë monitus te semper amabo. Ego igitur tua virtute perdoctus tibi semper fauebo. Ego itaq; tua in me obseruatia & modestia monitor tuas rationes libentissime tueri.

¶ Obligatio promissionis diligentia et beneficij.

El animo mio sera siempre qual deve ser, o
la voluntad que tengo contigo jamas la perdere.

¶ Meus igitur in te animus erit semper, qui esse debet. Meū igitur officium semper futurum eadem, quod esse solet. Mea igitur in te amandi institutio eadem semper conseruabitur, quæ merito constare debet.

Yo estoy muy aparejado:

¶ Itaq; sum animo paratus. Itaq; sum voluntate promptus. Itaq; sum re & opere expeditus.

Toda cosa q̄ yo por ti hiziere me sera muy
alegre.

¶ Omnia igitur, quæ pro te faciam mihi iucundissima videbuntur. Quæcunq; igitur pro te suscipiam erunt mihi gratissima. Quæ igitur pro te sustinebo erunt mihi delectabilia.

Yo porne todo mi poder por ti.

¶ Quæcunq; igitur facultas erit mihi arbitrio tuo semper disponetur. Omnis igitur mea potestas pro sententia tua exponetur. quantum igitur in me est, id totum erit tibi paratissimum.

El negocio que tu has recomendado yo lo
tengo por mio proprio.

¶ Quod causam tuam mihi commendas, meam puto te mihi commendare. quod res tuas mihi complectēdas commi-

feris, meas esse existimo, quod dignitatem tuam à me cura-
ri velis, meam simul curaturus sum.

¶ *Obligatio promissionis & beneficiorum.*

Finalmente yo me de aquesta deliberacion
o intencion.

¶ Hoc deniq; deliberaui. Hac tandem sum voluntate. Hac
sum finali opinione. Hac sum postrema existimatione. Hac
deniq; sum deliberatione.

Aunque no he alcanzado lo que querria no

no me pesa de lo que he hecho, o tentado.

¶ Et si nihil profeci, rem tamen esse tentatam lætabor.
Et quanquam nihil impetrem fortunam tamen me exper-
tum fuisse gaudebo. Et si fortasse nihil fuero consecutus, pla-
cebit tamen rerum conditionem per scrutatum fuisse. Ta-
met si frustra laboraui, morem tibi gesserò, dum hominũ
voluntates atq; mores expertus fuero.

As nos proueremos a questeas cosas, o
ternemos cargo.

¶ Verum hæc videbimus. Verum ista curabimus. Sed hoc
agemus. Verum hoc transigemus.

Que da que nosotros hablemos en vno per
sonalmente.

¶ Restat igitur, vt coram sermonem habeamus. Reliquum

est igitur vna esse velimus. Extremum illud est vt vna delibe-
remus. Summa illa sit vt nos simul cōueniamus. Caput illud
maneat, vt nobis præsenti- bus vna commentemur

**Las otras cosas que restan os dirá el por-
tador.**

¶ Reliqua tecum aget tabellarius. Cætera per tabellarium
cognosces. Alia omnia tibi nūcius significabit. Si qua restat
ex aliorum sermonibus certior fies.

¶ Significatio diligentiæ.

Yo desseo que la cosa te succeda bien.

¶ Tu quod agere velis deus approbet. Tu quid constitueris,
exopto, vt tibi bene vertat. Tu quid feceris, cupio tibi fœlici-
ter euenire.

¶ Desiderium utilitatis amicorum.

**Querria me hizieses sabidoz de aquello q
has de hazer.**

¶ Velim igitur, quid acturus sis, me certio- rem facias. Velim
igitur, quid constituturus sis, patri adhortor. Velim
igitur, quid moliturus sis, mihi ignifices. Velim, quid consi-
lij sis incepturus mihi denūcies. His igitur de rebus quid de
liberaturus sis, fac me doceas. De his igitur negotijs quid sis
ordinaturus, fac vt sciam. Hac igitur de re quid te facturum
putes, fac mihi nōtifices.

Yo he plazer que la cosa va así.

Itaq;

¶ Ita rem gestam esse gaudeo. Itaq; negotium ita esse confectum valde lætor. Itaq; factum nostrum ita approbatum incundor.

La cosa fue así hasta aquí.

¶ Res igitur hactenus acta sic est. Negotium adhuc sic se habet. Hoc est quod factum est. Tenes igitur, quo nam pacto res gesta sit. His ergo rebus certior factus tenes quid agendum sit. Quæ igitur acta sunt vides. Quæ igitur constituta sunt collige.

Tu conoces aquello que yo he hecho.

¶ Nunc à me quæ acta sunt clarissime satis intelliges. Nunc quæ sunt à me constituta. Nunc quid egerim cognoscis. Nunc quid decreuerim prospicis. Nunc quid constituerim vides. Nunc quid acturus sum accipis.

Tu has entendido el mi consejo y la mi opinion.

¶ Habes igitur meum consilium. Habes quid augurer. Tenes igitur rationem mei consilij. Intelligis igitur summam meam. Prospicis igitur, quæ mea sit institutio.

¶ *Admonitio cognitionis.*

Tu has entendido que cosa me ha induzido.

¶ a querer mal a Clodio.

¶ Accepisti quibus rebus adductus sum, ut cum Clodio bellum susceperim. Intellexisti, quæ causa commotus sum, ut Clodium perpetuo odiam. Vides ergo, quæ me causa mouet, ut

O s Clodij

Clodij inimicissimus esse debeam. Certior igitur factus es
quæ iniuriæ me à Clodio abalienarunt.

Mas como te escreui vn poco antes.

¶ Vt paulo ante tibi dixi. Sed vt ad te scripsi antea. Sed vt an-
tea tibi significauit. Sed vt antea admonui. Sed vt antea tibi
declarauit.

Las otras cosas otros te las diran.

¶ Cætera cognosces ex alijs. Quæ igitur sequuntur, alijs tibi
significabunt. Quamobrem Sempronius explicabit. De cæ-
teris rebus ex rumoribus certior fies.

Queda pues, o asi que resta.

¶ Caput igitur hoc est. Restat igitur. Reliquum est igitur.
Cætera sunt igitur.

Por lo qual pues que asi es.

¶ Quare quod reliquum est. Quod cum ita constet. Quod
quando assecuti sumus. Reliquum est. Quid. ita est. Meæ igi-
tur petitionis caput hoc est. Cum igitur ita sit. Itaq; videas.
Ergo ita accidit. Igitur cognoscere potes.

¶ Admonitio cognitionis.

**Las quales cosas si tu las mirases hallaras
que son como yo digo.**

¶ Quæ omnia si colligeres, vera esse existimabis. Quæ om-
nia si animaduertis recta, esse conspicias. Quæ omnia si pô-
dera

derabis ita, vt dixi, constare videbis. Quæ omnia si memine-
ris, me vera prædicare iudicabis.

**Mas porque yo tome al proposito, o por-
que tornemos al comienço.**

¶ Sed vt eodẽm reuertar. Sed vt redeamus ad illud, vnde di-
uertimus. Sed vt redeã ad id, vnde cœpi. Sed vt redeam ad
caput ipsum. Sed vt ad rem ipsam reuertar.

**Por lo qual escripta esta sola cosa concluirẽ
o no escriuire mas.**

¶ Quare si hoc vnum proposũero, finem dicendi faciam.
Quare si hoc aliud addidero, concludam. Quare si hoc vnũ
edixero scribendi modũ imponam.

¶ *Admonitio cognitionis.*

Es menester se amor y diligencia.

¶ Fide igitur & cæleritate opus est. Amorem igitur & diligẽ-
tiam res depostulat. Voluntatem igitur & maturitatem ne-
cessitas requirit.

**Pues auemos hablado delas malicias delos
hõbres es menester q̄ siẽpre las tẽgamosn la m emori a**

¶ Et quoniã de hominis perfidia agere cœpimus: illud cõti-
nuo mementote. Et quoniam de malorum iniquitate tra-
ctamus: illud sedulo considerabis. Et quoniã de hominũ sce-
leribus mẽtionem fecimus, illud semper cogitare debemus.

Recuerda te de esto, o ternas cargo de esto.

Hoc igi

¶ Hoc igitur memento. Hoc igitur sit tibi cura. Hoc igitur curabis. Hoc igitur semper recordare. Hoc igitur sedulo in mente habeas. Hoc igitur semper animo complectere. Teneas igitur sedulo memoria.

¶ Admonitio consilij.

Finalmente piensa esto.

¶ Deniq; illud cogita. Tandem illud existima. Postremo illud animaduerte. Finaliter illud considera.

Considera bien pues de la vna parte y de la otra el tu hecho.

¶ Considera nunc vicissim tuum factum. Aduerte nunc in diem rationes tuas. Vide nunc pariter statum tuum. Cogita nunc vltro citroq; accessiones vtriusq; partis.

**Piensa diligentemente que consejo deue-
mos seguir.**

¶ Accuratissime igitur tecum delibera, quæ consultandi institutio sit recipienda. Non cessabis igitur tecum peruolere, quæ iã agendi ratio sit nobis obseruanda.

Tu lo haras mejor.

¶ Facies itaq; melius. Ages itaq; commodius. Curabis itaq; prudentius. Desiberabis itaq; sapientius. Constitues itaq; probabilis.

Estas son las cosas las quales yo te querría hazer saber.

Hec

¶ Hæc igitur sunt quæ tibi nota esse volui. Hæc igitur constant quæ te scire oportere arbitratus sum. Hæc igitur sunt quæ te scire desiderabam.

¶ Admonitio consilij.

¶ **Potestas razones que te he dicho tu debes hazer aquello que te aconsejo.**

¶ Omnibus his de causis debes quod dixi obseruare. His igitur de rebus omnibus debes mihi obtemperare. His igitur rationibus sententiæ meæ debes acquiescere. His igitur rationibus sententiæ cōditionibus debes mihi acquiescere.

¶ **Aora haz aquello que te plazera.**

¶ Nunc quod tibi videtur facies. Nunc ex sententiâ quod volles cōstitues. Nunc tibi consiliū est, quid tibi agendum sit. Nunc tenes quod debes cōstituere. Nunc tuum factū cōsidera. Nunc tu ex rebus & ex ratione cæterarum coniecturarum quid commodè fieri possit curabis. Nunc tu pro tua prudentia quod bonum videbitur perficies.

¶ **¶** **Pues si tu hizieres aquello que te aconsejo.**

¶ Si igitur me audies. Si igitur mihi obtemperabis. Si igitur morem mihi gesseris. Si igitur mihi credere volueris.

¶ **Yo he vsado nueno modo de dezir porque tu entiendas.**

¶ Hoc dicendi genere ad te vsus sum vt intelligeres. Alia scribendi ratione in declarando factum vsus sum vt cognosceres.

sceres. In uisita te cōmentandi modo tecum egi, ut scires.

Hæc q̄ seas constante en el buen proposito.

¶ Fac igitur in consilio permaneas. Fac igitur constanti animo persistas. Noli igitur ab inceptis desistere. Fac igitur in voluntate permaneas. Fac igitur ne quisquam ab officio te auferat.

¶ *Aduertio consilij.*

Tu conosces q̄ todas estas cosas son vanas

¶ Cognoscis igitur hæc oīa esse inania. Tenes igitur hæc esse se ieiuna. Habes igitur hæc esse vana. Intelligis igitur hæc omnia non valere. Perspicis igitur hæc vim nullam habere.

Yo priuado de muchos prouechos y socorros

ros no puedo estar que no aya dolor.

¶ Itaq; priuatus permagnis præsidijis cogor debere dolere. Itaq; orbatus amplissimis adiumentis astringor merito ex cruciari.

Finalmente yo estoy agora sin cuydado y

enojo.

¶ Deniq; nunc sollicitus non sum. Deniq; nunc molestijs liber sum. Deniq; nunc ex curis sublatus sum. Deniq; nunc sum laboribus subleuatus.

¶ *Significatio doloris & reprehensionis.*

Yo te espro de cada dia.

Expecto

¶ Expecto igitur te quamprimum. Te igitur indies operior
Venies igitur mihi expectatus. Non potes existimare quan
toperere te desiderem.

¶ Significatio desiderij.

Yo espero tus cartas cada dia.

¶ Expecto igitur tuas literas. Operior igitur, vt tuæ mihi li
teræ indies deferantur. Tuas igitur literas summa cum aui
ditare desidero. Incredibile me tenet desiderium videndi
tuas literas. Cupio igitur tuas literas quamprimum videre.
Summa igitur teneor voluptate tuas complectendi literas.

Escreuid me muchas vezes.

¶ Fac igitur sæpe mihi scribas. Fac igitur aliquo me tuo scri
pto. lacessas. Fac igitur, vt tuis me literis sæpenuero visi
tes. Fac igitur, vt crebræ tuæ literæ ad me deferantur. Fac igi
tur mihi literis respondeas. Fac igitur, vt sæpissime per
tuas literas mecum agas. Fac igitur, vt tuis literis intercedē
tibus de statu tuo fiat creberrime certior.

¶ Significatio desiderij.

Haz que tengas tanto animo y coraçõ que
conserues el estado de la republica

¶ Proinde fac animum tantum habeas, quantum opus est
ad rempublicam conseruandam. Proinde fac tanta sit in te
virilitas, quæ satis valeat, vt cõmunis status conseruetur.
Proinde fac perseueres, vt tui animi præstantia vniuersis ci
uibus salutem pariat.

Haz que

Haz que tengas grande animo y coraçon.

¶ Tu fac animo forti magnoq; sis. Tu fac animum fortem habebas. Tu fac te tua virtute sustentas. Tu bono fac sis animo.

No hagas hasta que sepas como esta el ne-

gocio de la guerra.

¶ Noli igitur aliud moliri, nisi belli furor prius efferuescit. Non igitur aliquid coneris, nisi prius belli rumor raucus factus sit. Noli igitur quicquam tentare, nisi prius audiamus, quemadmodum negotium sit confectum.

¶ Adhörtatio ad magnitudinem animi.

Pues yo te ruego que tu des obra a la vir-

tud, o te des mucho a la virtud.

¶ Itaq; te valde hortor, vt virtutibus incumbas. Itaq; vehementer obsecro, vt virtutibus inuigiles. Itaq; a te vehementissimè contèdo, vt virtutes summo studio complectaris. Itaq; non hortor solum, sed etiam te vehementissimè rogo, vt summam virtutibus operam diligentiamq; adhibeas. Cura igitur nihil aliud, nisi vt virtutibus inuigiles. Age igitur hoc vnum, vt virtutes complectaris. In hoc vno igitur inuigila, vt virtutum ornamenta cõpares. Te igitur oro, vt omnes tuos nervos in virtutis gloriam extendas. Te igitur obsecro, vt omnibus viribus ad summam dignitatis præstatiã incumbas. Te igitur vehementissimè adhortor, vt omni cura: studio: ac vigilãtia, ad immortalitatis æstimationem infudes.

Tu al-

Tu alcanzaras toda cosa con estudio industria y diligencia.

¶ Omnia igitur, quæ vis, tuo studio consequere. Omnia igitur, quæ cupis, tua industria cōparabis. Omnia igitur, quæ desideras, tua diligentia nactus eris. Omnia igitur, quæ exopto, tua virtute perficies.

Por: la qual Yo te amonesto que tu te tornes a la virtud, o al estudio y a la sciencia.

¶ Quare ad virtutē cēseo te reuertere debere. Quia ppter ad studialiterarū iudico te debere redire. Quamobrē ad egregias bonarum artium disciplinas adhortor te conuertas. Quade re ad rectā viuendi institutionē te referas moneo.

¶ *Exhortatio ad virtutes & gloriam.*

Pues dexada la cōpañia de los malos haz que te acompañes con buenos y virtuosos.

¶ Ergo neglecta improborum societate, fac te bonis adiungas. Ergo spreta viciorum familiaritate, officiosos completa. Ergo abiecta imperitorum consuetudine, doctos fac excolas. Ergo dimissa sordidorum coniunctione, fac liberilibus te adhareas.

Yo espero que esta cosa te dara gran loor.

¶ Hanc igitur rem confido maximam tibi laudem allatam. Hoc igitur negocium spero amplissimam tibi æstimationis commendationem præstaturum. Hanc igitur virtu-

P tem

tem maxime laudi tibi fore confido. Hanc igitur disciplinam summam tibi dignitatis amplitudinem parituram mihi persuadeo.

¶ Dues haz que la fin responda al principio.

¶ Fac igitur, vt principijs exitus cor respondeant. Fac igitur, vt primis vltima consentiant. Fac igitur, vt anterioribus postrema conueniant.

¶ Haz que tu hazas assi virtuosamente como se cree.

¶ Fac igitur, vt tua virtus opinioni hominum cor respondeat. His igitur virtutum præsijs te fac exornes, quæ apud omnes virum te maximum efficiant. Effice igitur, vt quam spem apud omnes concitasti, eam clarissimam demõstres.

¶ Haz aquello que pertenesce a ti.

¶ Fac igitur quod tuum est. Fac igitur quod ad te attinet. Fac igitur quod tua virtus de postulat.

¶ *Ahortatio ad virtutes.*

¶ Haz como tu has començado y como debes y fueles.

¶ Perge igitur, vt agis, nomenq; tuum comenda immortalitati. Tu igitur, vt instituisti, persequere. Sequere igitur, vt cepisti. Inuigila igitur toto animo, vt debes. Incube igitur, vt soles

¶ Haz alguna cosa mediante la virtud, por la qual tu al cances loor y gloria immortal.

Fac

¶ Fac igitur aliquid ex ingenio tuo depromas, quod homines delectet. Aliquid igitur ex industria fac cōponas, quod pōsteros adiuuare possit. Scribas igitur aliquid ex literarū virtute, quod nomen tuum reddat immortale.

Yo espero que tu reportes del estudio alguna notable virtud.

¶ Nunc autē expecto, vt ex studio Bononiensi aliquid tuæ virtutis eluceat. Nunc autem operior, vt ex tua studiorum disciplina aliquam magnam nominis æstimationem reportes. Nunc autem expecto, vt ex tuo virtutum officio aliquid celeberrimum exoriatur.

Haz que tu te hagas mas valiente, o esforzado en virtud que jamas fuiste.

¶ Fac in agendo gloria te vincas. Fac igitur in administrandis virtutibus reipsum superes. Fac igitur in gerendis magistratibus solatijs virtutes tuas excolas.

¶ *Adhortatio ad virtutes et gloriam.*

Que fuerça tenga esta cosa tu lo puedes mejor pésar, o ymaginar q̄yo saber la, ni dezir la, o escriuirla

¶ Hoc quā vim habeat, tu potius existimare potes, quā ego scribere. Hæc res quā facultatē habitura sit, tu facilius cognoscere potes, quā ego dicere. Hoc negotiū, quid sibi velit, tu melius intelligere potes, quam ego te possū admonere

Tu miraras esto mejor segū es tu prudēcia.

¶ Sed hæc tu facilius pro tua singulari prudentia iudicabis. Sed hæc tu melius pro magna sapientia tua existimabis. Verum hoc tu prouidentius pro accuratissima tua intelligentia prouidebis.

**Ninguno puede mejor conoscer, o saber como y quando estas cosas se deuen hazer, y quien las de-
ne tractar que vos.**

¶ Sed in his rebus omnibus quid ratio depostulet, causa requirat, tempora ferat, tu prouidentius cognoscere poteris. Hæc igitur negotia, ubi, quomodo, quando, & per quos tractari debeant, nemo melius quam tu prouidere potest. Has igitur rationes omnes commodius tu ex rerum & temporum accessionibus constituere poteris.

¶ *Significatio modestie & euitationis orrogantie.*

Yo te he escripto mucho a la clara confianza
dome en la amistad que tengo contigo.

¶ Hæc ad te scripsi liberius confisus beneuolentia nostra. Hæc tecum egi apertius singulari nostro amore confisus. Hæc tibi plenius significauit spe nostræ amicitie perdoctus. Hæc expressius tibi nota esse volui mutua amoris conjunctione commonitus.

Yo te he escripto esto no para que me tengas
por sabio mas para que conozcas el amor que te tengo.

¶ Hoc igitur tibi scripsi, non ut me tibi prudentem ostenderem, sed singularem tibi amorem declararem. Hæc igitur

tur tibi significavi, non vt meum consilium tuo antepone-
rem, sed vt optimam meam voluntatem patefacerem. Hæc
tibi nota esse volui, non vt prudentiam ostenderem, sed vt
ardentissimum meum in te desiderium ostenderem. Quic-
quid tibi scripsi, non egi, vt te monerem, sed vt, quanta esset
mea erga te beneuolentiæ magnitudo, significarem. Quic-
quid attigi, non feci, vt ad hoc te magis incitarem, qui dili-
gentissimus es, sed vt, quanto te amore cõplectar, scire pos-
ses. Quicquid tibi aperui, nõ eo feci, vt tibi consulerem, qui
nullius indiges monitione, sed vt, huanti te facerem, intelli-
geres. Quicquid aperui, non egi, vt meum consilium vellem
callidum demonstrare, sed vt me tibi amicissimum cognos-
ceres.

¶ *Significatio modestie consilij & cuitationis arrogantie.*

Yo te escreuire mas largamente quando yo

aure mas tiempo, o tuuere mas espacio.

¶ Sed hæc pluribus, cum plus ocij nactus fuero. Plura dicã
alias, cum commodiorem scribendi facultatem habuero.
Pluribus tecum agam, cum ampliormihi temporis commo-
ditas suppeditabit. Longiori vtar dicendi ratione, cum ma-
ior temporis oportunitas mihi oblata fuerit.

Yo te auria escripto mas largaméte si el por

tador, o correo no me ouiesse dado priessa.

¶ Plura scripsissem, nisi tabellarius festinasset. Plura literis
misissem, si mihi per tabellarij festinationem licuisset. Lon-
gioribus te literis visitassem, si tabellarius operiri voluisset.

Per-

**Perdoname porque te he escripto breue-
mente.**

¶ Ignosce igitur celeritati literarum. Paree igitur festinatio
ni epistolæ. Dabis igitur veniam, si literas celeriter extru-
xerim.

Yo hare fin, o assi acabo.

¶ Sed iam hic finem impono. Finem hic dicendi facio. Sed
iam his modum facio. Ponam in extremo quod sentio.

Quelga con Dios y ama me como fueles,

o mira por ti y siempre te acuerda de mi.

¶ Valebis igitur, & me, vt semper fecisti, ad amabis. Recte
te igitur vale, et mutuo nos dilige. Cura igitur, vt recte va-
leas, & me tibi coniuunctissimum habeas. Fac igitur optime
valeas, & mihi mutuo amore correspondeas. Da igitur ope-
ram, vt valeas, & parem mihi beneuolentiam fac præstes.
Te igitur sceleriter valere desidero, et, vt me alterute esse di-
cas, vehementer exopto. Vale.

¶ *Explicit.*

¶ Stephanus Fliscus de Soncino vir apprime doctus qua
via celerrime & facillime proficere adolentes possent,
qui ad eloquentiam aspirant, cogitans inuenit optimam
& apertissimam. Nam, quemadmodum ornate & varie di-
uersi vernaculæ linguæ sermones enunciari valeant, & ad
omnes fere elocutionis partes accommodari, ostendit, &
ordine in hoc opere digessit. In quo vsq; adeo studiosi pu-
ri 8

ri & adolescentes se proficere cognoscent, vt paruo tempo
re si perdiscere & memoria mandare voluerint, deposita
omni loquendi barbarie, eloquentes euasuri sint.

¶ FINIS.

¶ Imprensa en Antequera con Priuilegio Real,
y con licencia del muy magnifico, y muy
Reuerendo señor Pedro de Escalo
na, Vicario en esta Ciudad de
Antequera.

Esta tassado por su magestad, y por los Señores del su muy alto Consejo, en España a tres m^a
rauedis el pligo: y en las Indias en esta manera. Que en la ciudad de Sancto Domingo, en la
Isla Española, y en las otras Islas de las dichas nuestras Indias, se pueda llevar y lleue a seys mara
uedis por cada pligo de las obras, y en la nueua España. Y en el nueuo Reyno de Granada a ocho
marauedis, y en las Prouincias del Peru adiez marauedis. Y mādamos a los nuestros Presidentes y
Oydores de las Audiencias reales de las dichas nuestras Indias, y otros nuestros qualesquier juezes
dellas, que vos guarden y cumplan esta mi cedula. Fecha en Valladolid a veynte y seys de Nouiem
bre, de mil y quientos y sessenta y quatro años.

